

T.C. İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUK ANABİLİM DALI
KAMU HUKUK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**GENEL GÜVENLİĞİN KASTEN TEHLİKEYE SOKULMASI SUÇU
(TCK Md. 170/1)**

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Esra ALAN AKCAN

Hazırlayan

Alaaddin EGEMENOĞLU

İstanbul, 2017

ÖNSÖZ

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 170 inci maddesi 1 inci fıkrasında düzenlenmiştir. Bu suça ilişkin hükümler 765 sayılı Türk Ceza Kanunu zamanında son derece karmaşık ve kazuistik bir biçimde yer almaktaydı. Çalışmada genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun unsurlara ayırıp incelenmesi, bu kapsamda suçun kanuni tanımındaki unsurları gerçekleştiren kişinin ceza hukuku bakımından sorumluluğunun ortaya çıkarılması ve uygulamada bu suç tipine ilişkin meydana gelebilecek problemlerin ceza hukuku kuralları çerçevesinde nasıl çözülmesi gerektiği ortaya konulmuştur. Çalışma sırasında tartışmalı meseleler, objektif cezalandırılabilme şartlarına teşebbüsün mümkün olup olmadığı, bu suç bakımından kusurluluğu kaldıran/azaltan sebeplerin, hukuka uygunluk sebeplerinin ve içtima hükümlerinin uygulanabilirliği hususlarıdır. Bu tartışmalı konulara değindikten sonra kendi görüşlerimi belirteceğim.

Öncelikle akademik araştırma ve kendimizi geliştirme hususunda bize sınırsız destek veren Dekanımız Prof. Dr. Mehmet Akif Aydın'a çok teşekkür ederim. Çalışmayı tamamlamamda beni sürekli destekleyen, yüksek lisans öğretimimde tez danışmanlığımı üstlenen İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukuku Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Esra Alan Akcan'a çok teşekkür ederim. Aynı önemde teşekkürü de tezimin hazırlanmasında başından sonuna kadar akademik ve bilimsel her anlamda her türlü desteği titizlikle gösteren İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukuku Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mehmet Emin Artuk'a Bahçeşehir Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ayşe Nuhoglu Aykut'a ve yine İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Doç. Dr. Murat Volkan Dülger'e ederim.

Ayrıca güncel Yargıtay kararlarını benimle paylaşan Mustafa Artuç'a ve suçun tarihçesini incelerken bana yol gösteren Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Türk Hukuk Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ekrem Buğra Ekinci'ye, İstanbul Medipol Üniversitesi Ar. Gör. Abdullah Musab Şahin'e teşekkür ederim.

Son olarak, bana karşı gösterdiği anlayış için değerli aileme ve bu süreçte desteğini esirgemeyen mesai arkadaşım Ar. Gör. Davut Armağan'a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR	v
ÖZET.....	1
ABSTRACT	2
GİRİŞ.....	3
I. GENEL GÜVENLİĞİN KASTEN TEHLİKEYE SOKULMASI.....	4
A. GENEL BİLGİLER.....	4
B. TARİHÇE.....	6
1. Cumhuriyet Döneminden Önce	6
2. Cumhuriyet Döneminden Sonra	9
C. KORUNAN HUKUKİ DEĞER.....	13
II. SUÇUN UNSURLARI	14
A. MADDİ UNSURLAR.....	14
1. Fail	14
2. Mağdur.....	15
3. Suçun Konusu.....	17
4. Fiil.....	19
a. Yangın Çıkarma	25
b. Bina Çökmesine, Toprak Kaymasına, Çığ Düşmesine, Sel veya Taşkına Neden Olma	30
i. Bina Çökmesine Neden Olma	30
ii. Toprak Kaymasına, Çığ Düşmesine, Sel veya Taşkına Neden Olma ..	32
i/1 Toprak Kaymasına Neden Olma.....	34

i/2	Çığ Düşmesi Neden Olma.....	34
i/3	Sel veya Taşkına Neden Olma	35
c.	Silahla Ateş Etme veya Patlayıcı Madde Kullanma	35
i.	Silahla Ateş Etme	35
ii.	Patlayıcı Madde Kullanma	39
B.	MANEVİ UNSURLAR	41
C.	HUKUKA AYKIRILIK UNSURU	42
1.	Genel Olarak Hukuka Aykırılık Kavramı.....	42
2.	Hukuka Uygunluk Sebepleri.....	43
a.	Görevin İfası.....	44
b.	Meşru Savunma.....	46
c.	İlgilinin Rızası.....	48
III.	KUSURLULUK.....	49
A.	GENEL OLARAK	49
B.	KUSURLULUĞU ETKİLEYEN HALLER.....	51
IV.	SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	53
A.	Teşebbüs.....	53
B.	İştirak.....	56
C.	İçtima.....	58
1.	Hayata ve Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlarla Arasındaki İlişki	63
2.	Tehdit Suçu ile Arasındaki İlişki	65
3.	Mala Zarar Verme Suçu ile Arasındaki İlişki.....	66
4.	Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu ile Arasındaki İlişki	68
5.	Terör Suçları ile Arasındaki İlişki	69

6.	6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanunla Arasındaki İlişki.....	71
V.	OBJEKTİF CEZALANDIRILABİLME ŞARTI	72
VI.	YAPTIRIM.....	76
VII.	KOVUŞTURMA USULÜ	77
	SONUÇ	79
	KAYNAKÇA	82

KISALTMALAR

ACK	: Alman Ceza Kanunu
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD.	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CHD	: Ceza Hukuku Dergisi
CMK	: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
çev.	: Çeviren
E.	: Esas
ed.	: Editör
ET.	: Erişim Tarihi
ETCK	: 765 sayılı Türk Ceza Kanunu
FCK	: Fransız Ceza Kanunu
GÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İCK	: İtalyan Ceza Kanunu
İÜ	: İstanbul Üniversitesi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
KK	: 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu
Krş	: Karşılaştırınız
m.	: Madde
Mecelle	: Mecelle-i Ahkam-ı Adliyye

MÜHFHAD	:Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
No	: Numara
PVSK	: 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
THD	: Terazi Hukuk Dergisi
TMK	: 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
vs.	: Ve sair
Y.	: Yıl
Yarg.	: Yargıtay

ÖZET

En eski zamanlardan günümüze kadar toplum düzenine aykırı fiillerin ihlalinin önlenmesi için ihlal eden kişiye ceza verildiği görülmektedir. Devletin emirler ve yasaklar neticesinde öngördüğü yaptırımlarla toplumun düzen içinde yaşaması sağlanmaktadır. Cezanın bu açıdan eğitici ve genel önleyici özelliği bulunmaktadır. TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan somut bir tehlike suçunu oluşturan genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması, kişilerin canına ve malına yönelik ihlallerin önlenmesi ve huzurlu bir toplumda yaşanılması amacıyla düzenlenmiştir. Bu hüküm kişilerin birlikte toplum olarak huzurlu bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için önemlidir.

Bu çalışmanın konusu: TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun unsurlarının incelenmesidir. İlk olarak genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu hakkında genel bilgiler verilecektir. Bu bağlamda suçun tarihçesi, suçla korunan hukukî değer, suçun unsurları (maddi unsur, manevi unsur, hukuka aykırılık unsuru), ele alınacaktır. Daha sonra kusurluluk, suçun özel görünüş şekilleri, objektif cezalandırılabilme şartı, yaptırım ve kovuşturma usulü incelenecektir. Son olarak konuya ilişkin görüş ve değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fikri İçtima, Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması, Objektif Cezalandırılabilme Şartları, Somut Tehlike Suçları, Zarar Suçu.

ABSTRACT

From earliest time to the present, it is seen that, person who violates the public order, is punished in order to prevent the violation of public order. With the sanctions results from the orders and prohibitions brought by the state, it makes possible for the society to live in peace. This educative and general preventive feature of punishment is being used. The crime of intentional endangering common safety which is a concrete danger crime in paragraph 1 of article 170 of TCK, is regulated in order to prevention of violation against life and property of people This provision is important so that people can live together in a peaceful way as a society.

The theme of this work is the examination of the elements of The crime of intentional endangering common safety set forth in paragraph 1 of Article 170 of the TCK. Firstly; general information about the crime of intentional endangering common safety, history of this crime, legal value protected by this crime, elements of crime (material element, spiritual element, elements of illegality), afterwards, culpability and special aspects of crime objective conditions of criminality, in the sanction and prosecution procedure subjects are examined. Lastly; I have my opinion about the crime.

Keywords: Concrete Endangerment, Damage Crimes, Intellectual Congregation, Objective Conditions Of Criminality, The Crime Of Intentional Endangering Common Safety.

GİRİŞ

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenmiştir. Bu suç tipi ETCK ve TCK dönemlerinde değişikliklere uğramıştır. ETCK döneminde tehlike suçlarının kanunun amme selameti aleyhine cürümler (ETCK m. 369-383) ve kabahatler (ETCK m. 549-566) kısmında düzenlendiği görülmektedir. TCK'da genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu, ETCK'dan farklı olarak, TCK'nun 170 inci ve 171 inci maddelerinde düzenlenmiştir.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun kanuni tanımı incelendiğinde kanunda sayılan seçimlik hareketleri gerçekleştiren kişinin cezalandırılabilmesi hareketin neticesinde somut tehlikenin gerçekleşmesine bağlı olduğu görülmektedir. Seçimlik hareketin kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda olması objektif cezalandırılabilme şartı olarak kanun koyucu tarafından düzenlenmesini sonuçlamıştır. Somut tehlikenin meydana gelip gelmediği incelenirken hareketin zarar ihtimalini doğurmaya elverişli olup olmadığı hâkim tarafından incelenir.

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sayılan seçimlik hareketlerin somut tehlikeye yol açması yanında zarar neticesi de meydana getirebilen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu, TCK'nun özel hükümler kısmında ve ayrıca bazı özel kanunların suç olarak düzenlenen hükümleriyle içtima ilişkisine girebilmektedir. Bu suça ilişkin içtima hükümlerini ileride inceleyeceğiz.

Bu çalışmada genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun kanuni tanımındaki unsurları gerçekleştiren kişinin sorumluluğunun belirlenmesi, uygulama ve doktrinde bu suç tipine ilişkin çıkabilecek sorunların nasıl çözülmesi gerektiğinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

I. GENEL GÜVENLİĞİN KASTEN TEHLİKEYE SOKULMASI

A. GENEL BİLGİLER

İnsan, doğası gereği toplum içinde yaşamak zorundadır. Belli bir çevrede doğar ve karakterini bu çevrenin kendisine sunduğu değerlerle oluşturur. İnsan sosyal bir varlıktır. Kendi varlığını devam ettirebilmesi, toplumun varlığını sürdürmesi şartına bağlıdır. Toplum halinde yaşayan farklı istek ve iradelere sahip bireyler arasında çatışma çıkması doğaldır. Bu çatışmaların önlenmesi ve toplumun varlığını barış içinde devam ettirebilmesi için belli kurallar koyulması ve bu kurallara uyulması ihtiyacı doğar¹.

Hareket, ontolojik olarak belirli bir maksada yönelen dış dünyada meydana gelen icraî veya ihmali vücut iradesi olsa da toplumsal uzlaşma ile normatif bir düzenlemeye de ihtiyaç duyar². Toplumsal barışı tesis etme görevini üstlenen Devlet, ceza normlarını düzenleyerek ve bu normların ihlali ile ortaya çıkan uyuşmazlıkları çözerek bu ihtiyacı giderir³. Devletin temel görevi ise herkesin can ve mal güvenliğini sağlamaktır. “Genel tehlike yaratan suçlar”, kanun koyucu tarafından bireylerin can ve mal güvenliklerine yönelik muhtemel zararların ortadan kaldırılabilmesi için düzenlenmiştir. Bu suçlar ile henüz zarar ortaya çıkmadan, tehlikeli davranış cezalandırılarak, zararın önlenmesi amaçlanmıştır.

Kanun koyucu, devletin suç politikasına uygun olarak emir ve yasaklar neticesinde yaptırımları öngörürken geniş anlamda ceza normu ile düzenlediği suç tipinde, bir hukukî konuyu ve değeri kapsamaktadır. Suç, ise kanun koyucunun düzenlediği ceza normunun konusunu oluşturan insan veya şey üzerinde işlenmektedir⁴. Ceza, kişinin suç işlemesi karşısında devletin suç politikasına uygun

¹ ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayıncılık, 10. Baskı, Ankara 2016, s. 3; KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 9. Baskı, Ankara 2016, s. 31; HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem; Ceza Hukuku Genel Hükümler, US-A Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara 2015, s. 4.

² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 231.

³ DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt I, Der Yayıncılık, 14. Bası, İstanbul 2016, s. 52.

⁴ EREM, Faruk/DANIŞMAN Ahmet/ARTUK, Mehmet Emin; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1997, s. 236.

olarak düzenlediği yaptırımdır⁵. Cezanın amacı, failin ıslah olması ve topluma geri kazandırılmasıdır. Bunun yanında topluma karşı suç işlenmesini engellemek, toplumu suça karşı korumak ve suç işleme düşüncesi içinde olan potansiyel suçluları caydırmaktır⁶. Ceza normu ile amaçlanan hukukî değerlerin korunması ve bu değerlerin zarar uğratılması ya da zarar tehlikesiyle karşı karşıya kalmasının önlenmesidir. Örneğin, öldürme suçunda korunan hukukî değer yaşam hakkı, işkence ve eziyet suçlarında korunan hukukî değer başta insanlık onuru olmak üzere vücut dokunulmazlığıdır⁷. Dolayısıyla suç tipi ile düzenlenen kurala aykırı fiil, korunan hukukî değeri ihlal ederek ya hukukî konuya zarar vermekte ya da tehlikeye düşürmektedir⁸.

TCK'da yer alan “Genel tehlike yaratan suçlar” ETCK (mülga ceza kanunu) döneminde “Büyük tehlike suçları” olarak kabul edilmiştir. ETCK'nun “Yedinci Bap: Ammenin Selameti⁹ Aleyhinde Cürümler” başlığında “Birinci Fasıll: Yangın, Su Baskını ve Gark ve Sair Büyük Tehlikelere Müteallik Cürümler” başlığı altında 369 ila 383 üncü maddeleri arasında düzenlenmiştir.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu TCK'nun özel hükümlere ilişkin ikinci kitabın “topluma karşı suçlar” başlıklı üçüncü kısmının “genel tehlike yaratan suçlar” başlıklı birinci bölümünde, 170 inci maddesinin 1 ve 2 inci fıkralarında¹⁰ düzenlenmiştir. Biz çalışmamızda yukarıda da belirtildiği gibi somut

⁵ ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan; Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, Ankara 2016, s. 25, CENTEL, Nur; “Cezanın Amacı ve Belirlenmesi”, Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce'ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2001, s. 337.

⁶ CENTEL, s. 356.

⁷ TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat; Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 13. Baskı, Ankara 2016, s. 269-270; DEMİRBAŞ, Timur; İşkence Suçu, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2016, s. 80.

⁸ YAŞAR, Osman/GÖKCAN, Hasan Tahsin/ARTUÇ, Mustafa; Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 2. Baskı, Adalet Yayıncılık, Ankara 2015, s. 5414.

⁹ “Kamunun selameti deyimiyle esasen ifade edilmek istenen; toplum halinde yaşayan kişilerin, bu hayat biçimlerini korkusuz ve özel bir korumaya ihtiyaç duymaksızın idame ettirebilmeleri anlamına gelir. Bu anlam uyarınca, belirli olmayan kişilere yönelik olup da onların hayat, vücut tamlıkları, hürriyetleri, sağlıklarını büyük tehlikelere sokan ve toplum içinde yaşayabilmelerini sağlamak açısından olağanüstü önlemlerin alınmasını gerektiren fiillerin kamu selametini zedelediği sonucuna varılır.” ERMAN, Sahir/ÖZEK, Çetin; Kamu Selametine Karşı İşlenen Suçlar, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1995, s. 1.

¹⁰ TCK m. 170: “(1) Kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratabilecek tarzda; a) Yangın çıkaran, b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşına neden olan, c) Silahla ateş eden veya patlayıcı madde kullanan, kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Yangın, bina

bir tehlike suçunu oluşturan TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasını inceleyeceğiz.

Tehlike, büyük bir zararla karşı karşıya bulunma; risk anlamına gelmektedir. Tehlike suçları ise doğrudan doğruya bir zarar doğurmamakla birlikte tehlikeli davranışların cezalandırıldığı suçları ifade etmektedir¹¹. Genel güvenlik; toplum düzenini bozan eylemlere karşı, toplumun veya bireyin refahının sağlanmasıdır¹². Genel güvenliğe karşı işlenen suçların düzenlenmesindeki amaç, toplumun güvenlik içerisinde, tehlikeye uğramadan, huzurlu bir şekilde yaşamasıdır¹³.

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen suç somut tehlike suçudur. Bu suçun seçimlik hareketleri, yangın çıkarmak, bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak, silahla ateş etmek veya patlayıcı madde kullanmak olarak gösterilmiştir. Sayılan hareketlerin suç teşkil etmesi somut tehlikenin gerçekleşmesine bağlıdır.¹⁴

TCK'nun 170 inci maddesinin 2 inci fıkrasında ise, soyut tehlike suçu tanımına yer verilmiştir. Bu hükümde, yangın, bina çökmesi, toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkına tehlikesine neden olmak, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. Bu fiiller dolayısıyla cezaya hükmedilebilmek için, 170 inci maddenin 1 inci fıkrasından farklı olarak kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından somut bir tehlikenin meydana gelmesi gerekli olmayıp sadece maddede sayılan seçimlik hareketlerin gerçekleşmesi ile zarar tehlikesinin meydana gelmesi yeterlidir¹⁵.

B. TARİHÇE

1. Cumhuriyet Döneminden Önce

Cumhuriyet döneminden önce ceza hukuku hükümleri açısından Osmanlı Devleti hukuk sistemi uygulanmaktaydı. Bu hukuk sistemini ise geniş ölçüde İslam

çökmesi, toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın tehlikesine neden olan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır."

¹¹ YILMAZ, Ejder; Hukuk Sözlüğü, 4. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 741.

¹² YILMAZ, s. 264.

¹³ DARAGENLİ, Vesile Sonay; "Tehlike Suçları", Prof. Dr. Sahir Erman'a Armağan, Alfa Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 163; AKSOY RETORNAZ, Emine Eylem; "Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması Suçu", GÜHFD, Yayın No: 75, Şubat 2014, s. 3.

¹⁴ DEMİRBAŞ, Timur; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 208; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 115; AKSOY RETORNAZ, s. 4.

¹⁵ POLAT, Halil; "Genel Güvenliğin Tehlikeye Sokulması Suçu ile Bu Suçun Diğer Suçlarla İctimai", TAAD, Ankara, Nisan 2010, S. 1, s. 138.

hukuku oluşturmaktaydı¹⁶. İslam ceza hukukunun asli kaynakları; kitap (Kur'an-ı Kerim), Sünnet-i Nebevi, İcmâ'-i Ümmet ve Kıyâs-ı Fukaha'dır¹⁷.

Osmanlı kâdıları, ceza davalarında hüküm vermeden asli mevzuat olan fıkıh kitaplarına, burada bulamazlarsa fetva mecmualarına bakarlardı. Bunlara ek olarak hükümdar tarafından düzenlenmiş kanunnamelere müracaat ederlerdi. İspat aracı olarak ise, daha önce verilmiş olan mahkeme hükümlerini ve bunların kayıtlı olduğu şer'îye sicillerini kullanırlardı. Şer'î hukukun icabı olarak mahalli örf ve adet kaideleri de göz önüne alınırdı¹⁸.

Ceza verme görev ve yetkisi münhasıran Devlete aitti. Mahkemelerde kadı tarafından verilen kararlarla kişi cezalandırılırdı. Mağdur veya mağdurun velisi tarafından karar verilemezdi. Hadd, cinayet (kısas) ve ta'zir üç bahis altında incelenen ukubat adı verilen İslam ceza hukukunda suçlar ve cezalar ayrı naslarda¹⁹ düzenlendiği için, kazuistik bir metotla ortaya konulmuştur. Kazuistik olmasının sonucu her suç ve ceza türü için ayrı hükümler getirilmesidir. Suç, İslam dininin beğenmediği ve yaptırımı bağlanmasını emrettiği fiillerdir. İslam hukukunda fiilin suç sayılması için yaptırımı bağlanması şart değildir. Ta'zir cezası adı verilen yaptırımın kadı tarafından belirlendiği cezalar da bulunmaktadır²⁰.

İslam ceza hukukunda suçlar iki şekilde incelenmektedir. Hukukullah (Allah ve cemiyet haklarını) ve hukukulbadı (şahıs haklarını) ihlal eden suçlar olarak iki grupta değerlendirildiği gibi²¹, hadd²², cinayet (kısas)²³ ve ta'zir²⁴ olmak üzere üç grupta ele alınmıştır²⁵.

¹⁶ AYDIN, Mehmet Akif; Türk Hukuk Tarihi, Beta Yayıncılık, 13 Baskı, İstanbul 2015, s. 65; EKİNCİ, Ekrem Buğra; Osmanlı Hukuku, Arı Sanat Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 99.

¹⁷ AYDIN, s. 32-39; EKİNCİ, s. 107-115.

¹⁸ EKİNCİ, s. 179.

¹⁹ "Herhangi bir konuda Kur'an-ı Kerimde veya Hadis-i Şeriflerde bulunan ve üzerinde tartışılması dinen caiz olmayan delil hükmündeki kesin ifadedir." www.kubbealtiligati.com (ET: 26.12.2016).

²⁰ AYDIN, s. 154-157; EKİNCİ, s. 329.

²¹ "Şahıs haklarının söz konusu olduğu suçlarda dava hakkı şahıslara aittir. Şahıs hakkı yerine getirilmedikçe, sorumluluktan kurtulmak mümkün değildir. Hukukullahın söz konusu olduğu suçlarda şahısların talebi olmasa da re'sen takip edilir. Hukukulbadı ihlal eden her suç aynı zamanda hukukullahı da ihlal ettiği için şahısların talebi olmasa da hükümet ceza verebilir." Ekinci, s. 330.

²² "Hadd, Kitap ve Sünnet tarafından yasaklanmış ve cezası belirlenmiş fiillerdir." Aydın, s. 179; "Naslarda, suç olduğu bildirilen ve cezası kat'i olarak tayin edilen fiillere hadd suçları (veya cezaları) denir." EKİNCİ, s. 330.

²³ "Esas itibariyle cana ve vücut bütünlüğüne yönelik suçlardır" Aydın, s. 192; "Adam öldürme ve müessir fillerin karşılığında kısas gerektiren cezalardır. Cinayetlerde af olsa da hükümdar ta'zir cezası verebilir." EKİNCİ, s. 330.

Hükümdar, zamanın gereklerini ve halkın menfaatini gözeterek, yeni suç ve cezalar düzenleyebilirdi. Bunu yaparken şer'i hukukun prensiplerini ve maslahat prensibini gözetmesi şarttı. Halka ilan edilen bu suçlar ta'zir suç ve cezalarıdır. Bu saha beşeri bir karakteri haizdir. Ta'zir cezaları çeşitlidir: tenbih, ihtar, azar, teşhir, darp(döğmek), hapis nefy(sürgün) ve öldürmeğe kadar gider²⁶.

İslam ceza hukukunda tehlike suçlarına ilişkin düzenlemeler hükümdar tarafından çıkarılan kanunnamelerde yer alır. Kanunnamelerde yer almayan ta'zir cezalarına ortada bir tehlike suçunun bulunması halinde hükmedilebilir. Ta'zir cezaları kâdının takdirindedir. Bunun dışında, şer'i hukukun gereği olarak göz önüne alınan mahalli örf ve adet kaidelerinde zarar ihtimalinin cezalandırarak değil tedbir alınarak da engellendiği görülmektedir. İslam hukukunda bunun bir görünümü olan sedd-i zerayi' prensibi, maslahata uygunluk bakımından karşımıza çıkar. Sedd-i zerayi' kamuya zararlı kötü şeylerin önlenmesi, meşru olmayan şeylere vesile olan şeylerin de yasaklanması anlamına gelmektedir²⁷.

Zerayi' vesile anlamına gelen zeria'nın çoğuludur. Terim olarak, haram ve helal'e vasıta olan şeylerdir. Zerayi'de asıl olan fiillerin sonucunu göze almaktır. Bir fiil neticesinde hükme varılır. Neticenin istenip istenmemesi önemi olmaksızın kötülüğe vasıta olan vesilelerin en kötüsüdür. Mükellef, zerayi' ile amel ederken, bir işi yapmanın zararları ile onu terk etmenin zararlarını bilecek ve hangisi fazla ise ona göre tercihte bulunacaktır²⁸. Osmanlı ceza hukukunda buna ilişkin bir düzenleme 1869-1876 tarihleri arasında hazırlanarak yürürlüğe konulmuş Mecelle'de bulunmaktadır. Mecelle'nin 29 uncu maddesine göre "*Ehven-i şerreyn ihtiyar olunur*²⁹." Yani, iki kötülükle karşı karşıya kalındığında daha hafif, ehven olanı seçilir³⁰. IV. Murat

²⁴ "Düzenlenmesi devlet başkanına veya onun vereceği yetkiyle hakime bırakılmış bulunan suçlardır." Aydın, s. 197; "Hadd ve cinayet suçları dışında kalan ve düzenlenmesi hükümdara tanınmış hakaret, kalpazanlık, rüşvet, ihtikar gibi çok sayıda suç ta'zir suçlarını teşkil eder. Haddlerin sabit olmaması veya cinayetlerde af gibi durumlarda da hükümdar da suçluya ta'zir cezası verebilir." EKİNCİ, s. 330.

²⁵ EKİNCİ, s. 330.

²⁶ EKİNCİ, 365-366.

²⁷ AKGÜNDÜZ, s. 60.

²⁸ EBU ZEHRÂ, Muhammed; İslam Hukuku Metodolojisi Fıkıh Usulü, çev. Doç. Dr. Abdulkadir Şener, Fon Matbaası, Ankara 1979, s. 247.

²⁹ BERKİ, Ali Himmet; Açıklamalı Mecelle (Mecelle-i Ahkam-ı Adliyye), Hikmet Yayınları, İstanbul 1990, s. 21.

³⁰ ŞİMŞİRGİL, Ahmet/EKİNCİ, Ekrem Buğra; Ahmed Cevdet Paşa ve Mecelle, KTB Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 113.

döneminde 1633 senesinde İstanbul’da çıkan büyük yangın (ihrâk-ı kebîr) sonucunda sigaranın yasaklanması sedd-i zeraî’ye örnek olarak verilebilir³¹.

Tehlike suçlarına ilişkin hükümdar kanunnamelerinde yer alan düzenlemeler daha sonra çıkarılan kanunlarda da yer almıştır. 1810 tarihli FCK’ndan tercüme edilmek suretiyle düzenlenen 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayunu³² ilk defa bir batı kanunu örnek alınarak çıkartılmıştır. Yürürlükte olan bu kanunun yerine yeni bir ceza kanunu yapma teşebbüsüne ikinci meşrutiyetten (1908) sonra rastlanılmaktadır. 1909 yılında Adliye Nazırı olan Necmettin Molla Bey, Yusuf Ziya (Özer) Bey’e 1889 İCK Fransızcadan tercüme ettirmiş ve bu tercümenin ilgililere dağıtılması sonucu bir “Ceza Kanunu Layihası” meydana getirilmiştir. Bu layiha Meclisi Umumiye sunulmuş iken geri çekilmiştir. 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayununa 1889 tarihli İCK’nun hükümleri esas alınarak 4 Haziran 1911 tarihli kanun tarafından köklü değişiklik yapılmıştır. Daha sonraki dönemlerde Cumhuriyetin kurulmasına kadar bu layihada muhtelif değişiklikler yapılmıştır³³.

2. Cumhuriyet Döneminden Sonra

Cumhuriyet kurulduktan sonra dini hukuk sisteminin terkedilip yerine laik hukuk sisteminin kabulü ile ortaya çıkarılmış bir kanun olan 1926 tarihli ETCK, Türk Ceza Kanunu Layihası olarak meclise sunulan metin İCK 1909 tarihli tercümesinin 1925 tarihli değişikliğe uğramış şeklidir. Adalet komisyonunda çok fazla tadile uğradıktan sonra metin, 1 Mart 1926 tarihinde TBMM tarafından kanunlaştırılmıştır³⁴.

İCK’nda “*ammenin selameti aleyhinde cürümler*” bölümü (İCK m. 300-311) “*yangın, su baskını garkı ve sair genel tehlikelere ilişkin suçlar*” başlığı altında tehlikeye sebep olan suçlar düzenlenmiştir. İCK 300 üncü maddesinde binanın, her çeşit inşaatın ve henüz biçilmemiş mahsullerin, odun kömür gibi yakılacak şeylerin

³¹ DANIŞMEND, İsmail Hâmi; İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, C. III, Türkiye Yayınevi, Ankara 1975, s. 356.

³² 1858 tarihli Ceza Kanunname-i Hümayununun metni için bkz. Gökçen, Ahmet; Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanunlardaki Ceza Müeyyideleri, İstanbul, 1989.

³³ ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; Gerekçeli Ceza Kanunları, Alkım Yayıncılık, İstanbul 1997, s. 51-57.

³⁴ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Gerekçeli Ceza Kanunları, s. 51-57.

bulunduğu yığın ve ambarların ateşe verilmesi hareketinden bahsedilmektedir³⁵. Ateşe vermenin niteliği kanunda açık olarak düzenlenmemiştir. Genel anlamda ammenin selameti aleyhindeki cürümlerin meydana gelmesi, zarar neticesi itibariyle değil, sonuçlandırabileceği genel tehlike itibariyledir. İCK’nda ateşle yapılan her zarar yangın sayılmamaktadır. Yangının niteliği ammenin selametine aleyhinde cürümlerin genel şartlarına tabidir. Bu şartlara göre yangın, yalnız şahıslar ve mallara karşı tehlike teşkil eden ateşle meydana gelebilir. Eşyanın ateşe verilmesi yangın tehlikesi ortaya çıkması bakımından yeterlidir. Bu tehlikenin mevcut olması için malın yakılması eylemlerinde malın tahrip edilmiş olması şart değildir³⁶. Ateşe verme eylemi suçun işlenmesi bakımından yeterlidir.

İCK’nun 301 inci maddesinde lağım, torpil vs. patlatmak suretiyle malvarlığını tehlikeye sokmak suçu düzenlenmiştir³⁷. Binanın patlayıcı madde kullanarak patlatmak suretiyle zarar görme tehlikesi suç olarak düzenlenmiştir. Bu suçun gerçekleşmesi için kanun koyucu binanın gerçek anlamda bir tehlikeye maruz kalmasını aramaktadır. Kanun koyucunun gerçek anlamda tehlikeye maruz kalmak ifadesinden anlaşılması gereken somut bir tehlikenin mevcudiyetidir. Bu maddenin uygulanabilmesi fail bakımından zarar verme kastı aranır. Zarar verme kastı olmaksızın bina veya eşya zarar tehlikesine düşerse 311 inci maddeden³⁸ sorumlu tutulur³⁹. ETCK’nun 372 inci maddesi İCK’nun 301 inci maddesinden alınmıştır. ETCK’nun 372 inci maddesinde bina veya eşyayı tahrip maksadıyla yanıcı, patlayıcı maddeler kullanma suçu düzenlenmiştir.

³⁵ İCK m. 300 (ETCK m. 264/7): “Her kim korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde her ne amaç ve nedene olursa olsun, meskun bir yerde veya çevresinde veya özel veya resmi veya genel yapılara ya da her türlü taşıt araçlarına ya da halkın toplu olarak buldukları diğer yerlere silahla ateş ederse, eylem başka bir suçu oluştursa bile ayrıca iki yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve beşbin liradan az olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılır.” MAJNO; Türk Ceza Kanunu Şerhi, Sevinç Matbaacılık, C. III, Ankara 1980, s. 84.

³⁶ MAJNO, s. 86.

³⁷ İCK m. 301 (ETCK m. 372): “Her kim geçen maddede beyan olunan binaları ve eşyayı tamamen veya kısmen tahrip maksadı ile lağım, torpil ve sair bu kabilden maddeler patlatır veya inflakı kabil makine kurar veyahut bu neticeyi husula getirecek yanabilir bir madde koyar ve ateşlerse sözü edilen maddede tayin edilen hallere göre ceza tertip ve tayin olunur.” MAJNO, s. 88.

³⁸ İCK m. 311 (ETCK m. 383): “Her kim müsamaha ve tedbirsizlik veya kendi sanat ve mesleğinde tecrübesizlik veya nizam ve emir ve kaidelere riayetsizlik neticesi olarak bir yangına veya (infilakına) veya su baskınına veya garka ve deniz kazasına veya umumi bir tehlikeyi içeren felaket ve musibetlere sebebiyet verirse otuz aya kadar hapis ve bin liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.” MAJNO, 96-97.

³⁹ MAJNO, 90

İCK'nun 302 inci maddesinde su basmasına sebebiyet verilmesi tehlike suçu olarak düzenlenmiştir⁴⁰. ETCK'nun 373 inci maddesi İCK'nun 302 inci maddesinden alınmıştır.

İCK'nun 304, 305, 306, 307, 308, 309 ve 311 inci maddelerinin⁴¹ karşılığını oluşturan ETCK'nun 377, 378, 379, 380, 381, 382 ve 383 üncü maddeleri, büyük tehlike suçlarını karmaşık ve kazuistik bir şekilde düzenlemiştir.

ETCK'nun 264 üncü maddesinin 7 inci fıkrasında⁴² genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçuna ilişkin görünümeler bulunmaktadır. İlgili madde metninde TCK 170'den farklı olarak özel içtima kuralına yer verilmiştir. Bu suretle eylem başka bir suçu oluşturması halinde faile bu suçtan da ceza verileceği düzenlenmiştir. Aynı maddenin 8 inci fıkrasında ise, TCK'nun 170 inci maddesinden farklı olarak cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hal düzenlenmiştir⁴³. Madde metnine bakıldığında silahla ateş etme fiili neticesinde korku, kaygı veya paniğe sebep olmanın objektif cezalandırılabilirlik şartı olarak düzenlendiği görülmektedir.

ETCK'nun 369 ve 370 inci maddelerinde yakarak zarar veren kimse cezalandırılmaktadır. Söz konusu maddelerin TCK'nun 170 inci maddesinden farkı, zarar suçu olarak düzenlenmeleridir. Suçun cezalandırılabilirliği objektif cezalandırılabilirlik şartının varlığına bağlı tutulmamaktadır. ETCK'nun 371 inci maddesinde⁴⁴ ise, kusurluluğu azaltan hallerden, hafifletici sebebe yer verilmiştir. TCK'nun 170 inci maddesinde nitelikli hal düzenlenmemiştir.

⁴⁰ İCK m. 302 (ETCK m. 373): “Her kim su basmasına sebebiyet verirse üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezası görür.” MAJNO, 89.

⁴¹ MAJNO, s. 90-98.

⁴² ETCK m. 264/7: “Her kim korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde her ne amaç ve nedenle olursa olsun, meskun bir yerde veya çevresinde veya özel veya resmi veya genel yapılara ya da her türlü taşıt araçlarına ya da halkın toplu olarak buldukları diğer yerlere silahla ateş ederse, eylem başka bir suçu oluştursa bile ayrıca iki yıldan aşağı olmamak üzere hapis ve beşbin liradan az olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılır.”

⁴³ ETCK m. 264/8: “Yukarıdaki iki fıkra yazılı eylemler, iki veya daha çok kişi tarafından birlikte veya taşıt aracı veya suçun icrasını kolaylaştırıcı başkaca araçlar kullanarak işlenirse cezalar üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmolunur.” ve “Süknaya mahsus bir binaya yahut ammeye müteallik binalara ve yahut ammenin istimaline mahsus bir mahalle veya sanayi tezgahlarına ve tüccar ambarlarına içtial ve infilakı kabil şeylerin mahzenlerine ve terssanelere ve şimendifer arabalarına ve madenlere ateş verip kısmen veya tamamen yakanlar beş seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapse mahkum olur.”

⁴⁴ ETCK m. 371: “Yakılan hususi binalar ve mahsulat kıymetçe az olduğu surette fail 369 uncu maddede üç aydan 370 inci maddede altı aydan üç seneye kadar hapsolunur.”

ETCK'nun 373 üncü maddesi⁴⁵ kasten su baskını eylemi kişilerin malvarlığını tehlikeye sokması durumunda, cezayı gerektireceğini öngörmektedir. Maddenin 2 inci fıkrası⁴⁶ kusurluluğu azaltan hallerden bir hafifletici sebebe yer vermiştir. Su baskını hareketi ile kişinin ölümüne neden olunması hali TCK'dan farklı olarak ETCK'nun 374 üncü maddesinde öngörülmektedir⁴⁷.

TCK'dan farklı olarak ETCK'nun ikinci babının "*Ammenin Selametine Müteallik Kabahatler*" başlığının birinci faslı "*Silah ve Eczayı Nariyeye Ait Kabahatler*" adını taşımaktadır. Bu faslın 551 inci maddesinde⁴⁸ herkesi rahatsız edecek şekilde ateş eden veya patlayıcı madde kullananlara idari yaptırım öngörülmüştür. TCK'nda ise bu hareketlerde bulunanlar bakımından yaptırım TCK'dan ayrı KK'nun 36 inci maddesinde⁴⁹ düzenlenmiştir.

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sayılan seçimlik hareketlerden yangın çıkarma, bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olma, silahla ateş etme ve patlayıcı madde kullanma, ETCK'dan farklı olarak kanunun içerisinde karmaşık ayrı suçlar ve kabahat⁵⁰ (ETCK m. 551) şeklinde belirtilmesi yerine tek bir maddede somut tehlike suçu olarak düzenlenmiştir.

ETCK'nun 264, 369-371, 373 ve 551 inci maddeleri TCK'nun 170 inci maddesinden farklı olarak karmaşık ve kazuistik bir biçimde düzenlenmiştir. TCK'nun 170 inci maddesi ETCK'da sayılan maddelerin düzene sokulmasından ibarettir.

⁴⁵ ETCK m. 373/1: "*Bir kimse su basmasına kasten sebebiyet verip bu suretle başkasının malını tehlikeye maruz bırakırsa üç seneden on seneye kadar ağır hapse mahkum olur.*"

⁴⁶ ETCK m. 373/2: "*Eğer bunu kendi malını kurtarmak ve muhafaza etmek maksadiyle yapmış ise cezası bir seneden aşağı olmamak üzere hapidir.*"

⁴⁷ ETCK m. 374: "*Başkasının hayatı için tehlikeli olduğu vukuundan evvel anlaşılabilen bir suretle kasden su basmasına sebep olan kimse beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis ile cezalandırılır. Eğer bu hal bir kimsenin ölümüne sebebiyet vermiş ise cezası müebbeden ağır hapidir.*"

⁴⁸ ETCK m. 551: "*Her kim, hükümetten ruhsat almaksızın mazarratı mucip olacak surette sanayii nariye icra, yahut infilak edici mevad iş'al eder yahut tehlikeli yahut herkesi rahatsız edecek surette bir takım ecza patlatır veya iş'al eylerse yahut meskun bir mahalde veya civarında veya umuma mahsus yol üzerinde veya bu yola doğru zaruret almaksızın silah atarsa elli liraya kadar hafif cezayı nakdiye mahkum olur ve buna vak'anın şiddetine göre otuz güne kadar hafif hapis cezası da ilave olunabilir.*"

⁴⁹ KK m. 36: "*(1) Başkalarının huzur ve sükununu bozacak şekilde gürültüye neden olan kişiye, elli Türk Lirası idarî para cezası verilir. (2) Bu fiilin bir ticarî işletmenin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde işletme sahibi gerçek veya tüzel kişiye bin Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir. (3) Bu kabahat dolayısıyla idarî para cezasına kolluk veya belediye zabıta görevlileri karar verir.*"

⁵⁰ Örneğin: ETCK m. 264/7, 371, 373 ve 551 gibi.

C. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda korunan hukukî değer, kişilerin yaşam hakkının, vücut bütünlüğünün ve malvarlığının kapsamlı bir şekilde tehlikeye maruz bırakılmasının önlenmesi suretiyle toplumun huzuru ve güvenliğinin sağlanması ve korunmasıdır⁵¹.

Bu suçlar, toplumsal yaşamda kişilerin özel bir korunmaya muhtaç olmadan belirli kişileri değil toplumun ortak değerlerinin sürdürülebilmesini sağlamak amacıyla düzenlenmiştir⁵². Bu suçlar ile tek tek kişilerin yaşam hakkı, vücut bütünlüğü, malvarlığı değil, genel olarak toplumun güvenliği korunur.

Suçun oluşması için kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı üzerinde tehlikenin meydana gelmesinin aranması yanında, toplum açısından da tehlikenin doğması şarttır. Bu fiiller, insanın yaşamını huzurlu ve sağlıklı geçirebilmesi için gerekli olan çevre üzerinde de olumsuz tesirler doğurabileceğinden, suçla çevre de korunmaktadır⁵³. “Genel tehlike yaratan suçlar”ın cezalandırılması, hak ihlallerinin önlenmesi ve toplumun güvenliğinin korunması bakımından şarttır. Toplumun esenliğini ve güvenliğini sağlamak düşüncesi, bu fiillerin cezalandırılmasının temelini oluşturur⁵⁴.

⁵¹ PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer, Türk Ceza Kanunu Yorumu, C. III, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 2763; AKSOY RETORNAZ, s. 4.

⁵² AKSOY RETORNAZ, s.4.

⁵³ ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner, Türk Ceza Kanunu Şerhi, Adalet Yayıncılık, 2. Baskı, C. IV, Ankara 2014, s. 5419.

⁵⁴ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 528.

II. SUÇUN UNSURLARI

A. MADDİ UNSURLAR

1. Fail

Faile özgü bir düzenleme içermeyen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu fail bakımından bir özellik göstermemektedir. Bu suçun faili insandır. Genel güvenliği kasten tehlikeye sokacak vasıtanın kime ait olduğunun da bir önemi bulunmamaktadır⁵⁵. Önemli olan vasıta kullanılarak genel güvenliğin tehlikeye sokulmasıdır. Suçun konusunun üzerinde gerçekleştiği eşyanın kime ait olduğu suçun nitelendirilmesinde etkilidir. Örneğin, arabanın yakılması olayını ele aldığımızda eğer yakılan araç mağdura aitse, hem yakarak mala zarar verme ve hem de genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu meydana gelir. Bu durumda bir fiille birden fazla suç meydana geldiğinden fail hakkında farklı nevi'den fikri içtima hükümleri uygulanmalıdır⁵⁶ (TCK m. 44). Eğer araç faile aitse ve kendi malını yakarak tahrip ederse malın sahibinin kendi malvarlığı üzerinde serbestçe tasarruf edebilmesi hakkı hukuka uygunluk sebebi olduğundan fail kendisine yönelik olarak gerçekleştirdiği yakarak mala zarar verme suçundan değil, topluma yönelik olarak gerçekleştirmiş olduğu yangın çıkarmak suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan cezalandırılır.

İnsanlar gibi gerçek iradeye sahip olmayan tüzel kişiler, cezaların şahsiliği ilkesi gereğince suç faili olamazlar. Nitekim TCK'nun 20 inci maddesinin 2 inci fıkrasında⁵⁷ tüzel kişilerin suç faili olamayacakları düzenlemiştir. TCK'nun 60 inci

⁵⁵ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 534; AKSOY RETORNAZ, s. 5.

⁵⁶ "...Saniğin icra kanalıyla yediemine teslim edilen, ruhsatta başkası adına kayıtlı, kendisine ait olduğunu iddia ettiği suça konu aracı yakarak zarar vermek şeklindeki eyleminin; aracın saniğe ait olması halinde TCK'nın 170/1-a. maddesinde düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu oluşturacağı, aracın başka bir şahsa ait olması halinde ise TCK'nın 151/1, 152/2-a maddelerine göre yakarak mala zarar verme suçunun oluşacağı, dosya kapsamından ise araç sahibinin belirlenemediği anlaşıldığından; aracın kime ait olduğunun araştırılıp sonucuna göre saniğin hukukî durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması..." Yarg. 8. CD. E. 2010/3758 K. 2011/30770 KT: 28.12.2011 (Yayınlanmamış Karar).

⁵⁷ TCK m. 20/2: "Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır."

maddesine⁵⁸ göre, kendilerine ceza verilemeyen tüzel kişilere, güvenlik tedbiri (izin iptali, müsadere gibi) uygulanabilir⁵⁹.

2. Mağdur

Bütün suçların mağduru öncelikle toplumu oluşturan bireylerdir. Zira suç veya suçların işlenmesi toplum barışının ve huzurunun bozulmasını sonuçlar. Tüzel kişiler suçun mağduru olamazlar. Suçun mağduru ancak gerçek kişiler olabilir⁶⁰.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda mağdur belirsizdir. TCK “kişilerin...” ve “kişilerde...” ibarelerini kullanarak mağdurun belli bir kişi olmadığını ifade etmiştir⁶¹. Bu bakımdan mağdur, tehlike altında bulunan ve zarar görme olasılığı olan toplumu oluşturan herkeştir⁶². Tek başına bir kişi toplumu meydana getirmez. Toplum⁶³, belirli bir amaç için (yaşamlarını sürdürmek gibi) yan yana yaşamalarını olanaklı kılan ilişki ile bir araya gelen kişiler bütünüdür⁶⁴.

Mağdur yalnızca belirli bir kişi veya kişiler ise, fail sadece belirli kişi ya da kişilere yönelik kusurlu eyleminden sorumlu olur. Failin sadece belirli kişi ya da kişilere yönelik eylemlerinden zarar neticesi çıkmaması halinde netice tamamlanmazsa suç teşebbüs aşamasında kalır. Ancak failin eylemi neticesinde belirli bir kişi dışında civardaki belirsiz kişilere de yönelik olursa ve belirsiz kişilere yönelik olan eylemin madde metninde düzenlenen seçimlik hareketlerin birisi ile kişilerin hayatını, sağlığını veya malvarlığının tehlikeye sokulması ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda somut tehlikenin meydana gelmesi durumunda fail hem zarar neticesinden ve hem de tehlike neticesinden kusuruna göre sorumlu olur. Yar-

⁵⁸ TCK m. 60: “(1) Bir kamu kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişisinin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir. (2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır. (3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir. (4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır.”

⁵⁹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 284.

⁶⁰ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 289.

⁶¹ HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Toplum Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara 2012, s. 10.

⁶² YAŞAR/GÖKCEN/ARTUÇ, s. 5421; AKSOY RETORNAZ, s. 5.

⁶³ “Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü.” www.tdk.gov.tr (ET: 28.12.2016).

⁶⁴ ARAL, Vecdi; Toplum ve Adaletli Yaşam, Filiz Yayıncılık, İstanbul 1988, s. 3.

gıtay kararları incelendiğinde⁶⁵ belirli kişiye yönelik olan silahla ateş edilmesi neticesinde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması eyleminden değil meydana gelen suçtan hüküm verilmesi gerektiğini belirterek bozma kararı vermiştir. Ancak fiil her ne kadar belirli kişiye yönelik olsa da silahla ateş etme eylemi belirsiz kişilere karşı somut tehlike doğurmaya elverişli olduğundan Yargıtay bu durumda hem meydana gelen suçlar hem de genel güvenliğin kasten tehlike suçunun oluştuğunu gözetip bu bağlamda bir fiille birden fazla farklı suç meydana geldiğinden farklı nevi'den fikri içtima hükümlerini uygulamalıdır⁶⁶ (TCK m. 44).

⁶⁵ “...Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre; olay tarihinde sanık ile mağdur arasında kuş meselesi yüzünden tartışma çıktığı, tartışma sırasında mağdurun basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralandığı, kavganın bitiminden sonra mağdura duyduğu kızgınlık ve onu korkutmak amacıyla kendi evinin önünde av tüfeği ile havaya ateş etme olayında; sanığın eyleminin belirli bir kişiye yönelik olması nedeniyle silahla tehdit suçunu oluşturduğu gözetilmeden, yazılı şekilde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan mahkumiyet hükmü kurulması...” Yarg. 8. CD. E. 2016/4502 K. 2016/8374 KT: 22.06.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 04.12.2016); “...Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre; olay tarihinde sanığın ağabeyleri olan ... ve ...'un, arkadaşları ... ile birlikte mağdurun işlettiği bara eğlenmek için gittikleri, ... ile bar çalışanı arasında tartışma çıkması üzerine ...'nun sanığı arayarak barda tartışma yaşandığını söyleyerek kendilerini araç ile almasını istediği, ...'ye ait araçla olay yerine gelen sanığın ...ile...'i evine bıraktıktan sonra ... ile birlikte tekrar barın önüne geldikleri, aracı ... kullandığı halde aracın sağ ön koltuğunda oturan sanığın aracın açık olan camından bara doğru 2-3 el ateş ettiği olayda; sanığın eyleminin belirli bir kişiye yönelik olması nedeniyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu oluşmayıp, silahla tehdit suçunu oluşturduğu gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması...” Yarg. 8. CD. E. 2016/4287 K. 2016/7678 KT: 09.06.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 04.12.2016); “...Sanığın olay tarihinden önce ... isimli kişiden araç satın aldığı, kalan borcu için verdiği senedi vadesinde ödemeyen sanığın olay günü ... ile oğulları ... ve ...'le senedin vadesinin uzatılması konusunda konuştukları ancak anlaşamadıkları ve aralarında tartışma yaşandığı, tartışmadan sonra sanığın ... soyisimli kişilere ait işyerinden ayrıldığı, sanığın dayısı olan ...'un tarafları uzlaştırmak amacıyla sanığı ... Mobilya isimli işyerine çağırdığı, sanığın hakkında beraat kararı verilen ... ile işyerinin önüne geldikleri ancak araçtan inmedikleri, ...'un aracın yanına gelerek sanık ve ... ile konuştuğu, sonrasında sanığın ele geçen silahla ... Mobilya isimli işyerine doğru korkutmak amacıyla 4-5 el ateş ettiği olayda; sanığın eyleminin belirli kişilere yönelik olması nedeniyle birden çok kişiye yönelik zincirleme şekilde silahla tehdit suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması...” Yarg. 8. CD. E. 2015/13220 K. 2016/6563 KT: 12.05.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 04.12.2016).

⁶⁶ “...Komşu olan sanık ve müşteki arasında olay tarihinde çocuk meselesi yüzünden çıkan tartışma sonrası sanığın doğrudan evine gidip av tüfeğini alarak müştekinin evinin bulunduğu sokakta havaya ateş ettiğinin anlaşılması karşısında, sanığın eyleminin TCK.nun 106/2-a ve 170/1-c maddelerinde yer alan silahla tehdit ve genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçlarını oluşturduğu, TCK.nun 44. maddesi uyarınca en ağır cezayı gerektiren tehdit suçundan mahkumiyet kararı verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçe ile yazılı şekilde hüküm tesisi...” Yarg. 8. CD. E. 2015/8999, K. 2016/4449, KT: 04.04.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 04.12.2016).

3. Suçun Konusu

Hareketin yöneldiği kişi ya da şey suçun konusunu oluşturmaktadır⁶⁷. Konusuz suç düşünülemez. Bu anlamda fail tarafından gerçekleştirilen hareket, iki şekilde meydana gelmektedir: Hareket, ya bir eşyaya, ya da bir şahsın fiziki, maddi yapısına veya bünyesine yönelir⁶⁸. Suçun konusu ise, hareketin yöneldiği insan veya eşyanın genel güvenliğidir⁶⁹.

Bir insanın veya eşyanın varlığını ya da güvenliğini tehdit eden ve bir zarar ihtimalini ortaya koyan durumlara tehlike denilmektedir⁷⁰. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması neticesinde iki durum ortaya çıkmaktadır. Suçun işlenmesiyle suçun konusu ya zarar görmekte, ya da tehlikeye uğratılmaktadır⁷¹.

Zarar suçlarında, haksızlık teşkil eden fiilin işlenmesi neticesinde suçun konusu üzerinde zarar meydana gelmektedir⁷². Failin hareketi ile meydana gelen zarar arasında nedensellik bağı zarar suçlarında aranmaktadır. Suç tipinde düzenlenen haksızlık teşkil eden hareketin neticesinde suçun konusu üzerinde zararın meydana gelme tehlikesinin söz konusu olduğu suçlara, tehlike suçları denilmektedir⁷³. Tehlike suçlarında, işlenen fiil ile suç tipinde düzenlenen hareketin konusu üzerinde bir tehlike oluşturması suçun unsurlarının gerçekleşmesi bakımından yeterlidir. Suçun kanuni tanımında düzenlenen seçimlik hareketlerin yapılması veya yapılmaması ile (icrai veya ihmali) zarar doğma ihtimaline sebep olunmuşsa tehlikenin doğduğu kabul edilir⁷⁴. Tehlike suçlarında, hareketin yöneldiği konunun objektif olarak zarara uğrama tehlikesiyle karşılaşması aranmaktadır. Kanun koyucu Devletin suç politikası gereği zarara uğrama tehlikesini suç tipi ile düzenleyerek yaptırıma bağlayıp bazı fiiller bakımından zarar doğmadan müdahale imkânı sağlamaktadır⁷⁵. TCK'nun 170 inci

⁶⁷ EREM/DANIŞMAN/ARTUK, s. 236; BİRTEK, Fatih; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayıncılık, 4 Baskı, Ankara 2016, s. 165.

⁶⁸ ÖZGENÇ, İzzet; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Bası, Ankara 2016, s. 198.

⁶⁹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 534.

⁷⁰ DEMİRTAŞ, s. 245.

⁷¹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 286; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 196; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 113; ÖZGENÇ, s. 199; CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem; Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayıncılık, 9. Bası, İstanbul 2016, s. 260.

⁷² KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 113; ÖZGENÇ, s. 200; ÖZEN, Muharrem; Genel Tehlike Yaratan Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara 2010, s.6; BİRTEK, s. 150.

⁷³ BİRTEK, s. 150.

⁷⁴ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 244; POLAT, TAAD, s. 137.

⁷⁵ HARRO, Otto; Grundkurs Strafrechts, Allgemeine Strafrechtslehre, 7. Auflage, Berlin 2004, s. 41'den naklen Artuk/Gökçen/Yenidünya; Genel Hükümler, s. 286.

maddesinde düzenlenen suç tipi tehlike suçu özelliği taşımaktadır. Kanun koyucu daha zarar doğmadan konuyu etkileme özelliği olan hareketi suç tipi olarak düzenlemiştir.

Zarar suçlarında eylemin suç olarak düzenlenmesinin sebebi korunan hukuksal değerın zarar uğratılmasının önlenmesidir. Buna karşılık tehlike suçlarında muhtemel zararın boyutu büyük olacağından bu büyüklükteki olası bir zarar tehlikesinin meydana gelmesinin önlenmesi amacıyla failin zarar tehlikesine yol açacak hareketleri suç olarak düzenlenmiştir. Tehlike suçlarında eylemi suç haline getiren şey salt tehlikenin varlığı değildir. Salt tehlike kavramı olasılıktan ibarettir. Bu bakımdan salt tehlike ceza normunun konusu olamaz. Salt tehlikenin ceza normunun konusu olabilmesi için suç olarak düzenlenen fiilin, korunan hukuksal değerın ihlalini doğurmaya elverişli bir tehlike meydana getirmesi gerekir⁷⁶.

Somut tehlike suçlarında, failin eyleminin zarar tehlikesine sebep olmaya elverişli olup olmadığı araştırılmalıdır. Elverişlilik, fiilin tipik vasfı olarak kabul edilmeli ve hareketin yapıldığı andaki koşullara göre zarar tehlikesi potansiyeli taşıyıp taşımadığı saptanmalıdır. Soyut tehlike suçlarında zarar tehlikesinin varlığına bakılmaksızın failin kanunda düzenlenen hareketi gerçekleştirmesi ile suçun tamamlandığı kabul edilir. Somut tehlike suçlarında somut olaya bakılıp failin eyleminin zarar tehlikesine yol açıp açmayacağı araştırılır. Mahkeme tarafından somut tehlikenin araştırılması neticesinde tehlikenin doğmadığı anlaşılırsa fail cezalandırılmamalıdır⁷⁷.

Somut tehlike suçlarında, somut tehlikenin meydana gelmesinde farklı görüşler bulunmaktadır. Tartışmanın konusu, meydana gelen somut tehlikenin suçun unsuru mu, yoksa neticesi mi olduğudur. Birinci görüş, somut tehlikenin varlığının suçun neticesi olduğunu kabul etmesidir. Bu görüşü savunan yazarlar, somut tehlikenin varlığı suçun neticesi olduğundan, failin kastının bu neticeyi de kapsamı

⁷⁶ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 5415.

⁷⁷ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 5416.

gerektiğini belirtirler. Bu görüş açısından somut tehlike meydana gelmemişse, fail teşebbüs hükümlerine göre cezalandırılmalıdır⁷⁸.

Taraftarı olduğum, diğer görüşe göre⁷⁹ somut tehlike netice olarak değil objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul edilmelidir. Somut tehlike suçları objektif cezalandırılabilme şartı olarak kabul edildiğinden failin eylemi kastın bilme unsuruna dâhil değildir. Bu sebeple fail tehlikenin doğacağını bilmese dahi somut olayda hâkimin araştırması neticesinde meydana gelen hareket tehlikeye yol açacak boyutta ise, fail cezalandırılacaktır. Bu görüşü savunanlar, somut tehlike gerçekleşmemişse eylem cezalandırılmadığından, objektif cezalandırma şartlarını içeren suçların teşebbüse elverişli olmayacağını söylerler. Bu yazarlar suçun gerçekleşme zamanı olarak objektif cezalandırılabilme şartını içeren suçlarda objektif şartın gerçekleştiği değil, suçun unsurlarının gerçekleştiği anı esas alırlar.

Tehlike, niteliği bakımından yöneldiği konuyu zarar suçuna nazaran tahrip etmez, zedelemes. Ancak konuyu bir zarar ihtimali ile karşı karşıya bırakır⁸⁰. Ceza hukukunda, toplum açısından değer taşıyan bazı hukukî değerlerin daha etkin bir şekilde korunması için suçun konusuna zarar veren fiiller değil, tehlikeye sokan fiiller de cezalandırılmaktadır. Bu şekilde kanun koyucu cezalandırmanın sınırını genişletip kronolojik açıdan öne çekerek, kamu düzenini korumayı amaçlamıştır⁸¹.

4. Fiil

Ceza normunun kanunda düzenlenmiş hali olan suç tipinin gerçekleşmesinin en önemli koşulu fiilin varlığıdır. Kişinin düşüncesinde yer alan kötü niyetler harekete geçmezse fiil niteliğinde olmaz. Fiil yoksa failin kusurunun olup olmadığının araştırılması da gereksizdir. İnsan tarafından dış dünyada değişiklik meydana getiren etkin fiil olup olmadığı belirlenmeden haksızlık tespit edilemez. Mutlak kuvvetin etkisi altındaki davranışlar (vis absoluta), şuurun irade dışı tamamen kaybolduğu sırada

⁷⁸ “Teşebbüs derecesinde kalmış bir somut tehlike suçunda somut tehlike dahi baş göstermediğinden, teknik olarak teşebbüs mümkün ise de yaptırım uygulanması sorun teşkil eder.” ZAFER, s. 210; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 5416,

⁷⁹ DÖNMEZER/ERMAN, C. I, s. 456; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 535; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 115; “Teşebbüs mümkündür. Ancak teşebbüs aşamasında kalması halinde, objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmediği sürece, fail hakkında cezaya hükümlenemeyecektir.” ÖZGENÇ, s. 650-652

⁸⁰ DEMİRTAŞ, s. 245.

⁸¹ HARRO, Otto; Grundkurs Strafrechts, Allgemeine Strafrechtslehre, 7. Auflage, Berlin 2004, s. 41'den naklen ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 286.

gerçekleşen eylemler, hayvanlardan kaynaklanan davranışlar, refleks hareketler ve tabiat olayları fiil kapsamına dâhil değildir⁸².

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu yapısı itibariyle somut tehlikeye suçudur⁸³. Tehlike suçlarında, hareketin yöneldiği konunun objektif olarak zarar uğrama tehlikesiyle karşılaşmış olması cezalandırılabilme bakımından yeterlidir⁸⁴. Tehlike suçları kendi aralarında soyut tehlike suçları ve somut tehlike suçları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır⁸⁵.

Somut tehlike suçlarında hareketin suç konusu üzerinde tehlikeye sebep olup olmadığı hâkim tarafından araştırılır. Örneğin, TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sayılan seçimlik hareketlerden bina çökmesine neden olmak failin cezalandırılabilmesi bakımından yeterli değildir. Hâkim, binayı çökertme hareketi sonucunda kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından bir tehlikenin doğup doğmadığını somut olayın özelliklerini de dikkate alarak araştıracaktır⁸⁶. Örneğin, meskûn bir yerde havaya ateş etme eyleminde fail TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen somut tehlike suçundan cezalandırılırken, odunları yakmak suretiyle çıkarılan yangın, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlike teşkil etmiyorsa ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda değilse, yani somut tehlike doğurmaya elverişli olmaması halinde fail TCK'nun 170 inci maddesinin 2 inci fıkrasında düzenlenen soyut tehlike suçundan cezalandırılacaktır. Diğer bir deyişle, Böyle bir zarar tehlikesi somut tehlike doğurmaya elverişli değilse, somut tehlike suçundan bahsedilemez.

⁸² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 214-222.

⁸³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 529; AKSOY RETORNAZ, s. 4

⁸⁴ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Ceza Genel Hükümler, 10. Baskı, Adalet Yayıncılık, Ankara 2016, s. 286; "Tehlike suçlarında, failinin hareketi ile bir hukuksal değeri sadece tehlikeye düşürmesi suçun oluşması açısından yeterlidir." HEINDRICH, Bernd; Ceza Hukuku Genel Kısım – I, çev. Hakan Hakeri, Yener Ünver, Veli Özer Özbek, Özlem Yenerer Çakmut, Barış Erman, Koray Doğan, Ramazan Barış Atladı, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, ed. Yener Ünver, Adalet Yayıncılık, Ankara 2014, s. 98; Koca/Üzülmez, s. 115; Özgenç, s. 200; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 261.

⁸⁵ DARAGENLİ, Vesile Sonay; Tehlike Suçları, (T.C. İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1998, s. 59; ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar/TEPE, İlker; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara, 2016, s. 238; DEMİRTAŞ, s. 245; ÖZTÜRK /ERDEM, s. 196; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 114; ÖZGENÇ, s. 200; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 261.

⁸⁶ HARRO, Otto; Grundkurs Strafrechts, Allgemeine Strafrechtslehre, 7. Auflage, Berlin 2004, s. 41'den naklen Artuk/Gökçen/Yenidünya; Genel Hükümler, s. 287.

Suçun kanuni tanımında belirtilen tipe uygun icrai veya ihmali hareketin meydana gelmesiyle gerçekleşen, suçlara, soyut tehlike suçları denilmektedir. Kanun, bu tip suçlarda hareketin gerçekleşmesini suçun oluşumu için yeterli saydığından ayrıca tehlikeliliğin hakim tarafından araştırılmasına gerek yoktur⁸⁷.

Suçun kanuni tanımında belirtilen hareketin yapılması suçun tamamlanması için yeterli olmayıp ayrıca somut bir tehlikenin meydana gelmesinin arandığı suçlara somut tehlike suçları denir. Suçla korunan hukukî yarar bakımından somut bir tehlikenin meydana gelmesi gerekmemektedir. Bu tip suçlarda, suçun kanuni tanımında düzenlenen hareketlerin dışında kanun bu fiilin suçun konusu bakımından gerçekten tehlikeye sebebiyet verip vermeyeceğinin araştırılmasını aramaktadır⁸⁸. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun düzenlendiği TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında somut tehlike suçu düzenlenmiştir. Somut tehlike suçlarında suçun kanuni tanımına uygun fiilin suçun konusu üzerinde somut bir tehlike meydana getirmesi, bir unsur değil cezalandırılabilme şartı olarak anlaşılmalıdır. Dolayısıyla somut tehlikenin meydana gelmesi genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu bakımından bir objektif cezalandırılabilme şartıdır⁸⁹.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sınırlı sayıda sayılan ve hiçbir surette ceza hukuku anlamında kıyasa yol açacak şekilde geniş yorumlanamayacak olan yangın çıkarma, bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına sebep olma veyahut silahla ateş etme ya da patlayıcı madde kullanma hareketlerinden herhangi birinin icrasıyla gerçekleşeceğinden suç seçimlik hareketlidir⁹⁰. Bu suç, madde metninde sayılan seçimlik hareketlerden herhangi birinin meydana gelmesiyle işlenebileceğinden serbest hareketli bir suçtur⁹¹. Suç, ancak sınırlı sayıda sayılan hareketlerle işlenebildiğinden aynı zamanda bağlı hareketli suç özelliğine de sahiptir⁹².

⁸⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 287; Özbek/Doğan/Bacaksız/Tepe, s. 239; Koca/Üzülmez, s. 114; Özgenç, s. 200.

⁸⁸ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 287; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 238; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 114; ÖZGENÇ, s. 201.

⁸⁹ ÖZGENÇ, s. 201.

⁹⁰ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 528; AKSOY RETORNAZ, s. 5.

⁹¹ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Topluma Karşı Suçlar, s. 11; AKSOY RETORNAZ, s. 5.

⁹² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, 528.

Seçimlik hareketlerden birinin, birkaçının veya hepsinin gerçekleştirilmesi suçun gerçekleşmesi bakımından bir özellik taşımaz. Madde metninde düzenlenen seçimlik hareketlerden birinin veya birden fazlasının yapılmasıyla suç tamamlanır ve failin tek bir suç işlediği kabul edilir⁹³. Suçun, aynı suç işleme kararıyla farklı zamanlarda birden fazla işlenmesi halinde, belli bir mağduru olmayan suç olduğundan, TCK'nun 43 üncü maddesinin 1 inci fıkrası uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulanması söz konusu olur.

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası, hem icrai hareketle ve hem de ihmali hareketle işlenebilir⁹⁴. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun gerçekleşebilmesi kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda somut tehlikenin ortaya çıkmış olmasına bağlıdır. Bu tarzda somut tehlike ortaya çıkmaksızın doğrudan zararlı neticeler gerçekleşmişse, fail gerçekleşen sonuçtan kanunda tipe uygun olan kastına ya da taksirine göre sorumlu olur. Örneğin, yakarak mala zarar veren kişinin yakma eylemi somut tehlike doğurmaya elverişli değil, yani yangın boyutuna ulaşmamış ise fail sadece yakma suretiyle mala zarar vermeden cezalandırılır (TCK m. 152). Eğer kişinin yakma eylemi belirli bir ağırlığa erişir, ateş konulan cisim, kişiler ve mallar üzerinde genel bir tehlike doğurmaya elverişli şekilde yanmaya başlarsa, hem genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması, hem de yakarak mala zarar verme suçu meydana gelmiş olur. Yakma fiilinin boyutu hakkında aşağıda yangın çıkarma başlığı altında gerekli bilgiler verilecektir. Örneğimizi tekrar ele alırsak, bir fiille birden fazla suç meydana geldiğinden farklı nevi'den fikri içtima hükümleri uygulanarak en ağır cezayı gerektiren suçtan ceza verilir⁹⁵. Zararlı neticeler ortaya çıkmamışsa, somut olaya göre inceleme konusu suç bakımından değerlendirme yapılmalıdır⁹⁶.

⁹³ AKSOY RETORNAZ, s. 5.

⁹⁴ MAGNOL, Vidal; Ceza Hukuku, çev. Şinasi Z. Devrin, Yeni Cezaevi Matbaası, Ankara 1946, s. 100; TAHİR, Taner; Ceza Hukuku Umumi Kısım, Ahmet Sait Matbaacılık, İstanbul 1949, s. 259; KUNTER, Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi, s. 53; ALACAKAPTAN, Uğur; Suçun Unsurları, Sevinç Matbaacılık, Ankara 1975, s. 40; ÖZGENÇ, s. 162; ÖZEN, s. 24; BİRTEK, s. 128; AKSOY RETORNAZ, s. 6.

⁹⁵ “Malvarlığına karşı işlenen suçlardan olan ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 151. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenen mala zarar verme suçunun, “başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkmak, tahrip etmek, yok etmek, bozmak, kullanılmaz hale getirmek veya kirletmek” suretiyle gerçekleştiği, fiilin yakarak gerçekleştirilmesinin de 152. maddenin 2. fıkrasının (a) bendi uyarınca suçun daha ağır cezayı gerektiren nitelikli hali olduğu, aynı Kanunun 170/1-a maddesinde

Somut olayların incelenmesi aşamasında suçun kanuni tanımında sınırlı sayıda sayılan yangın çıkarma, bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına sebep olma veyahut silahla ateş etme ya da patlayıcı madde kullanma hareketleriyle kişilerin hayatı sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olabilecek şekilde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda eylemin böyle bir tehlikeyi doğurmaya elverişli olup olmadığı araştırılmalıdır. Bu yanıt aranırken kişinin dış dünyaya yansıyan hareketine bakılır. Hareketin, objektif tecrübe kuralına uygun olması ve kendi dışında, nedensel, zararlı bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir⁹⁷.

Kanun maddesinde sayılan hareketler dışında bir hareket ile güvenlik tehlikeye sokulmuş ise, bu madde kapsamında tipiklik gerçekleşmeyecek ve fail genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan sorumlu tutulmayacaktır. Faili cezalandırabilmek için, maddede sayılan hareketlerin, kişilerde korku, kaygı veya paniğe meydana getirebilecek tarzda gerçekleşmiş olması şarttır. Bu bakımdan korku, kaygı ve paniğin ne olduğu üzerinde de durulması gerekmektedir.

düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun ise, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olabilecek biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratacak tarzda yangın çıkarmak, bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak, silahla ateş etmek ve patlayıcı madde kullanmak suretiyle gerçekleşeceği ve topluma karşı suçlardan olduğu, yangın çıkarmaktan söz edilebilmesi için ateşe vermenin ya da yakmanın belirli bir ağırlığa erişmesi, ateş konulan cismin, kişiler ve mallar üzerinde genel bir tehlike doğurmaya elverişli şekilde yanmaya başlaması, yaygınlaşma eğilimi göstermesi gerektiği, yakma henüz yangın halini almadan söndürülmüş veya sönmüşse yangından değil, 170. maddenin 2. fıkrasında yaptırımı bağlanan yangın tehlikesinden söz edilebileceği, öte yandan failin ayrı eylemlerle bu iki yasa maddesini ihlal ettiği hallerde failin her iki suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılması, failin tek bir eylemi ile bu iki suçun birden oluşması durumunda da fikri içtima nedeniyle bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılması icap ettiği, somut olayda sanığın kız arkadaşı olan mağdura sinirlenmesi nedeniyle ona ait bir kısım giyim eşyasını apartman dairesindeki odanın ortasına toplayıp tutuşturarak yaktığı, ateşin büyüme eğilimi göstermesi üzerine battaniye ve yatağı üzerine atıp söndürmeye çalıştığı ayrıca yangın tüpü ile müdahale ettiği, apartman komşularının haber vermesi üzerine olay yerine gelen itfaiyenin de ateşi tamamen söndürdüğünün anlaşılması karşısında, ateşin binaya ve yakılan nesnelere dışındaki şeylere sirayet etmemesi nedeniyle yangından söz edilemez ise de genel güvenlik bakımından tehdit oluşturan bir yangın tehlikesinin gerçekleştiği, bu durumda sanığın tek eylemi ile 5237 sayılı TCK'nın 151/1 ve 152/2-a maddelerinde öngörülen "yakarak mala zarar verme" suçunun ve aynı Kanunun 170/2. maddesinde yazılı "yangın tehlikesi" suçlarının oluştuğu, fikri içtima nedeniyle 44. madde uyarınca sanığın bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılması gerektiği halde, yakarak mala zarar verme ve yangın çıkarmak suretiyle genel güvenliğini kasten tehlikeye sokma suçlarından dolayı ayrı ayrı cezalandırılmasına karar verilmesi," Yarg. 9. CD. E. 2008/19072, K. 2008/14496, KT: 30.12.2008 (www.yargitay.gov.tr, ET: 04.01.2017).

⁹⁶ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 529.

⁹⁷ ÖZEN, s. 28; AKSOY RETORNAZ, s. 6.

Korku, bir tehlikenin var olduğu veya yaklaştığı düşüncesinden kaynaklanan rahatsız edici duygudur⁹⁸. Başka bir deyişle; Korku, bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında uyanan kaygı duygusudur. Psikolojik anlamda korku, gerçek veya beklenen bir tehlike ile yoğun bir acı karşısında uyanan ve coşku, beniz sararması, ağız kurumması, kalp, solunum hızlanması vb. belirtileri olan veya daha karmaşık fizyolojik değişmelerle kendini gösteren duygudur⁹⁹.

Kaygı, üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasadır. Tıp terminolojisinde kaygı, genellikle kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusudur¹⁰⁰.

Panik, bir topluluğu kaplayan ani dehşet duygusu, büyük korku, ürkmek anlamına gelir¹⁰¹. "*Panik yaratmak*" da, bireylerde korku ve dehşet uyandırmaktır¹⁰². Hukuk sözlüğünde panik ise, karışıklık; bir topluluğu aniden etkileyen ve saran büyük şaşkınlık ve dehşet anlamına gelmektedir¹⁰³.

Bu olgular olayda gerçekleşmemişse yani yapılan hareketler bu tehlikeleri oluşturma bakımından elverişli olmadığı, kanun maddesinde düzenlenen tehlikelerin ortaya çıkmadığı ya da fiilin, kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirecek tarzda bulunmadığı anlaşılırsa somut tehlike doğmamış demektir. Bu takdirde objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmediğinden kişi cezalandırılmaz. TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sınırlı sayıda sayılan hareketler yapılsa bile, eğer bu hareketler, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olabilecek biçimde veya kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek elverişliliğe sahip değilse, objektif cezalandırılma şartı gerçekleşmediğinden fail cezalandırılmayacaktır. Bu son durumda TCK'nun 170 inci maddesinin 2 inci fıkrasında sayılan hareketlerin gerçekleşmesi halinde, failin anılan fıkradan cezalandırılması söz konusu olur.

⁹⁸ YILMAZ, s. 442.

⁹⁹ www.tdk.gov.tr (ET: 23.05.2016).

¹⁰⁰ www.tdk.gov.tr (ET: 23.05.2016).

¹⁰¹ KARATAŞ, Halil/SEVİNDİK, AYTEKİN; Polis Terimleri Sözlüğü, Nüans Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 447.

¹⁰² www.tdk.gov.tr (ET: 23.05.2016).

¹⁰³ YILMAZ, s. 558.

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sayılan yangın çıkarma, bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olma, silahla ateş etme veya patlayıcı madde kullanma bu madde kapsamında seçimlik hareket olarak düzenlenmiştir.

Aşağıda TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında öngörülen seçimlik hareketlere değinilecektir.

a. Yangın Çıkarma

Türk hukukunda yangın çıkarma ilk defa ETCK'nun yedinci bab birinci faslında “*yangın, su baskını ve gark ve sair büyük tehlikelere müteallik cürümler*” (büyük tehlike suçları) başlığı altında 369-371 inci maddelerinde¹⁰⁴ düzenlenmiştir.

ETCK 369 uncu maddesi yakılması gereken nesnelere sınırlı sayıda saymıştır. Madde metninde bina, inşaat, mahsulat, hububat, erzak yığın veya ambarı nesnelere yakılması suretiyle bu suçun işleneceğine yer verilmiştir. Sayılan nesnelere dışında yangın çıkarıldığı takdirde bu suç kapsamına girmeyecektir¹⁰⁵. Ayrıca ETCK yakılan nesnenin faile veya üçüncü kişiye ait olması arasında suçun oluşumu bakımından farklı düzenleme yapmış ve birinci halde somut tehlikenin gerçekleşmesini (ETCK m. 381¹⁰⁶) ikinci halde ise, soyut tehlikenin varlığını (ETCK m. 369) yeterli saymıştır¹⁰⁷.

TCK'nun 170 inci maddesinde yakılacak nesnelere ilgili ETCK'nda kabul edilen sayma metodu terk edilmiş, tehlike suçlarının genel karakterine uygun olarak objeler değil, eylemin özellikleri ön plana alınmıştır. Ayrıca yakılan nesnenin kişinin

¹⁰⁴ ETCK m. 369: “*Bir binaya ve sair inşaata ve henüz biçilmemiş veya biçilmiş mahsulata veya hububata ve erzak yığın veya ambarına ateş verip kısmen veya tamamen yakan kimse üç seneden altı seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır.*”

ETCK m. 370: “*Süknaya mahsus bir binaya yahut ammeye müteallik binalara ve yahut ammenin istimaline mahsus bir mahalle veya sanayi tezgâhlarına ve tüccar ambarlarına içtial ve infilakı kabil şeylerin mahzenlerine ve tersanelere ve şimendifer arabalarına ve madenlere ateş verip kısmen veya tamamen yakanlar beş seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapse mahkûm olur.*”

¹⁰⁵ MALKOÇ, İsmail/GÜLER, Mahmut; Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler Açıklamaları, Adil Yayıncılık, Ankara 1999, s. 2802.

¹⁰⁶ ETCK m. 381: “*369 ve 370 ve 371 ve 372 ve 377 nci maddeler ahkâmı, kendisine ait bina ve eşya hakkında geçen maddelerde yazılı olan fillerden birini işleyip'te o maddelerde gösterilen surette başkasına şahsen veya malen zarara veya tehlikeye koyan kimse hakkında dahi tatbik olunur.*”

¹⁰⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, 530.

kendisine veya üçüncü kişiye ait olması ayrımı ETCK'nda olduğu gibi yapılmamıştır¹⁰⁸.

Yangın, geniş bir alana yayılan veya yayılmak eğilimi gösteren, söndürülmesi zor ve bir şeyin tamamını ya da önemli bir bölümünü kapsayan ateş yakılmasıdır¹⁰⁹. Suç tipinde düzenlenen yangın çıkarmadan bahsedilebilmesi için ateşe vermenin yangın boyutuna ulaşan ağırlıkta olması gerekir. Soruşturma evresinde savcı kovuşturma evresinde ise, hâkim tarafından somut olayda kişinin yakma eyleminin yangın boyutuna ulaşip ulaşmadığı tespit edilerek incelediğimiz suçtan hüküm kurulur¹¹⁰. Ateşin büyük alevler halini alması şart olmayıp, cismin içinin yanması yeterlidir¹¹¹. Yakılan ateşin, kişiler veya mallar üzerinde genel bir tehlike doğurmaya elverişli tarzda yanmış olması ya da ateşin belirli bir seviyeye ulaşmış olması aranmaktadır¹¹².

Yangının çıkarıldığı araç önemli değildir. Her çeşit araçla yangın çıkarılması mümkündür. Yangın doğrudan çıkarılabileceği gibi, yakılan bir nesne ile diğer nesnelere sıçrayarak da çıkarılabilir¹¹³. Örneğin, elektrik tellerinde yapılan bazı uğraşlar sonucunda, kısa devre yaptırılıp yangın çıkarılması hali bu kapsama girmektedir¹¹⁴.

Bu suç bakımından korunan hukukî yarar, kişilerin hakları ve toplum güvenliği olduğundan, yakılan şeyin değerinin suçun tamamlanması bakımından önemi yoktur¹¹⁵.

¹⁰⁸ ERMAN/ÖZEK, s. 11; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 530; AKSOY RETORNAZ, s. 7.

¹⁰⁹ MALKOÇ/GÜLER, s. 2801.

¹¹⁰ “Sanığın, eşyalarından bir kısmını evin dış kapısı önüne çıkarıp ateşe vermesi eyleminin kendisine ve başkasına ait diğer binalarda yangına neden olma olasılığının bulunup bulunmadığı araştırılmadan ve TCK'nun 170 inci maddesinde öngörülen yangın çıkararak genel güvenliği tehlikeye atma suçunun ne suretle olduğu açıklanıp tartışılmadan eksik ve yetersiz gerekçeyle mahkumiyet hükmü kurulması” Yarg. 4. CD. 20.01.2009 K. 16151/278, Parlar, Ali/Hatipoğlu, Muzaffer, Türk Ceza Kanunu Yorumu, C. III, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010, s. 2770.

¹¹¹ ERMAN/ÖZEK, s. 9; AKSOY RETORNAZ, s. 6.

¹¹² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 530; ÖZEN, s. 24; AKSOY RETORNAZ, s. 6.

¹¹³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 531; AKSOY ROTERNAZ, s. 7.

¹¹⁴ ERMAN/ÖZEK, s. 17.

¹¹⁵ ERMAN/ÖZEK, s. 16; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 531; AKSOY RETORNAZ, s. 7.

Yakmanın yangın tehlikesine sebep olmayacak ağırlıkta olması durumunda genel güvenliğin yangınla tehlikeye uğratılmasından değil, yakma neticesinde ortaya çıkan zararlardan bahsedilebilir. Fail sadece bu meydana gelen zarar neticesinden (TCK m. 152) sorumlu tutulur.

Kişilerin vücut bütünlüğü, beden ve ruh sağlığı ve malvarlığı için tehlike arz eden veyahut kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda, yaygın ve yaygınlaşma kabiliyetine sahip, söndürülmesi için özel araçların kullanılmasını veya normalin üstünde bir çaba sarfını gerektiren her yakma, yangın sayılır¹¹⁶. Tutuşturma veya ateşe verme boyutunda kalan ve yangın sayılabilecek boyuta ulaşmayan yakmalar, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı açısından zarar tehlikesi doğurmaya veyahut kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda elverişli¹¹⁷ hale gelmedikleri takdirde soyut tehlike suçu olan TCK'nun 170 inci maddesinin 2 inci fıkrasındaki suç oluşur¹¹⁸. Eğer somut olayda kişilerde korku, kaygı ve paniğe neden olabilen ve yangın boyutuna ulaşan bir yakma söz konusu ise, kastının bulunması şartıyla, fail genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan sorumlu olur (TCK m. 170/1).

¹¹⁶ ERMAN/ÖZEK, s. 10; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 531; ÖZEN, s. 24; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 5423; AKSOY RETORNAZ, s. 7.

¹¹⁷ "...TCK 170/1-a maddesinde düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun ise, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olabilecek biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik yaratacak tarzda yangın çıkarmak, bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak, silahla ateş etmek ve patlayıcı madde kullanmak suretiyle gerçekleşeceği ve topluma karşı suçlardan olduğu, yangın çıkarmaktan söz edilebilmesi için ateşe vermenin ya da yakmanın belirli bir ağırlığa erişmesi, ateş konulan cismin, kişiler ve mallar üzerinde genel bir tehlike doğurmaya elverişli şekilde yanmaya başlaması, yaygınlaşma eğilimi göstermesi gerektiği, yakma henüz yangın halini almadan söndürülmüş veya sönmüşse yangından değil, 170. maddenin 2. fıkrasında yaptırma bağlanan yangın tehlikesinden söz edilebileceği, öte yandan failin ayrı eylemlerle bu iki yasa maddesini ihlal ettiği hallerde failin her iki suçtan dolayı ayrı ayrı cezalandırılması, failin tek bir eylemi ile bu iki suçun birden oluşması durumunda da fikrî içtima nedeniyle bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılması icap ettiği, somut olayda sanığın kız arkadaşı olan mağdura sinirlenmesi nedeniyle ona ait bir kısım giyim eşyasını apartman dairesindeki odanın ortasına toplayıp tutuşturarak yaktığı, ateşin büyüme eğilimi göstermesi üzerine battaniye ve yatağı üzerine atıp söndürmeye çalıştığı ayrıca yangın tüpü ile müdahale ettiği, apartman komşularının haber vermesi üzerine olay yerine gelen itfaiyenin de ateşi tamamen söndürdüğünün anlaşılması karşısında, ateşin binaya ve yakılan nesnelere dışındaki şeylere sirayet etmemesi nedeniyle yangından söz edilemez ise de genel güvenlik bakımından tehdit oluşturan bir yangın tehlikesinin gerçekleştiği, bu durumda sanığın tek eylemi ile 5237 sayılı TCK'nın 151/1 ve 152/2-a maddelerinde öngörülen "yakarak mala zarar verme" suçunun ve aynı Kanunun 170/2. maddesinde yazılı "yangın tehlikesi" suçlarının oluştuğu, fikri içtima nedeniyle 44. madde uyarınca sanığın bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılması gerektiği halde, yakarak mala zarar verme ve yangın çıkarmak suretiyle genel güvenliğini kasten tehlikeye sokma suçlarından dolayı ayrı ayrı cezalandırılmasına karar verilmesi..." Yarg. 9. CD. E. 2008/19072, K. 2008/14496, KT: 30.12.2008 (Yayınlanmamış Karar).

¹¹⁸ AKSOY RETORNAZ, s. 7.

Kimsenin yaşamadığı ve yangının yayılma ihtimali olmayan bir yerde yangın çıkarılmaması halinde fail cezalandırılmayacaktır¹¹⁹. Örneğin, sahilde tek başına kulübede yaşayan bir balıkçının ısınmak için kulübesini ateşe vermesi halinde her ne kadar TCK'nun 170 inci maddesi 1 inci fıkrasına uygun yangın çıkarılmış olsa da ıssız bir yerde meydana geldiği için somut tehlike meydana gelmeyeceğinden fail cezalandırılmaz.

Eğer yakma yangın çıkarma boyutuna ulaşmadan söndürülmüş veya sönmüşse diğer unsurların da bulunması şartıyla, fail TCK'nun 170 inci maddesinin 2 inci fıkrasından yangın tehlikesine sebebiyet vermeden sorumlu olur. Burada önemli olan yakmanın yukarıda da belirtildiği gibi belirli bir ağırlıkta olmasıdır. Yangın çıkarmak amacıyla patlayıcı madde kullanılması durumunda patlayıcı madde kullanma TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası kapsamında seçimlik hareketlerden birini teşkil ettiğinden fail sadece patlayıcı madde kullanma hareketinden sorumlu olur¹²⁰.

Seçimlik hareket olan yangın, icrai bir şekilde gerçekleştirilebilmekle birlikte ihmal suretiyle de işlenebilir¹²¹. TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasındaki hareketler kanuni düzenlemeye bakıldığında icra suretiyle işlenmektedir. Ancak, bu suçun ihmal suretiyle icra şeklinde de işlenmesi söz konusu olabilir. Örneğin, temizlik işçisi sabah eve geldiğinde ev sahibi işveren ocağın üstünde yemek olduğunu evden çıkarken kapaması gerektiğini söyleyip çıkar. Temizlik işçisi yangın çıkabileceğini bilmesine rağmen ocağı bilerek ve isteyerek kapatmaz ve evden çıkar. Kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda evde yangın çıkar ve diğer binalara da sirayet eder. Sözleşme çerçevesinde garantör konumunda olan ve neticeyi önleme yükümlülüğü altında bulunan temizlik işçisinin ihmalde bulunmama yükümlülüğü vardır. Bu yükümlülüğüne aykırı olarak ihmalde bulunmuş ve neticesinde yangın çıkmıştır. Bu durumda failin ihmal suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan sorumlu olup olamayacağına ilişkin değerlendirme yapılması gerekir. TCK'nda ihmali hareketin icrai harekete eşdeğer

¹¹⁹ ERMAN/ÖZEK, s. 10.

¹²⁰ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 531.

¹²¹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 531; ÖZEN, s. 24; AKSOY RETORNAZ, s.6

sayılacağı haller sınırlı sayıda düzenlenmiştir. TCK'nun 83, 88 ve 94 üncü maddesi 5 inci fıkrasında düzenlendiği bu maddeler dışında özel hükümler kısmında ihmal suretiyle icra suçları düzenlenmemiştir. Bu yüzden icraya eşdeğer ihmal suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun cezalandırılması kanunilik ilkesine aykırı olabileceği gibi kanun koyucunun iradesiyle de çelişir¹²². Dolayısıyla sayılan maddeler dışında ihmali hareketin icraya eşdeğer işlenmesi halinde kanunda düzenleme bulunmadığı için faile ceza verilmez¹²³. Bu konuda ACK'da olduğu gibi TCK genel hükümlerde de ihmal suretiyle icra suçlarına ilişkin düzenleme yapılması gerekir. Nitekim ACK'nun ikinci bölümün "*cezalandırılabilirliğin esasları*" başlıklı birinci faslının 13 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında suçun ihmal suretiyle icrasına ilişkin genel bir hüküm bulunmaktadır¹²⁴.

Kanaatimce, TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası her ne kadar ihmali suretle işlenebilme özelliğine sahip olsa da, TCK'nun özel hükümlerinde ihmal suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçuna ilişkin bir düzenleme bulunmadığından, bu suçun ihmal suretiyle işlenmesi halinde cezalandırılmaması gerekir. Suçun ihmal suretiyle işlenmesi halinde fail, kanunda düzenlenmeyen ihmal suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan değil, sadece meydana gelen zarar neticelerinden sorumlu tutulur.

Yargıtay'ın bu konuya ilişkin bir kararında¹²⁵; "*Sanığın tüpü söndürmeden, olay yerini terk etmesi üzerine yangının başladığı lastik borunun yarıya kadar yanması ve duvara sirayet etmesiyle de belli bir ağırlığa erişerek imalathane ve çevresinde genel bir tehlike doğurduğu bu itibarla 5237 sayılı TCK'nun 170/1-a. maddesinde tanımlanan yangınla genel güvenliği tehlikeye sokma suçunun unsurlarının oluştuğu gözetilerek atılı suçtan mahkûmiyeti yerine, yazılı gerekçe ile beraatine karar verilmesi.*" bozmayı gerektirmiştir. Yargıtay kararına konu olan olay incelendiğinde; sözleşme gereğince her gün işe başlamak için imalathanede tüpü yakan işçinin kapatma yükümlülüğü olmasına rağmen işyerinden çıkarken tüpü

¹²² (Krş.) ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 531.

¹²³ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 382; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 191.

¹²⁴ "*Bir ceza kanununda yer alan bir suç tipindeki neticeyi bertaraf etmekte ihmal gösteren bir kişinin bu kanuna göre cezalandırılabilmesi için hukukî yükümlülük şeklinde bir sorumluluk üstlenilmiş olması ve bu ihmali davranışın kanundaki suç tipini gerçekleştiricisi icrai bir davranış kabul edilmiş olması şarttır.*" YENİSEY, Feridun/PLAGEMANN, Gottfried; Alman Ceza Kanunu Türkçe Çeviri, Beta Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 2015, s. 15-16.

¹²⁵ Yarg. 9. CD. E. 2006/1660, K. 2006/2687, KT: 11.05.2006 (Yayınlanmamış Karar).

kasten kapatmayarak yangın çıkmasına sebep olmuştur. Yargıtay, işçinin genel güvenliği kasten tehlikeye düşürecek şekilde yangına neden olduğu düşüncesindedir. Olayımızda failin sözleşme gereğince garantör konumunda ve neticeyi önlemekle yükümlü olması ve bu yükümlülüğü kasten yerine getirmeyerek ihmal suretiyle bu suçu işlediği görülmektedir. Kanaatimce kanunda ihmal suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu düzenlenmediğinden failin TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasına göre cezalandırılmaması gerekir. Yukarıdaki gerekçeyle Yargıtay kararına katılamamaktayım. Olayda Yargıtay, TCK'nda ihmal suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması düzenlenmediğinden meydana gelen zarar neticesinden (TCK m. 152) hüküm vermesi gerekirdi.

b. Bina Çökmesine, Toprak Kaymasına, Çığ Düşmesine, Sel veya Taşkına Neden Olma

Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olma TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen seçimlik hareketlerdendir.

i. Bina Çökmesine Neden Olma

Üzerinde bulunduğu yere doğru yıkılmak anlamına gelen çökmek¹²⁶, bu hareket bakımından tamamen olabileceği gibi, kısmen de olabilir. Örneğin, binanın en alt katını düğün salonu yapmak isteyen kişinin daha kullanışlı olması için binayı taşıyan kolonlardan birini kırmasıyla binanın bir kısmının çökmesi durumunda kısmen çökme söz konusu olur. Bu durumda da, genel güvenlik kasten tehlikeye uğrayacağından zarar tehlikesine sebep olan fail cezalandırılabilir. Binanın tamamen çökmesi ise, insan veya hayvanların barınmasına veya eşyaların korunmasına elverişli olan taşınmaz özelliğine sahip inşa edilmiş yapıların bulunduğu toprağa yıkılmasıdır¹²⁷.

Binanın tanımına bakıldığında; “*Bina, herhangi bir malzemeyle yapılmış olup, insan veya hayvanların barınmasına, içinde her hangi bir işin yapılmasına veya*

¹²⁶ www.tdk.gov.tr (ET: 04.01.2017).

¹²⁷ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Topluma Karşı Suçlar, s. 12.

*belirli eşyanın muhafazasına elverişli olan tamamlanmış bir yapıdır*¹²⁸.” Bu niteliklere sahip olmayan yapılar madde kapsamına girmezler.

Binanın kullanıyor olması veya boş olması bakımından bir fark yoktur. Örneğin, prefabrik yapılar, otopark, depo, fabrika, tren garı, metro istasyonu, apartman, kulübe¹²⁹, tarla barakaları, mülteci konteynırı, ahır vb¹³⁰.

Kanun koyucu TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendinde bina eklentisinden bahsetmemiştir. Eklenti, bir binanın kullanım amaçlarından herhangi birini tamamlayan bina ve yapılar; örneğin binadan ayrı kömürlük, garaj, müstemilat vb¹³¹. Ceza hukukunda dar yorumun esas olması ve kanunilik ilkesi gereğince bina eklentisi (balkon, merdiven, çatı vb.) bu maddede düzenlenen bina çökmesi seçimlik hareketine dâhil edilemez. Zira balkon, merdiven, çatı vb. binanın tanımına girmemektedir. Bina çökmesi hareketine dâhil edilmesi durumunda ceza hukukunda yasak olan kıyasa varacak derecede genişletici yorum yapılmış olur¹³². Ancak bazı durumlarda eklentinin çökmesi binanın çökmesini sonuçlar. Çünkü eklentinin kendisi bağımsız olarak bir binadır. Örneğin bir villanın bitişiğindeki garaj eklenti de olsa, bu madde kapsamında bina çökmesine dâhil edilebilir.

Kanun koyucu TCK'nun 149 uncu maddesinin 1 inci fıkrası (d) bendine¹³³ 18.06.2014 tarihli 6545 sayılı kanunla eklentiye de dâhil etmiştir. TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası bakımından eklentiye düzenlemediği görülmektedir. Örneğin, apartmana dâhil olan balkon, merdiven veya çatının çökmesi, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda olabileceği için, kanaatimizce bu madde kapsamına kanun koyucunun eklentinin çökmesini de dahil etmesi gerekir.

¹²⁸ ERMAN/ÖZEK, s. 14-15; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Topluma Karşı Suçlar, s. 12; AKSOY RETORNAZ, s. 7.

¹²⁹ “...üstü ahşap çatılı ve etrafı çam ağacından yapılmış lambri ile çevrili oda içerisine kurdukları sobanın borusunu odadaki pencereden dışarı çıkardıkları, borunun ısınıp binanın ahşap kısımlarını tutuşturmasını ve bu suretle yangın çıkmasını engelleyecek önlemleri almadıkları, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak taksirli eylemleri ile yangının çıkmasına neden oldukları” Yarg. 12. CD. E. 2012/9286 K. 2012/23350 KT: 08.11.2012 (Yayınlanmamış Karar).

¹³⁰ ERMAN/ÖZEK, s.15; AKSOY RETORNAZ, s. 7.

¹³¹ YILMAZ, s. 208.

¹³² (Krş.) ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 532; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 5424.

¹³³ TCK m. 149/1(d): “(1) Yağma suçunun; d) Yol kesmek suretiyle ya da konutta, işyerinde veya bunların eklentilerinde, işlenmesi halinde, fail hakkında on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.”

Binanın herhangi bir işleve veya maksada yönelik olarak inşa edilip edilmemesi önemli değildir. Binanın sabit olması, bulunduğu yerden başka bir yere götürülmemesi şarttır. Binanın temelini olup olmamasının bir önemi yoktur. Bu itibarla içinde ikamet edilse bile, çadır, karavan, römork veya kıyıya bağlanan hatta su yüzünde kendi imkânlarıyla seyretme kabiliyeti kalmamış tekneler bina sayılmaz¹³⁴.

Binanın çökme şeklinin, çökme zamanının, binanın çöktüğü yerde insanların olup olmadığının, binanın bulunduğu yerin, suçun oluşması bakımından somut tehlikenin varlığını değerlendirirken dikkate alınması gerekir.

Hareketin neticesinde suçun unsurlarının gerçekleşebilmesi failin eylemi ile binanın çökmesi arasında nedensellik bağının bulunmasına bağlıdır. Nedensellik bağı kesilirse unsurlar gerçekleşmeyeceğinden failin meydana getirdiği hareketten sorumlu tutulması söz konusu olamaz¹³⁵.

ii. Toprak Kaymasına, Çığ Düşmesine, Sel veya Taşkına Neden Olma

Toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın doğal afet niteliği taşımaktadır. Doğal afetlere ceza hukukunda mücbir sebep denilmektedir. Diğer bir anlatımla, mücbir sebep, bir kimsenin iradesine aykırı hareketi yapması veya yapmamasının tabiat olaylarından ileri gelmesidir. Mücbir sebep kişinin belli bir şekilde hareket etmek veya etmemek imkânını tamamen ortadan kaldıracak kadar şiddetli olan maddi güçtür. Mücbir sebep halinde insanın iradesi mutlak bir kuvvetin etkisi altındadır. Bu durumda iradesine aykırı bir şekilde hareket etmeye zorlandığının farkında olan fail, hareketi yapmak istemese dahi, karşı koyamadığı nedenlerle başka türlü davranmak imkânından yoksundur. Bütün bir kuvvetin etkisi altında kalan insanın kusurundan söz edilemez. Ceza hukukunda mücbir sebebin etkisi altındaki hareketler fiil olarak nitelendirilmez¹³⁶. Ancak fail eylemi ile toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına sebep olursa cezalandırılabilme bakımından hareket ile

¹³⁴ ERMAN/ÖZEK, s. 15; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Topluma Karşı Suçlar, s. 12; AKSOY RETORNAZ, s. 7.

¹³⁵ AKSOY RETORNAZ, s. 8.

¹³⁶ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 219.

netice arasında nedensellik bağının varlığı aranır¹³⁷. Örneğin, dağda kayak yapılırken tepede yoğun karın birikmesi sonucunda kar yığınları yuvarlanarak çığ meydana getirmiş ve bunun neticesinde kişilere karşı tehlikeye sebep olmuşsa burada insan iradesinden söz edilemeyeceği için kimse sorumlu olmayacaktır. Ancak yine aynı örnekte kişinin, başkalarını tehlikeye sokacağını bilerek ve isteyerek, tepedeki kar yığını kuvvetli ses çıkararak yerinden oynatması neticesinde, kar kütlelerinin çığ haline gelip somut tehlike meydana getirmeleri halinde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu gerçekleşir. Kişinin hareketi gerçekleştirilmesindeki subjektif durumuna bakarak ortaya çıkan suçla arasındaki manevi bağa göre suçun nitelendirmesi değişecektir. Aynı örnekte failin olası kastı¹³⁸ varsa TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulmasından, bilinçli¹³⁹ ya da bilinçsiz taksiri¹⁴⁰ varsa TCK'nun 171 inci maddesinin 1 inci fıkrasında¹⁴¹ düzenlenen genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçundan sorumluluğu söz konusu olur.

Failin TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasından sorumlu tutulabilmesi için, toprak kaymasının, çığ düşmesinin, sel veya taşkına neden olmanın, kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek nitelikte olması gerekir. Buna karşılık yangın, bina çökmesi, toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın tehlikesi fiillerinin faileri TCK'nun 170 inci maddesinin 2 inci fıkrasından cezalandırılmaları için somut tehlikenin meydana gelmesi aranmaz. Fıkranın uygulanabilmesi için örneğin yangın, sel veya bina çökmesi tehlikesine sebebiyet verebilecek nitelikte bir davranışın gerçekleştirilmesi yeterlidir. Diğer bir deyişle örneğin bina çökmezse veya yangın çıkmazsa bile, failin eylemi bu sonuçlara yol açabilecek elverişlilikte ise, TCK m. 170/2 uygulanma olanağı bulur¹⁴².

¹³⁷ AKSOY RETORNAZ, s. 8.

¹³⁸ TCK m. 21/2: "Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır."

¹³⁹ TCK m. 22/3: "Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır."

¹⁴⁰ TCK m. 22/2: "Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir."

¹⁴¹ TCK m. 171: "(1) Taksirle; a) Yangına, b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına, Neden olan kişi, fiilin başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olması halinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

¹⁴² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 540; AKSOY RETORNAZ, s. 8.

i/1 Toprak Kaymasına Neden Olma

Toprağın kayması, yağışların etkisiyle toprağın alt tabakasının gevşemesi sonucu üst tabaka oynaması¹⁴³ suretiyle gerçekleşir. “*Toprak, yer; arz; arazi; dünya; kara parçası; mineral ve organik maddelerin parçalanarak ayrışması sonucu oluşan, yeryüzünü ince bir tabaka halinde kaplayan, canlı ve doğal kaynak anlamına gelmektedir*¹⁴⁴.”

Yukarıda belirtilen tanıma uygun bir şekilde toprağın hareketine failin bilerek ve isteyerek gerçekleştirdiği eyleminin etkili olması halinde diğer şartların da varlığı durumunda TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası uygulanır. Örneğin, yamaçta toprağı tutan ağaçları kasten keserek toprağı hareket ettirip dik yamacın aşağısına yapılmış evleri ve insanları zarar görme tehlikesi altına sokan kişi toprak kaymasına neden olmak suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan sorumlu olur. Fail dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranarak taksirle toprak kaymasına neden olması halinde TCK'nun 171 inci maddesinin 1 inci fıkrasından sorumluluğu söz konusu olur. Somut tehlike doğurmaya elverişli olmayan hareketiyle toprak kaymasına neden olan kişi, TCK'nun 170 inci maddesinin 2 inci fıkrasından sorumlu olur.

i/2 Çığ Düşmesi Neden Olma

Çığ, dağın bir noktasından kopup yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar kümesini, çığ düşmesi ise bu kar kütlelerinin yamaçtan aşağıya doğru yuvarlanmasını ifade eder¹⁴⁵.

Fail hareketi ile kar kütlelerinin yamaçtan aşağıya yuvarlanıp büyük kar kütleleri meydana getirmesine ve dolayısıyla insanların malvarlığında, hayatlarında tehlikeye sebep olması halinde hakkında TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası uygulanır. Örneğin, Kar kütlelerinin yoğun olduğu dağın yamacında failin hareketi ile çığ oluşması ve insanların bu sebeple hayatını, sağlığını veya malvarlığını zarar görme tehlikesi altına sokma veya bu hareketin kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek niteliğe sahip olması gibi.

¹⁴³ www.tdk.gov.tr (ET: 04.01.2017).

¹⁴⁴ YILMAZ, s. 768.

¹⁴⁵ www.tdk.gov.tr (ET: 21.07.2016).

i/3 Sel veya Taşkına Neden Olma

Sel, sürekli yağın yağımurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiğı yerlere zarar veren su taşkını anlamına gelmektedir¹⁴⁶. Bir kimse eylemi ile su taşkınına sebebiyet verip genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu işleyebilir¹⁴⁷. Örneğin, barajın nehir suyunu tutan bloklarını tahrip gücü yüksek patlayıcılarla patlatıp bir köyün su altında bırakılması gibi.

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası sel veya taşkına neden olma eyleminin kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda olması halini yaptırıma bağlamıştır. Failin bu tehlikeye elverişli hareketi ile sel veya taşkın gerçekleşmemiş olsa bile, fiil bu neticeleri doğurma tehlikesi taşıyorsa, diğer unsurların da mevcudiyetiyle TCK'nun 170 inci maddesinin 2 inci fıkrası uygulanabilir¹⁴⁸.

c. Silahla Ateş Etme veya Patlayıcı Madde Kullanma

i. Silahla Ateş Etme

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sayılan seçimlik hareketlerden biri de silahla ateş etmedir. Silahla ateş etme kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığını tehlikeye düşürecek ya da kişilerde korku, kaygı veya paniğe sebep olacak tarzda ise fail cezalandırılır. Maddenin 1 inci fıkrasında yazılı objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmezse, fail sadece meydana gelen zarar neticesinden sorumlu tutulur.

¹⁴⁶ www.tdk.gov.tr (ET: 21.07.2016).

¹⁴⁷ "Saniğin yöneticisi olduğu D. Tic. A.Ş.'nin yapımını üstlendiğı alışveriş merkezi inşaatının yapımı sırasında, çıkan harfiyat ve toprağın bir kısmını İstanbul Anadolu Yakasında Kadıköy-Maltepe ilçe sınırlarını oluşturan Çamaşırçı Deresi'nin kaynağına doğru E-5 Karayolu geçiş menfezinin üst kısmına çevre kirliliğine neden olmayacak şekilde döküldüğü, daha sonra yağın yağmurlar neticesinde dere yatağının taşması üzerine menfezin kapanması nedeniyle sel baskınına ve taşkına sebebiyet vermesi şeklindeki eylemin TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendinde düzenlenen sel veya taşkına neden olmak suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu oluşturup oluşturmadığı tartışılmaksızın yetersiz gerekçe ile beraat kararı verilmesi" Yarg. 4. CD. E. 2012/11804, K. 2014/36813, KT: 22.12.2014, PARLAR, Ali; Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. II, Bilge Yayıncılık, Ankara 2015, s. 2030.

¹⁴⁸ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 533.

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasının uygulanabilmesi diğer şartların yanında silahın ateş etme özelliğine sahip olmasına bağlıdır¹⁴⁹. Ateş etme özelliği olmayan bir silah (sopa, çekiç, kürek gibi) bu madde kapsamına girmeyecektir. Bu bakımdan silahın 6136 sayılı kanundaki tanıma uygun ateşli silah olması (tabanca, tam otomatik silah, yivli av tüfeği gibi) şarttır. Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Yönetmeliğin 2 inci maddesinin (e) bendi uyarınca; *“mermi çekirdeği veya saçma tabir edilen özel şekil ve nitelikteki maddeleri, barut gazı veya bu neviden patlayıcı ve itici güç ile uzak mesafelere kadar atabilen silahlar”* ateşli silahtır. TCK 170'in uygulanması için maddi gerçek araştırılırken silahın ateşleme özelliği tespit edilebilmelidir¹⁵⁰. Silahın ateşli silah olup olmadığı yargılama sırasında hâkim tarafından bilirkişi tayin edilerek anlaşılmaktadır. Bilirkişi raporunda silahın ateşli silah olup olmadığına dair şüphenin bulunması halinde hakim ceza muhakemesi hukukunun evrensel ilkelerinden birini oluşturan *“şüpheden sanık yararlanır”* ilkesini göz önüne almalıdır. İlkenin uygulanması sanığın ateşli silahı olmadığı sonucunu doğurur¹⁵¹.

¹⁴⁹ AKSOY RETORNAZ, s. 8.

¹⁵⁰ *“...Suça sürüklenen çocuğun üzerinden bir adet kuru sıkı tabanca, bir adet ses fişegi ve bir adet ses fişegi kovani ele geçmesi, tabancanın ... Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğü'nün 23.06.2010 tarihli raporuna göre, mevcut durumu itibari ile ateşli silah fişeklerini atmaya elverişli olmadığı, namlusu içerisinde bulunan gaz ayırıcı parçasının daire şeklinde delikli bir yapıda olduğu, tabancanın mekanik aksamında, özellikle namlu içerisinde ve ortasında boşluk bulunan gaz ayırıcı parçası gibi teknik özelliklerinde sonradan değişiklik yapıldığını gösterir nitelikte herhangi bir bulgu ve emare (herhangi bir parçasının çıkartılması, değiştirilmesi, kısmen tadil edilmesi vb şekilde) görülmediğinin belirtilmesi karşısında, suça sürüklenen çocuğun tüm aşamalarda suça konu silahın kuru sıkı tabanca olduğuna ilişkin savunmasının aksine ele geçen tabancanın vasıflarını bilerek bulundurduğuna dair her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilmeden, beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi...”* Yarg. 8. CD. E. 2016/3580 K. 2016/7092 KT: 31.05.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.12.2016); *“İlk derece mahkemesinin kararının sanık tarafından temyizi ile Yargıtay'a gelen dosyada Yargıtay genel güvenliğinin kasten tehlikeye sokulması suçunun işlenişinde kullanıldığı kabul edilen aletin ele geçirilmemesi üzerine aletin incelenme imkanı olmadığından ateşli silah olup olmadığının belirlenemediğinden sanıkların temyiz itirazları yerinde görülerek ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur.”* Yarg. 9. CD. E. 2014/5247 K. 2014/10778 KT: 31.10.2014 (Yayınlanmamış Karar).

¹⁵¹ *“...Dosyada mevcut ekspertiz raporuna göre; davaya konu gaz tabancasının namlusu içerisinde bulunan gaz ayırıcı parçasının daire şeklinde delikli bir yapıda olduğu, bu haliyle de özel şekil ve nitelikteki fişeklerin ucunda bulunan kurşun, küre, veya saçma tanelerinin geçebileceği kadar bir boşluk sağladığının, mekanik aksamında özellikle namlu içerisinde ve ortasında boşluk bulunan gaz ayırıcı parçası gibi teknik özelliklerinde sonradan değişiklik yapıldığını gösterir nitelikte herhangi bir bulgu ve emarenin görülmediğinin belirtilmesi, olayda özel nitelikli mermi ele geçmemiş olması karşısında; davaya konu gaz tabancasının marka, model ve üretim yılı tespit edilerek Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında marka, model ve üretim yılı itibarıyla bu silahın mevcut haliyle üretilmesine izin verilip verilmediği sorulup, bu silahların üretim şeması getirtilip, ayrıca suça konu silahın gaz ayırıcı parçasının fotoğrafları, varsa faturası ve dosyadaki Polis Kriminal Raporu eklenip üretici firmadan gaz ayırıcı parçanın mevcut şekli ile imal edilip edilmediği, izne uygun imalattan sonra gaz*

Silah; barut, gaz basıncının etkisi ile mermi veya mermi çekirdeği adı verilen özel şekil ve nitelikteki maddeleri uzak mesafelere atan büyük toplardan, tüfek, av tüfeği ve tabancaya kadar çeşitli tür ve boyutta silahlardan ibarettir¹⁵². Ateşli silah içerisinde bulunan sert cisimleri belirli mesafelere kadar mekanik bir güçle ulaştıran ve bu cisimlere iş gördüren ve namlu uzunluğuna göre kısa ya da uzun namlulu olarak iki gruba ayrılabilen alettir. Diğer bir deyişle ateşli silah, mekanik bir kuvvetle, içerisinde bulunan sert cisimleri belirli mesafelere kadar ulaştıran ve orada bu sert cisme bir iş gördüren alettir¹⁵³. Saldırıda kullanılan alev ve gaz çıkaran alet de ateşli silah kapsamına dâhildir¹⁵⁴.

Kurusıkı tabanca, yalnız barut doldurulmuş, çekirdeksiz tüfek veya tabanca mermisi ve bu mermiyi patlatan bir tür tabancadır¹⁵⁵. 5729 Sayılı Ses ve Gaz Fişegi Atabilen Silahlar Hakkındaki Kanun'a uygun olarak çıkarılan ses ve gaz fişegi atabilen silahlar hakkında yönetmeliğin 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrası (c) ve (ç) bentlerinde kurusıkı tabanca tanımlanmıştır¹⁵⁶. Kurusıkı olarak tanımlanan tabancaların genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışma konusu olmuştur. Öğretide bir görüş, kurusıkı sayılan tabancalarla yapılan atışlar neticesinde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun oluşup oluşmadığı hususunda somut olayın özelliğine göre değerlendirme

ayırıcı parça üzerinde mermi çekirdeği geçişine imkan verecek şekilde tadilat yapıp yapılmadığı sorulup dosya kül halinde Adli Tıp Kurumu'na gönderilerek silahın üretim izni verilen orjinal haline uygun şekilde bilye geçişine imkan verecek nitelikte gaz ayırıcı parçasının tadil edilip edilmediğine dair alınacak bir rapor ile 6136 sayılı Yasa kapsamında kalıp kalmadığı hususu kesin olarak saptandıktan sonra sonucuna göre sanığın hukukî durumunun tayin ve takdiri gerektiği gözetilmeden, eksik araştırma ile yazılı biçimde hüküm kurulması..." Yarg. 8. CD. E. 2015/14038 K. 2016/6123 KT: 05.05.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.12.2016); "...Sanık M... TCK'nın 170. maddesinde düzenlenen suçun işlenişinde kullanıldığını kabul ettiği aletin ele geçmemesi ve üzerinde inceleme imkanının bulunmaması nedeniyle silah olup olmadığının belirlenemediğinin anlaşılması karşısında sanıkların üzerine atılı suçları işlediklerine dair her türlü kuşkudan uzak, kesin, inandırıcı ve yeterli delil elde edilemediği gözetilmeden, atılı suçtan beraatleri yerine, yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi..." Yarg. 8. CD. E. 2014/5247 K. 2014/10778 KT: 31.10.2014 (Yayınlanmamış Karar).

¹⁵² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 533.

¹⁵³ KARATAŞ/SEVİNDİK, s. 49-50.

¹⁵⁴ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Topluma Karşı Suçlar, s. 13.

¹⁵⁵ www.tdk.gov.tr (ET: 23.11.2016).

¹⁵⁶ Ses ve Gaz Fişegi Atabilen Silahlar Hakkında Yönetmelik m. 4: "(1) Bu yönetmelikte yer alan; c) Ses ve gaz fişegi atabilen, namlusu hiçbir şekilde katı cisim atamayacak, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silâhlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun hükümlerine tabi silâh vasfına dönüştürülemeyecek nitelikte imal edilmiş, kurusıkı da tabir edilen silâhları, ç) Ses ve gaz fişegi atabilen tabanca: Tam otomatik olmamak şartıyla, ses ve gaz fişegi atabilen, namlusu hiçbir şekilde katı cisim atamayacak şekilde imal edilmiş, bilinen toplu tabanca veya yarı otomatik tabanca görünümünde ve çalışma sistemini haiz olan silâhları, ifade eder."

yapılması gerektiğini belirtmektedir. Bu değerlendirme sonucunda diğer unsurların da gerçekleşmesi şartıyla kurusıkı sayılan tabanca ile ateş edilmesi, kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirmiş ise, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu işlenmiştir¹⁵⁷. Yargıtay'ın görüşü genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun oluşabilmesi için eylemin kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda gerçekleşmesi yeterli olmayıp, aynı zamanda kullanılan silahın 6136 sayılı kanun kapsamında, ateş etmeye elverişli gerçek bir silah olması gerektiği yöndedir. Yargıtay kararlarında¹⁵⁸, silah ses ve gaz fişeği atan kurusıkı özelliğini taşıyorsa bu madde kapsamında bulunmadığından fail TCK'nun 170 inci maddesi gereğince sorumlu tutulamayacağı sonucuna varılmıştır. Failin kullandığı silah kurusıkı ise KK'nun 36 inci maddesinden sorumlu tutulup idari para cezası ödenmesi gerekir.

Kanaatimce, kurusıkı tabanca ile ateşli silah işlev bakımından farklıdır. Ateşli silahların özelliği yaralayıcı veya öldürücü olmasıdır. Kurusıkı tabancanın ise yaralayıcı veya öldürücü özelliği yoktur. Kurusıkı tabancanın şekil itibariyle silaha benzer şekilde yapıldığı ve işlevi itibariyle kuvvetli ses çıkardığı için korkutucu özelliği vardır. Her ne kadar ateş edildiğinde yüksek ses çıkardığı için kişilerde korku, kaygı veya paniğe düşürebilecek nitelikte olsa da kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığını tehlikeye düşürebilecek özelliği yoktur. Ceza hukuku yaptırımları ağır ve hürriyeti bağlayıcı olduklarından kişilerin hayatları, sağlıkları veya malvarlıkları bakımından tehlike meydana getirmeyecek olan kurusıkı tabanca ile ateş etme eyleminin genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu oluşturduğunu kabul

¹⁵⁷ PARLAR/HATİPOĞLU, s. 2766; POLAT, TAAD, s. 165; AKSOY RETORNAZ, s. 9.

¹⁵⁸ "...Sanığın meskun mahal dahilinde kişiler üzerinde korku, kaygı ve panik yaratacak şekilde kurusıkı tabanca ile havaya ateş etmek şeklinde kabul edilen eylemi sebebiyle mahkumiyet hükmü kurulmuş ise de, silah vasfında bulunmayan kuru sıkı tabanca ile havaya ateş etme eyleminin, 5237 sayılı Kanunun 170/1-c maddesinde tanımlanan, içinde silah ögesi bulunan suç tipine uygun bulunmadığından, korku, kaygı veya panik yaratacak şekilde ateş etme eyleminin oluşmayacağı gözetilmeden, ilk derece mahkemesi mahkumiyet kararı vermiştir. Yargıtay önüne gelen dosyada kurusıkı silah ile ateş edilmesi TCK md. 170/1-c kapsamında olmayacağı, Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanacağından yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmediğinden bozma kararı vermiştir." Yarg. 8. CD. E. 2007/3988 K. 2007/3287 KT: 26.4.2007 (www.kazanci.com.tr, ET: 02.08.2016); "...Sanığın ses ve gaz fişeği istimal eden kuru sıkı silah olarak tabir edilen tabanca ile ateş etme eyleminin, 5237 sayılı TCK.nun 170/1-c madde ve fıkrasında tanımlanan içinde ateşli silah ögesi bulunan suç tipine uygun bulunmadığı, eylemin 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlenen ve idari para cezası yaptırımını öngören gürültüye neden olma kabahatini oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde sanığın genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan mahkumiyetine hükmedilmesi..." Yarg. 8. CD. E. 2016/7668 K. 2016/8486, KT: 27.06.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 04.12.2016).

etmek, kişinin hürriyetini kaybettiği düşünülürken sonucu ağır olacaktır. Silaha benzerliği ve çıkardığı ses sebebiyle kişilerde korku, kaygı veya paniğe yol açsa da, kişinin hayatını, sağlığını veya malvarlığını tehlikeye düşürmeyecek bu eylemin idari para cezası ile cezalandırılması önlenilme ve ıslah edilebilme açısından daha makuldür. Ayrıca kanun koyucunun genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu düzenlemesindeki amacı “*ratio legis*”, insanların bir zarar görme ihtimalini düşünmeden, tehlikesiz bir şekilde güvenlik içerisinde yaşamalarıdır. İnsanların zarar tehlikesinden korunmaları için düzenlenen bu suçta, seçimlik hareketlerden silahla ateş etme yalnızca ateşli kovanında yaralayıcı veya öldürücü mermi taşıyan silahla yapılabileceğinden kanun koyucu kurusıkı tabancayı bu kapsama dâhil etmemiştir. Ama bozulan kamu düzeninin tesisi için idari yaptırım öngörmüştür.

İnsanları suç işlemekten alıkoyan cezaların, işlenecek suçla topluma olan zararın büyüklüğüne göre ağır ve kuvvetli olması gerekir. Kamunun huzuru ve güvenliği için zorunlu olmayan bütün cezalar, kişinin hürriyetini kaybetmesine yol açacağından¹⁵⁹ ceza kanunlarına başvurmak “*ultima ratio*” son çare olmalıdır. Kurusıkı tabanca ile ateş etme neticesinde topluma olan zarar kişinin hürriyetini kaybetmesine bakıldığında daha ağır olacaktır. Ateşli silah sesine benzer gürültü, insanları korkutacak nitelikte olsa bile hukuka aykırı fiilin idari yaptırım ile cezalandırılması daha makuldür.

ii. Patlayıcı Madde Kullanma

Patlama, yanıcı bir maddenin gaz haline gelmesinden sonra veya gazın ateş alması sonucu birden bire yanmasından oluşan alev ve gürültü anlamına gelmektedir. Patlama eyleminin gerçekleşebilmesi için maddenin patlayıcı nitelikte olması gerekmektedir. Patlayıcı madde, hararet veya şok tesiri ile değişikliğe uğrayan, yüksek derecede ısı, çok hacimde gaz oluşturan kimyevi karışımdır¹⁶⁰. Bu karışımın patlaması ile kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı tehlikeye uğrar. Bu patlama neticesinde toplum korku, kaygı veya panik yaşayabilir. Patlayıcı madde kullanan fail TCK'nun 170 inci maddesinde sayılan seçimlik hareketlerden birini gerçekleştirmiş olur. Örneğin, gerekli önlemler alınmadan taş ocağında patlayıcı

¹⁵⁹ BECCARİA, Cesare; Suçlar ve Cezalar, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 3. Baskı, çev. Muhiddin Göklü, İstanbul 1964, s. 119.

¹⁶⁰ KARATAŞ/SEVİNDİK, s. 458.

madde kullanmak bu seçimlik hareketi meydana getirir. Patlayıcı madde kullanma neticesinde objektif cezalandırılabilme şartı da gerçekleşmişse, fail taş ocağında önlem alınmadan gerçekleştirilen patlatma sebebiyle sorumlu olacaktır. Kişinin eylemi taş ocağında yapılan işin gereği olması ve gerekli tedbirlerin de alınması durumunda her ne kadar kanundaki seçimlik hareket gerçekleşmiş olsa da, objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmediğinden kişi cezalandırılmayacaktır. Ancak bu konuda gerekli önlemler alınmazsa kişi bu eyleminden dolayı sorumlu olur¹⁶¹.

Havai fişek veya torpil (maytap) gibi hayat, sağlık veya malvarlığı bakımından tehlikeli olmayacak düzeyde gürültü çıkaran patlayıcı maddeler, TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası kapsamında patlayıcı madde kullanma seçimlik hareketine dahil değildir. Yargıtay infilak etme özelliği olmayan bu tür patlayıcıların kullanılması halinde yüksek seste gürültüye sebep olduğu için idari yaptırım olan idari para cezası verilmesi görüşündedir¹⁶² (KK m. 36).

Patlayıcı madde kullanılması seçimlik hareketi, failin bu madde kapsamında patlayıcı maddenin infilak etme özelliğinden kasten yararlanmasını ifade etmektedir. Suçun gerçekleşmesi patlayıcı madde kullanılmasının kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda olmasına bağlıdır¹⁶³.

¹⁶¹ YURTCAN, Erdener; Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu, Kazancı Yayıncılık, 2. Bası, İstanbul 2006, s. 305.

¹⁶² "...Havai fişeklerin sahil şeridinde patlatılması şeklindeki eylemin 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 36/1. madde ve fıkrasında tanımlanan gürültüye neden olma kapsamında olduğu, idari yaptırımı gerektirdiği gözetilmeden, sanığın 5237 sayılı TCK.nun 170/1-c maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi..." Yarg. 8. CD. E. 2014/31429, K. 2015/20222, KT: 26.06.2012 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.12.2016), "...sanığın katılanın kapısının önünde ateşli silah ve patlayıcı madde niteliğinde bulunmayan "maytap" patlatmak şeklindeki eyleminin 5237 sayılı TCK.nun 170/1-c madde ve fıkralarında tanımlanan suç tipine uygun bulunmadığı ve sanığın eyleminin 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 36/1. madde ve fıkrasında tanımlanan gürültüye neden olma kapsamında olup idari yaptırımı gerektirdiği..." Yarg. 8. CD. E. 2016/7578 K. 2016/10867, KT: 28.11.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 23.12.2016).

¹⁶³ YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 5426; AKSOY RETORNAZ, s. 10.

B. MANEVİ UNSURLAR

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu kasten veya olası kastla işlenebilir. Suçun maddi unsurlarını bilerek ve isteyerek yapmak veya öngörmesine rağmen olursa olsun diyerek meydana gelecek neticenin olası sonuçlarını kabullenmek suçun meydana gelmesi için yeterlidir. Manevi unsur suçun nitelendirilmesine etkilidir. Nitekim failin bilerek ve isteyerek TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sayılan somut tehlike doğurmaya elverişli hareketlerde bulunması kasten sorumlu tutulması sonucunu doğurur. Buna karşılık failin bilinçli veya bilinçsiz taksiri TCK'nun 171 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçunun kapsamına girmez.

Suçun oluşumu bakımından failin amacının bir önemi bulunmamaktadır¹⁶⁴. Örneğin, çığ düşmesine neden olma hareketi bakımından, failin, çığ düşmesine elverişli bir harekette bulunması ve bu hareketinden çığ sonucunun doğacağını veya çığ düşme tehlikesinin meydana geleceğini bilmesi yeterlidir. Ayrıca kişinin çığ düşmesine neden olurken çığın altında kalacak evin sahibi arasındaki husumet sebebiyle evine zarar vermek amacıyla olmasının bir önemi yoktur.

Yargıtay kararlarında ise bunun aksi görülmektedir. Nitekim Yargıtay objektif cezalandırılabilme şartını cezalandırılabilme bakımından failin amaçlaması gerektiği görüşündedir¹⁶⁵. Diğer bir deyişle yüksek mahkeme mağdura silahla ateş ederek yaralanmasına sebep olanın onun yakınındakilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda olduğunu amaçlamaması durumunda cezalandırılmayacağı fikrindedir.

Kanaatimce madde metninde düzenlenen objektif cezalandırılabilme şartının failin cezalandırılabilmesi bakımından amaçlanması şart değildir. Failin eylemi kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeye düşürecek ya da

¹⁶⁴ “Umumi tehlike yaratan suçlarda failin saiki ne olursa olsun amme için felaket zuhuru mümkündür” EREM, Faruk/TOROSLU, Nevzat; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Savaş Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 1983, s. 287-288; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 536; AKSOY RETORNAZ, s. 11.

¹⁶⁵ “...İncelemeye konu olayda sanığın ...'ı yaralamak amacıyla ateş etmesinden önce veya sonra kişilerde korku, kaygı veya panik yaratmak amacıyla ateş ettiğine dair mahkumiyetine yeterli delil bulunmadığı gözetilerek atılı suçtan sanığın beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi...” Yarg. 8. CD. E. 2015/15443 K. 2016/5525, KT: 25.04.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.12.2016).

kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda ise, amaç göz önüne alınmaksızın maddedeki seçimlik hareketler gerçekleşmişse suçun maddi unsurları gerçekleştiğinden failin cezalandırılması gerekir.

C. HUKUKA AYKIRILIK UNSURU

1. Genel Olarak Hukuka Aykırılık Kavramı

Suçun unsurlarından birini oluşturan hukuka aykırılık, gerçekleşen ve kanuni tipe uygun eyleme hukuk düzenince izin verilmemesi, bu fiilin uygun görülmemesi, yalnız ceza hukukuna değil tüm hukuk düzenine aykırı olması anlamına gelir¹⁶⁶. Hukuka aykırılığın içeriğini o toplumda yaşayanların davranış normları belirler. Ceza kanununun suç saydığı bir fiile diğer bir hüküm izin veriyorsa, o fiili hukuk düzeni yasaklamadığından suç olmadığı sonucuna varılır. Bu şekilde izin veren hüküm ceza hukukunda yer alabileceği gibi diğer hukuk alanlarında da yer alabilir¹⁶⁷.

İnsani iradi davranış tipte belirtilen unsurları ihlal edince tipiklik gerçekleşir. Failin dış dünyada gerçekleştirmiş olduğu fiil, yasadaki soyut ceza normuna (yasadaki tanıma) uyarsa, yani tipikse, bu onun hukuka aykırılığının karinesidir¹⁶⁸. Fakat fiilin tipe uyması onun mutlak hukuka aykırı olduğunu göstermez¹⁶⁹. Failin, TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan sorumlu olup cezalandırılabilmesi için, seçimlik hareketlerden birisi ile kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda olması yeterli değildir. Aynı zamanda eylemin hukuka aykırı da olması gerekir. Hareketin suçun kanuni tanıma uyması aynı zamanda hukuka aykırı olduğunu da

¹⁶⁶ DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, C. II, 10. Bası, İstanbul 1994, s. 1-2; KUNTER, Nurullah; Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Yayıncılık, İstanbul 1949, s. 112; ALACAKAPTAN, s. 195; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 378; ÖZGENÇ, s. 287; DEMİRBAŞ, s. 262-263; AKBULUT, Berrin; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2016, s. 413; KATOĞLU, Tuğrul; Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, s. 19 vd.

¹⁶⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 378

¹⁶⁸ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 205; ÖZGENÇ, s. 292; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 287; DEMİRTAŞ, s. 263.

¹⁶⁹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 205; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 287; AKBULUT, s. 204.

göstermez. Hukuka aykırılık suçun maddi unsuru değildir, suçun ayrı bir unsurudur¹⁷⁰.

2. Hukuka Uygunluk Sebepleri

Kanuna aykırı bir fiilin işlenmesine izin verip hukuka aykırı olmasını önleyen, hukuka aykırılığını ortadan kaldıran kurala hukuka uygunluk sebebi denilmektedir¹⁷¹. Nitekim, olayda örneğin, meşru savunma (TCK m. 25/1), ilgilinin rızası (TCK m. 26/2) gibi hukuka uygunluk sebepleri varsa, tipe uygun hareketin hukuka aykırılığı ortadan kalkar. Ancak ortadan kalkan sadece hukuka aykırılıktır. Hukuka uygunluk sebebinin yokluğu halinde hareket hukuk düzenine aykırı olmayı sürdürmektedir. Ancak fiil bakımından hukuka uygunluk sebebi varsa, tüm hukuk düzenindeki hukuka aykırılığı ortadan kaldırarak hukukun meşru saydığı bir hareket haline getirmektedir¹⁷².

Hukuka uygunluk sebeplerinde kanunun hukuka uygun saydığı sınır kast olmaksızın aşıyorsa ortada bir hukuka uygunluk sebebi vardır ama hukuka uygunluk sebebinin sınırı aşılmıştır. Sınırın aşılp aşılmadığı hukuka uygunluk sebebinin maddi şartlarına ilişkin değerlendirme ile tespit edilebilir. Sınır tespit edilirken ölçülülük değerlendirilmesi yapılır. Hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın aşılması TCK'nun 27 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenmiştir. Sınırın aşılp aşılmadığının her somut olay bakımından değerlendirilmesi gerekir. Sınır kastla aşıyorsa ortada hukuka uygunluk sebebi kalmaz, failin eylemi bütünüyle hukuka aykırı olur. Sınırın taksirle aşılması halinde taksirli suç kanunda düzenlenmişse fail sınırı aşan taksirli eyleminden sorumlu olur. Failin kusurunun tespit edilebilmesi somut olayın özelliklerinin dikkate alınmasına bağlıdır¹⁷³.

TCK'nun "Ceza Sorumluluğunu Kaldıran ve Azaltan Nedenler" başlığı altında ikinci bölümünde, hukuka uygunluk sebepleri ve kusurluluğu ortadan kaldıran azaltan sebepler bir arada düzenlenmiştir. Hukuka uygunluk sebepleri TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası bakımından özellik arz etmez. Somut olaylarda uygulanabilirliği varsa, incelenen suç bakımından da uygulanır. Bu suç bakımından

¹⁷⁰ DEMİRTAŞ, s. 263; AKBULUT, s. 204.

¹⁷¹ KUNTER, Nurullah, Suçun Kanunu Unsurları Nazariyesi, s. 111; ALACAKAPTAN, s. 98; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 379; AKBULUT, s. 415.

¹⁷² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 379.

¹⁷³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 466-472.

örneklerini görebileceğimiz TCK’nda düzenlenen hukuka uygunluk sebepleri; görevin ifası (TCK m. 24/1)¹⁷⁴, meşru savunma (TCK m. 25/1)¹⁷⁵ ve ilgilinin rızası (TCK m. 26/2)¹⁷⁶ şeklinde sayılabilir.

a. Görevin İfası

Bir anayasal hukuk sisteminde kanun, yetkili organlarca meydana getirilen hukuk kurallarından oluşur. Devlet, anayasada düzenlenmiş kurumları kanunlarla harekete geçirir. Madde metninde yer alan “*kanun hükmünü yerine getirme*”deki “*kanun*” ibaresi Türk kanunlarını, “*kanun hükmü*” ise, dar anlamıyla kanun kuralını ifade etmektedir. Kanun hükmünün yerine getirilmesinde kanunun öngördüğü sınırların dışına çıkılması halinde başta kanun hükmünü yerine getirirken meşru olan eylem daha sonra sınır aşıldığı için yeniden hukuka aykırı hale gelir¹⁷⁷.

Görevin ifası genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu kapsamında hukuka aykırılığı ortadan kaldıran, meşru hale getiren hukuka uygunluk sebebidir. Kanun hükmünü yerine getiren aynı zamanda görevi de ifa etmektedir. Bu görev kaynağını iki şekilde alabilir. Görevin kaynağı doğrudan doğruya kanundan alınıyorsa kanun emrini yerine getirilmeden, amirin hukuka uygun emrinden alınıyorsa amirin emrini ifadan bahsedilir. Kişiyi bir konuda hak veya yetki veren bir kanun hükmü usulüne uygun tatbik edildiği takdirde eylem hukuka aykırılık söz konusu olmaz¹⁷⁸. Örneğin, PVSK’nun 16 ıncı maddesinin 7 ıncı fıkrasının (c) bendinde¹⁷⁹ polisin hangi koruma tedbirleri bakımından silah kullanma yetkisi olduğu yer almaktadır. Aynı maddenin 8 inci fıkrasında ise polisin hangi şartlarda silah kullanacağı düzenlenmiştir¹⁸⁰. Hakkında zorla getirme kararı verilen kişiye

¹⁷⁴ TCK m. 24/1: “*Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.*”

¹⁷⁵ TCK m. 25/1: “*Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.*”

¹⁷⁶ TCK m. 26/2: “*Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.*”

¹⁷⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 389; hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın aşılması için ayrıca bkz. HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, Genel Hükümler, s. 263.

¹⁷⁸ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 385; AKBULUT, s. 424.

¹⁷⁹ PVSK m. 16/7(c): “*Polis, hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde, silah kullanmaya yetkilidir.*”

¹⁸⁰ PVSK m. 16/8: “*Polis, 7 inci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde ‘dur’ çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele*

polis tarafından “dur” ihtarında bulunulup silahla havaya ateş edilmesi her ne kadar kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek nitelikte ve dolayısıyla genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu oluştursa da kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk sebebi teşkil ettiğinden hukuka aykırılık ortadan kalkar.

Yine, 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca riskli yapının yıkılması kararının alınması ve binanın gerekli önlemler alınarak yıkılması halinde eylem kanun hükmünün yerine getirilmesini teşkil ettiğinden meşru hale gelecektir. Ancak, yıkım esnasında gerekli tedbirler alınmaz ve bina yıkımı neticesinde toplumun zarara görme ihtimali varsa, yıkımı gerçekleştiren kişi ya da kişilerin sorumluluğu bakımından iki farklı durum ortaya çıkar: zarar görme ihtimali taksirle ortaya çıkarsa, genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçundan (TCK m. 171), kasten ortaya çıkar ve objektif cezalandırılabilme şartını da içerirse, onun genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulmasından sorumlu tutulması gerekir (TCK m. 170). İnşaat ve yıkım faaliyeti esnasında fail bilerek ve isteyerek insan yaşamı veya beden bütünlüğü açısından gerekli tedbirleri almaması durumunda TCK'nun 176 ıncı maddesinde¹⁸¹ soyut tehlike suçu olarak düzenlenen inşaatla veya yıkımla ilgili emniyet kurallarına uymama suçundan cezalandırılmalıdır¹⁸².

Kanun hükmünün yerine getirilmesindeki sınır kast olmaksızın aşılması halinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, cezada indirimle gidilir (TCK m. 27/1). Sınır kasten aşılsa sınırı aşan kişinin eylemi tamamıyla hukuka aykırı olacağından, failin hukuka uygunluk sebebinden yararlanması söz konusu olamaz. Örneğin PVSK'nun 16 ıncı maddesi kapsamında polis suçüstü halindeki şüphelinin kaçması durumunda yakalanmasını sağlamak amacıyla önce “dur” diye bağırır, daha sonra havaya ateş eder ve son olarak da ele geçirilmesi mümkün olmayan şüpheliyi yakalamak amacıyla ve yakalanmasını sağlayacak ölçüde silahla müdahale edebilir.

geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde duraksamadan silahla ateş edebilir.”

¹⁸¹ TCK m. 176: “İnşaat veya yıkım faaliyeti sırasında, insan hayatı veya beden bütünlüğü açısından gerekli olan tedbirleri almayan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”

¹⁸² TAŞKIN, Ozan Ercan; “Genel Tehlike Yaratan Suçlara İki Örnek: İnşaat veya Yıkımla İlgili Emniyet Kurallarına Uymama ve Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması Suçları”, CHD, Seçkin Yayıncılık, S. 32, Ankara, Aralık 2016, s. 65.

Bu ölçünün aşılması veya eylemlerin sıraya uyulmadan yapılması halinde, kanun hükmünün yerine getirilmesi hukuka uygunluk sebebinin sınırı kasten aşılmış olur.

b. Meşru Savunma

Kişinin kendisine yönelik haksız saldırıya karşı savunması, meşru savunmadır. Her canlı doğası gereği kendisine yapılan saldırı karşısında tepki gösterir. Bu sebeple TCK, insanın kendisine yönelik haksız saldırıya tepki göstermesini hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlemiştir. Kişinin eyleminin hukuka aykırılığı meşru savunma kapsamında ortadan kalkması için kendisinin veya başkasının hakkına yönelmiş, haksız, mevcut bir saldırı bulunmalı¹⁸³, savunmada zorunluluk olmalı, saldırıya ve saldırana karşı yapılmalı ve son olarak savunma hak ihlali ile orantılı olmalıdır¹⁸⁴.

Karşılığında meşru savunma yapılacak olan saldırı kasten olabileceği gibi taksirle de olabilir. Saldırıdan söz edebilmek için bu saldırının icra hareketleri başlamış olmalıdır. İcra hareketleri başlamamışsa olmayan bir saldırıya karşı meşru savunma olamayacağından, olmayan saldırıya karşı yapılan saldırı hukuka aykırı saldırıdır ve haksızlık teşkil eder¹⁸⁵.

Madde metnindeki saldırının haksız olmasından kast edilen, hukuka aykırı olmasıdır. Saldırı ilgilinin rızası, kanunun emrini yerine getirme veya hakkın icrası şeklinde gerçekleşmişse bu eylemler haksız olmayacağından bunlara karşı önlemek için saldırıda bulunulamaz. Örneğin, suçüstü halinde şüpheliyi kovalayan polisin, dur ihtarına uymayan, memurun havaya ateş etmesine rağmen teslim olmaya yanaşmayan, başka surette ele geçirilmesi mümkün olmayan şüphelinin ayaklarına ateş edilmesi ve kaçan şüphelinin de polisin hareketine karşılık vermesi, meşru savunmadan yararlanmasını sonuçlamaz. Savunmanın meşru olabilmesi için savunma yapan kişinin maruz kaldığı saldırının suç teşkil etmesi gerekmez, haksız olması yeterlidir. Ancak bu şekilde yapılan bir saldırıya karşı savunma yapanın

¹⁸³ TCK m. 25/1'in gerekçesi; “meşru savunmanın haksız saldırı koşulu bakımından, gerçekleşen haksız saldırı ile gerçekleşmesi muhakkak haksız saldırı veya tekrarı muhakkak haksız saldırı aynı sayılmıştır. Böylece kişilerin haksız saldırılara karşı kendilerini korumaları olanağı daha da genişletilmiş olmaktadır.”

¹⁸⁴ TCK m. 25/1'in gerekçesi; “Savunmanın saldırı ile orantılı biçimde olması, yani saldırıyı defedecek ölçüde olması, meşru savunmanın temel koşullarından birisi olarak kabul edilmiştir. Saldırıya uğrayan kişi, ancak bu saldırıyı etkisiz kılacak ölçüde bir davranış gerçekleştirdiği takdirde, meşru savunma hukuka uygunluk nedeninden yararlanacaktır.”

¹⁸⁵ “Saldırı; bir kişi tarafından gerçekleştirilen ve hukukî değeri tehdit eden davranış anlamına gelir.” ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 399; AKBULUT, s. 432.

maruz kaldığı saldırının haksız olduğu bilinciyle hareket etmelidir. Kusur yeteneği bulunmayan kişilerin saldırıları karşılığında savunma yapılabilir¹⁸⁶.

Meşru savunma, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda hukuka aykırılığı ortadan kaldıran hukuka uygunluk sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin, kendisine doğru zarar vermek için gelen kişiyi havaya silahla ateş ederek zarar vermesini engellemesi halinde meşru savunma hükümleri uygulanacaktır. Silahla ateş etme fiili genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu meydana getirirse de, meşru savunma durumunda suç oluşmaz¹⁸⁷. Örneğin, kendisine doğru saldıran kişiden korunmak ve korkutmak amacıyla havaya ateş eden kişinin eylemi, her ne kadar tek fiille hem genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması, hem de tehdit suçu meydana getirirse de TCK'nun 25 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen hukuka uygunluk sebeplerinden meşru savunma hükümleri gereğince suç oluşturmayacaktır.

Meşru savunmada sınırın kasten aşılması halinde, eylem hukuka aykırı olduğundan, failin sorumluluğu devam eder. Sınırın kast olmaksızın taksirle aşılması halinde, çalışmanın konusunu oluşturan suçun, TCK'nun 171 inci maddesinde¹⁸⁸ taksirli hali düzenlendiği için, fail genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulmasında cezalandırılır. TCK'nun 27 inci maddesi 2 inci fıkrası uyarınca meşru savunmada sınır ne şekilde aşılsa aşılınsın eğer sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez. Zira bu hallerde (heyecan, korku, telaş) kişiden hukuka uygun davranması beklenemez. Örneğin gece vakti caddede yürürken kişi aniden kendisine uzaktan birçok defa ateş eden birini görür ve paniğe kapılır. Üstünde bulundurduğu silahla 10 el ateş edip şahsı yaralar veya öldürür. Bu durumda korku ve heyecan nedeniyle meşru savunmanın sınırı aşılmıştır. Bu durumda fail TCK'nun 27 inci maddesinin 2 inci fıkrası gereğince, meydana

¹⁸⁶ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 401; AKBULUT, s. 432.

¹⁸⁷ "...Saniğin arkadaşı olan ... isimli kişinin, mağdura ait barda hesap yüzünden bar çalışanları ile tartıştığı, tartışma sırasında ...'ın bar çalışanları tarafından darp edildiğini gören saniğin, arkadaşını korumak ve bar çalışanlarını uzaklaştırmak için tabanca ile havaya 5-6 el ateş ettiği olayda, saniğin eyleminin meşru savunma veya haksız tahrik altında gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği tartışılmadan yazılı şekilde hüküm kurulması..." Yarg. 8. CD. E. 2015/14602, K. 2016/5485, KT: 21.04.2016 (Yayınlanmamış Karar).

¹⁸⁸ TCK m. 171: "(1) Taksirle; a) Yangına, b) Bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına, neden olan kişi, failin başkalarının hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olması halinde, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

gelen neticelerden sorumlu tutulamaz. Yargıtay, TCK m.27/2'nin uygulanabilmesi için somut olayda, meşru savunma ile korunabilecek bir hakkın bulunması, saldırıya ilişkin koşulların bulunması, savunma şartlarından orantılılık koşulunun, savunma lehine ihlal edilmesi suretiyle sınırın aşılması, sınırın aşılmasının mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmesi şartlarını aramaktadır¹⁸⁹. Tüm bu şartlar gerçekleştiğinde, meşru savunmada sınırı aşan faile CMK'nun 223 üncü maddesinin 3 üncü fıkrasının (c) bendi¹⁹⁰ gereğince ceza verilmez.

c. İlgilinin Rızası

Rıza, öğretilerde şu şekilde tanımlanmıştır; *“Rıza gösterme ehliyet ve yetkisine sahip olan kişinin; üzerinde tasarruf yetkisi hukuk düzeni tarafından kendisine bırakılmış bir hukukî değere karşı gerçekleştirilen ve söz konusu değeri tehlikeye düşüren veya zarara uğratan bir fiili kabul etmesi, onaylanması anlamına gelmektedir¹⁹¹.”*

Bir hukuka uygunluk sebebi teşkil eden ilgilinin rızasının şartları, kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği hakkının bulunması, rıza göstermeye ehil olması ve rızanın üçüncü kişilere yazılı veya sözlü açıklanması şeklinde sayılabilir. İlgilinin rızasının unsur ya da hukuka uygunluk sebebi olarak suç tipinde düzenlendiği görülmektedir. Bu bakımdan ilgilinin rızası ya tipikliği ya da hukuka aykırılığı ortadan kaldırır¹⁹². TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suç tipinde bu şekilde bir düzenleme mevcut değildir.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu bakımından ilgilinin rızası tespit edilirken somut olayın incelenmesi gerekir. Örneğin, müteahhittin kat malikleriyle kat karşılığı inşaat sözleşmesi yapması durumunda belirlenen tarihte eski binanın temeli sarsılarak binanın çökertilmesi işleminin yapılması ve gerekli

¹⁸⁹ Yarg. CGK, E. 2015/1039, K. 2016/96 KT: 01.03.2016; Aynı yönde bkz. Yarg. CGK, E. 2013/808, K. 2015/314 KT: 13.10.2015; Yarg. CGK, E. 2014/256, K. 2015/100, KT: 05.10.2010; Yarg. CGK, E. 2014/256, K. 2015/100, KT: 05.10.2010 (www.yargitay.gov.tr, ET: 22.01.2017).

¹⁹⁰ CMK 223/3(c): *“(1) Duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükmüdür. c) Meşru savunmada sınırın heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması hallerinde, kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilir.”*

¹⁹¹ EKİCİ ŞAHİN, Meral; Ceza Hukukunda Rıza, XII Levha Yayıncılık İstanbul 2012, s. 7.

¹⁹² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 455; AKBULUT, s. 442.

önlemler alınarak (yıkım yapılacak binanın etrafını çevirmek, inşaat vardır yazısı yazmak, girişine güvenlik koymak, yakınındaki binaya zarar vermemesi için çalışmalar yapmak vb.) toplumun hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlike oluşturmayacak şekilde yıkım gerçekleştirilmesi sağlanırsa müteahhit bu yıkım neticesinde her ne kadar kat maliklerinin rızasını almış olsa da genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu bakımından ilgililerin rızası hukuka uygunluk sebebinden yararlanamaz. Zira şehir hayatında sürekli karşılaştığımız yıkım işlemleri neticesinde başka binalar zarar görmekte veya insanlar bu yıkım işlemlerinden kaygılanmaktadır. Genelde çözüm olarak müteahhitlerin inşaatın dışına yazdıkları verdiğimiz rahatsızlıktan özür dileriz yazısı hukuken bir anlam ifade etmemektedir. Bu şekilde baktığımızda mağduru toplumu oluşturan herkesin olduğu bu suça herkesin rızasının alınması mümkün olmadığından müteahhit ilgilinin rızası hukuka uygunluk sebebinde yararlanamaz. Müteahhit ancak yıkım işlemini 6679 sayılı İmar Kanunu uyarınca ilgili belediyeden inşaat ve yıkım ruhsatı alması halinde kanun hükmünü yerine getirme hukuka uygunluk sebebinden yararlanabilir.

III. KUSURLULUK

A. GENEL OLARAK

Ceza hukukunda kusur ile ilgili doktrinde görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, failin fiili ile ceza hukuku anlamında kınanabilmesini ifade eden kusur, fiilin kast veya taksire dayalı haksızlık olmasından veya hukuka aykırı olmasından ayrı, failin haksızlık teşkil eden eylemi hakkında bir değer yargısıdır. Kast veya taksir kusurun bir unsuru değil haksızlığın manevi unsurudur. Bu bakımdan failin kusuru olmadan işlenen fiil, suç vasfını taşımaya devam eden ve işlenen fiil dolayısıyla failin kusurlu sayılıp sayılmaması, tüm unsurlarıyla gerçekleşen eylemin suç vasfını haiz olmasına etkili olmaz¹⁹³.

Başka bir görüş ise, manevi unsurdan bahsedilebilmesinin failin kusur yeteneğinin olmasına bağlı olduğunu savunur. Bu düşünce diğer bir anlatımla

¹⁹³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 480; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 298.

kusurluluğu, manevi unsurun içinde mütalaa eder. Somut olayda failin kusurlu bir şekilde hareket edip etmediğinin saptanması manevi unsur içinde değerlendirilir¹⁹⁴.

Diğer bir görüş, failin kusur yeteneği olmaksızın işlenen suç tipinin haksız bir fiil teşkil ettiğini savunur. Bu düşünceye göre suçun bir unsuru sayılmayan kusurluluk, cezalandırılabilirliğin ön şartıdır¹⁹⁵.

Kanaatimce, kusur, kast veya taksire dayalı değildir. Kusur manevi unsurdan ayrı değerlendirilir. Suçun unsurlarından da değildir. Kusur, fiilin haksızlık teşkil eden eylemi hakkındaki yargıdır. Kusur, fiilin haksızlık ve hukuka aykırı olmasından ayrı sübjektif değerlendirilir. Fiil, failin kusuru olmadan işlense bile suç vasfını taşımaya devam eder. Bu yüzden işlenen fiil sebebiyle failin kusurlu sayılıp sayılmamasının, tüm unsurlarıyla gerçekleşen eylemin suç vasfını taşımasında etkisi olmaz. Suç tüm unsurlarıyla gerçekleşmiştir. Ancak fail kusurluluğu kaldıran sebepler gereğince kınanamaz. Failin kınanamaması tüm hukuk düzeni bakımından hukuka uygun hale geleceği anlamına gelmez. Borçlar hukuku bakımından tazminat sorumluluğu devam etmektedir. Örneğin, köpeğin saldırısından kaçarken komşusunun kapısını kırıp içeri giren kişi hem mala zarar verme ve hem de konut dokunulmazlığının ihlali suçlarını meydana getirir. Ancak fail vücut bütünlüğüne yönelik tehlikeden kurtulmak için başkasının malvarlığını ve konut dokunulmazlığını ihlal etmiştir. Bu durumda kusurluluğu ortadan kaldıran TCK'nun 25 inci maddesinin 2 inci fırfasında düzenlenen zorunluluk hali hükümleri uygulanır. Zorunluluk hali kusurluluğu ortadan kaldıran bir haldir ve suçun unsurlarının dışında kalmaktadır. Ceza kanununda açıkça belirtilmemiş ve hukuka uygunluk nedenleriyle bir arada düzenlenmiş olsa da, zorunluluk halinde fiilin suç niteliği değil, failin fiil nedeniyle kusurluluğu (kınanabilirliği) ortadan kalkmaktadır. Bu şekilde işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez. Ancak borçlar hukuku anlamında mal tahrip edildiğinden malı zarar gören kişi tazminat talebinde bulunabilir.

Manevi unsurların varlığı, bir kimsenin hukuka aykırı eylemden sorumlu tutulabilmesi açısından zorunludur. Manevi unsurlar, suç tipinde düzenlenen kanuni tarife uygun eylemde bulunan kişinin şahsi özellikleri göz önüne alınmadan, fiil

¹⁹⁴ DÖNMEZER/ERMAN, s. 143; İÇEL, Kayıhan/EVİK, A. Hakan; Ceza Hukuku Genel Hükümler 2. Kitap, Beta Yayıncılık, 4. Bası, İstanbul 2008, s. 167; DEMİRTAŞ, s. 341.

¹⁹⁵ BİRTEK, s. 255.

hakkında yapılan bir değer yargısı ile ortaya konulur. Buna karşılık, hukuk devleti ilkesinin de bir sonucu olan kusur ilkesi, insanın gerçekleştirmiş olduğu hareketin neticesinde şahsen kınanabilmesi hususundaki yargıyı ifade etmektedir¹⁹⁶. Kusurun tespitinde somut olaya bakılır. Kişinin sürmüş olduğu hayat tarzı soyut olarak değerlendirilip kusur isnadında bulunulamaz. Kusur olmaksızın ceza olmaz¹⁹⁷.

B. KUSURLULUĞU ETKİLEYEN HALLER

Kusurluluğu azaltan veya kaldıran nedenlere TCK'da yer verilmiştir. Kusurluluğun kalkması durumunda fail eyleminden dolayı kınanamaz. Ancak tazminat gibi ceza hukuku dışındaki sorumluluklar doğabilir. Kusurluluğu azaltan hallerde ise, faile meydana getirdiği eylemden dolayı cezası indirilerek verilir. Kusurluluğu azaltan veya kaldıran nedenlerin hepsi genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda uygulanabilir. Bu suç bakımından kusurluluğa etki eden haller Yargıtay kararlarında da görülmektedir. TCK'da düzenlenen kusurluluğu azaltan veya kaldıran nedenler; hukuka aykırı ve fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi (TCK m. 24/4, kusurluluğu kaldıran hal¹⁹⁸), zorunluluk hali¹⁹⁹ (TCK m. 24/2, kusurluluğu kaldıran hal²⁰⁰), hukuka uygunluk sebeplerinde sınırın aşılması (TCK m. 27/1, kusurluluğu kaldıran veya azaltan hal²⁰¹), Meşru savunmada sınırın mazur görülebilecek heyecan, korku veya telaş ile aşılması (TCK m. 27/2, kusurluluğu kaldıran hal²⁰²), cebir ve

¹⁹⁶ BİRTEK, s. 254.

¹⁹⁷ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 479; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 299.

¹⁹⁸ TCK m. 24/4: "Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur."

¹⁹⁹ "...İlçe dışında, nispeten yerleşimin az olduğu bir mahallede oturduğu anlaşılan sanığın geceleyin evinin önünde köpeğine saldırıp yaralayan sokak köpeklerini uzaklaştırmak için tüfikle havaya doğru 3 el ateş etmesinden ibaret eyleminde TCK'nun 25/2. maddesi kapsamında bir zorunluluk hali mevcut olup faile ceza verilmesi mümkün olmadığından, sanığın cezalandırılmasına ilişkin yerel muhkeme hükmünün Özel Daire tarafından bozulması isabetli olup Yargıtay C. Başsavcılığı itirazının reddine karar verilmelidir..." Yarg. CGK, E. 2012/8-1551, K. 2013/64, KT: 19.2.2013; Yine bu yönde Yarg. 2. CD. E. 2004/17156, K. 2005/29224, KT: 14.12.2005 (www.kazanci.com.tr, ET: 10.01.2017).

²⁰⁰ TCK m. 25/2: "Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez."

²⁰¹ TCK m. 27/1: "Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması halinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yazılı cezanın altıda birinden üçte birine kadarı indirilerek hükmolunur."

²⁰² TCK m. 27/2: "Meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez."

şiddet veya tehdit ve korkutma (TCK m. 28, kusurluluğu kaldıran hal²⁰³), haksız tahrik²⁰⁴ (TCK m. 29, kusurluluğu azaltan hal), kusurluluğu etkileyen sebeplerde yanılma (TCK m. 30/3, kusurluluğu azaltan veya kaldıran hal²⁰⁵), haksızlık yanılığı (TCK m. 30/4, kusurluluğu kaldıran hal²⁰⁶), yaş küçüklüğü²⁰⁷ (TCK m. 31, kusurluluğu azaltan veya kaldıran hal²⁰⁸), akıl hastalığı²⁰⁹ (TCK m. 32, kusurluluğu azaltan veya kaldıran hal²¹⁰), sağır ve dilsizlik (TCK m. 33, kusurluluğu azaltan veya kaldı-

²⁰³ TCK m. 28: “Karşı koyamayacağı veya kurtulamayacağı cebir ve şiddet veya muhakkak ve ağır bir korkutma veya tehdit sonucu suç işleyen kimseye ceza verilmez. Bu gibi hallerde cebir ve şiddet, korkutma ve tehdidi kullanan kişi suçun faili sayılır.”

²⁰⁴ “...dosyada tanık olarak dinlenen ... ile mağdurun tartışması akabinde, bu tartışmaya bağlı olarak tanığın arkadaşı olan sanığın mağdurun işyerinin önünde silahla havaya ateş etme eyleminin silahla tehdit suçunu oluşturduğunun gözetilmemesi... genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun niteliği itibarıyla haksız tahrik hükümlerinin uygulanma olanağının bulunmadığı gibi haksız tahrik oluşturan eylem de açıklanmaksızın TCK.nun 29. maddesi uyarınca indirim yapılması...” Yarg. 8. CD. E. 2015/9403, K. 2016/756 KT: 20.01.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 26.12.2016).

²⁰⁵ TCK m. 30/3: “Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.”

²⁰⁶ TCK m. 30/4: “İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz.”

²⁰⁷ “Mahkemece suç tarihinde 18 yaşından küçük olan sanık hakkında genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan hükmolunan kısa süreli hapis cezasının TCK'nin 50/3. maddesi uyarınca TCK'nin 50/1. maddesinde yazılı seçenek yaptırımlardan birine çevrilmesinin zorunlu olduğuna ilişkin hükme aykırı davranıldığından bu hükmün bozulması...” Yarg. 9. CD. E. 2014/7801, K. 2015/237 KT: 23.01.2015 (www.yargitay.gov.tr, ET: 26.12.2016).

²⁰⁸ TCK m. 31: “(1) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir. (2) Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanların işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamaması veya davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişmemiş olması hâlinde ceza sorumluluğu yoktur. Ancak bu kişiler hakkında çocuklara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur. İşlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin varlığı hâlinde, bu kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde dokuz yıldan onbir yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların yarısı indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası yedi yıldan fazla olamaz. (3) Fiili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde onsekiz yıldan yirmidört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası oniki yıldan fazla olamaz.”

²⁰⁹ “Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokacak şekilde silahla ateş etme eyleminde bulunan “Sanık hakkında ...Tıp Akademisinin 11.05.2012 tarihli raporunda, sanığın uyum bozukluğu rahatsızlığının bulunduğu ve askerliğe elverişli olmadığı belirtilmesi karşısında; sanığın suç tarihi itibarıyla TCK.nun 32. maddesi kapsamında akıl hastalığı bulunup bulunmadığının ve işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili davranışlarını yönlendirme yeteneğinin azalmış olup olmadığı hususunun CMK.nun 74. maddesine göre yapılacak tetkik sonucu tespit edilip, sonucuna göre hukukî durumunun takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, eksik araştırmayla yazılı şekilde hüküm kurulması” Yarg. 8. CD. E. 2014/34922, K. 2015/16482, KT: 04.05.2015 (www.yargitay.gov.tr, ET: 29.12.2016).

²¹⁰ TCK m. 32: “(1) Akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. Ancak, bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmolunur. (2) Birinci fıkrada yazılı derecede olmamakla birlikte işlediği fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği azalmış

ran hal²¹¹) ve son olarak geçici nedenler, alkol veya uyuşturucu madde etkisinde olma (TCK m. 34, kusurluluğu kaldıran hal²¹²) şeklinde sayılabilir. Örneğin, kendisine doğru köpeklerin saldırdığını gören kişinin vücut bütünlüğüne zarar gelmesini önlemek için kendisine yönelik tehlikeye karşı orantılı olarak havaya silahla ateş etmesi durumunda genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu oluşsa da zorunluluk hali hükümlerinden yararlanarak silahla ateş etme eyleminde bulunan kişinin kusurluluğu ortadan kalkar.

IV. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

A. Teşebbüs

Teşebbüs, TCK'nun genel hükümler kısmında 35 inci maddede düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca; *“Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.”*

Bir suçtan dolayı kişinin cezalandırılabilmesi, fiilin diğer şartlar yanında kanuni tanımındaki suç tipine uygun olmasına bağlıdır. Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlar ve hareketi tamamlarsa veya netice öngörülen suçlarda (neticeli suçlarda) neticeyi gerçekleştirirse kanunda suç için öngörülen yaptırım ile cezalandırılır. Ancak icra hareketlerini elinde olmayan sebeplerle tamamlayamaz ise, teşebbüsten cezalandırılır. Suçun kanuni tanımındaki unsurları gerçekleştiren ancak suçu tamamlayamayan, diğer bir deyişle teşebbüs aşamasında bırakan kişiye ceza suçun temel halinden indirim yapılarak verilir. TCK'nun 35 inci maddesi uyarınca teşebbüsün şartları, kasten işlenebilen bir suçun işlenmek istenmesi, gerçekleştirilen fiilin icra hareketi niteliğinde ve neticeyi mey-

olan kişiye, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine yirmibeş yıl, müebbet hapis cezası yerine yirmi yıl hapis cezası verilir. Diğer hallerde verilecek ceza, altıda birden fazla olmamak üzere indirilebilir. Mahkûm olunan ceza, süresi aynı olmak koşuluyla, kısmen veya tamamen, akıl hastalarına özgü güvenlik tedbiri olarak da uygulanabilir.”

²¹¹ TCK m. 33: *“(1) Bu Kanunun, fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocuklara ilişkin hükümleri, onbeş yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında; oniki yaşını doldurmuş olup da onbeş yaşını doldurmamış olanlara ilişkin hükümleri, onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında; onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olanlara ilişkin hükümleri, onsekiz yaşını doldurmuş olup da yirmibir yaşını doldurmamış olan sağır ve dilsizler hakkında da uygulanır.”*

²¹² TCK m. 34: *“(1) Geçici bir nedenle ya da irade dışı alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisiyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. (2) İradi olarak alınan alkol veya uyuşturucu madde etkisinde suç işleyen kişi hakkında birinci fıkra hükmü uygulanmaz.”*

dana getirmeye elverişli olması, neticeli bir suçun veya hareketleri kısımlara bölünebilen sırf hareket suçunun bulunması, suçun icra hareketine başlanmış olmakla birlikte, bu hareketlerin tamamlanmamış veya tamamlanmış olmakla birlikte neticenin gerçekleşmemiş olması, şeklinde sayılabilir²¹³. Bu şartlara bakıldığında TCK’nda düzenlenen bazı suçların niteliği itibariyle teşebbüse elverişli olmadığı sonucuna varılabilir.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun teşebbüse elverişli olup olmadığına yönelik öğretisi ve uygulamada farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, TCK’nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen suç somut tehlike suçudur. Madde metninde düzenlenen seçimlik hareketlerden biri ile (örneğin, silahla ateş etme) kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek bir şekilde fiilin gerçekleşmesi aranmaktadır. Suçun tüm unsurları gerçekleşse bile failin cezalandırılabilmesi objektif şartların varlığına bağlıdır. Dolayısıyla genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu objektif cezalandırılabilme şartı taşıdığından teşebbüse elverişli değildir²¹⁴.

Diğer bir görüş, icra hareketlerinin kısımlara bölünebilmesi halinde TCK’nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında yer alan genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçuna teşebbüsün mümkün olduğunu ifade eder. Nitekim yangın çıkarma gayesiyle yanıcı madde tedarik etmenin bu suçun hazırlık hareketini teşkil ettiğini kişilerin hayatlarını, malvarlıklarını tehlikeye düşürmeye elverişli hareketlerin ise suça teşebbüs olduğunu belirtirler. Bu şekilde başlayan icra hareketlerinin kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından nesnel olarak bir zarar tehlikesi ile karşı karşıya kalması veya korku, kaygı veya panik meydana getirdiği anda tamamlanmış olduğunu ifade etmektedirler²¹⁵.

²¹³ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 593-594; AKBULUT, s. 554-566.

²¹⁴ ÖNDER Ayhan; Ceza Hukuku Genel Hükümler C. II-III, Beta Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 1992, s. 384; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 537; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 5427; TOZMAN, Önder; Suça Teşebbüs, Adalet Yayıncılık, Ankara 2015, s. 229-230; AKSOY RETORNAZ, s. 11; GÖZÜBÜYÜK, Abdullah Pulat; Türk Ceza Kanunu Şerhi, Kazancı Yayıncılık, 5. Bası, C. III, İstanbul 1988, s. 482; GERÇEKER, Hasan; Yorumlu&Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C. II, Adalet Yayıncılık, Ankara 2011, s. 1936.

²¹⁵ ÖZEN, s. 31; POLAT, TAAD, s. 147; ARSLAN, Çetin/AZİZAĞAOĞLU, Bahattin; Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi, Asil Yayıncılık, Ankara 2004, s. 728.

Başka bir düşünceyi savunanlar ise, objektif cezalandırılabilme şartlarını içeren suçlarda suçun unsurlarının tamamen gerçekleşmediği hallerde faili teşebbüsten sorumlu tutmanın mümkün olduğunu belirtmektedirler. Objektif cezalandırma şartlarını içeren suçların yapıları itibarıyla, şart gerçekleşmeyince suçun oluşamayacağına ilişkin görüşler bulunmasına rağmen, bunun şartı taşıyan suçların teşebbüse elverişli olmadığı anlamına gelmediği, zira haksızlık alanıyla ilgili olmayan bu şartların haksızlık alanıyla ilgili bir konuyu engellemesinin yani suçu teşebbüse elverişsiz hale getirmesinin mümkün olamayacağı ifade edilmektedir²¹⁶.

Yargıtay kararında genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçuna teşebbüsten hüküm kurulması gerektiği gerekçe gösterilerek bozma kararı verdiği görülmektedir²¹⁷. Yargıtay kararına konu olan olayda hasmına zarar vermek üzere olan kişinin av tüfeği ile ateş edecekken üçüncü bir kişi av tüfeğini havaya kaldırmıştır. Av tüfeğinin havaya kalkması ile fail havaya ateş ederek neticeyi tamamlayamamıştır. Yargıtay kararına konu olay incelendiğinde; failin hareketi neticesinde meydana gelen suç kastına göre tamamlanmayan teşebbüs aşamasında kalan öldürme veya yaralamadır. Olayda genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu meydana getirecek somut tehlikenin gerçekleştiği görülmektedir. TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen silahla ateş etme seçimlik hareketi kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda somut tehlike gerçekleştiğinden Yargıtay kararında belirtildiğinin aksine genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu teşebbüste kalmamış, tamamlanmıştır. Oysaki Yargıtay hemen yukarıda da belirtildiği gibi sadece genel güvenliğin kasten tehlikeye sokma suçuna teşebbüsten hüküm kurulacağından bahisle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Kanaatimizce objektif cezalandırılabilme şartı taşıyan bu suç icra hareketlerin bölünüp bölünmediği ayrımı yapılmaksızın teşebbüse elverişli değildir.

²¹⁶ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 360; AKBULUT, s. 207.

²¹⁷ "...Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre; suç tarihinde aralarında miras anlaşmazlığı bulunan baba ve oğul olan sanık ile katılanın meskun mahal kapsamında olan köyündeki bahçede tartışmaya başladıkları ve bu tartışma sırasında sanığın katılana doğru av tüfeğiyle ateş ettiği, ancak olay mahallinde bulunan tanık ...'in tüfeği tutarak havaya kaldırması üzerine katılana isabet etmediği somut olayda; sanığın ateş etme şeklinde gerçekleşen eylemi tek olup, bütün halinde belirli kişiye yönelik olması nedeniyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması teşebbüs suçunu oluşturduğu gözetilerek hüküm kurulması gerekirken, yazılı şekilde genel güvenliği kasten tehlikeye sokmak suçundan hüküm kurulması..." Yarg. 8. CD. E. 2015/13694, K. 2016/8606, KT: 29.06.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 04.12.2016).

Bu durumda ilk derece mahkemesinin sadece genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan verdiği karar temyiz talebiyle Yargıtay'ın önüne geldiğinde, Yargıtay karar verirken, tek fiille hem kastına göre kasten öldürme veya yaralamaya teşebbüs, hem de genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu meydana geldiğinden TCK'nun 44 üncü maddesinde düzenlenen farklı nevi'den fikri içtima hükümlerini uygulayıp bozma kararı vermesi gerekirdi.

B. İştirak

Suçta iştirakin her şekli (azmettiren, yardım eden) bu suç bakımından mümkündür. İştirak bakımından bu suç bir özellik taşımamaktadır. Ancak suça neden olan hareketin kişilerin hayatı, sağlığı ve malvarlığı bakımında tehlike oluşturabilecek tarzda olması veya kişilerde korku, kaygı ve paniğe sebep olacak tarzda gerçekleşmemesi durumunda, objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmediğinden suça iştirak eden kimse cezalandırılmayacaktır.

Suçta iştirak edenin cezalandırılabilmesi, TCK'nun 40 ıncı maddesinde düzenlenen iştirakte bağlılık kuralı gereğince, kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığına bağlıdır. Bu bakımdan, suç tamamlanana kadar iştirak etmek mümkündür. Bağlılık kuralı gereğince fiil bakımından hukuka aykırılık ve kast aranmaktadır. Kasten bir fiilin işlenmesi neticesinde cezalandırılabilme bakımından objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleşmesi halinde, bu şart gerçekleşmeden önce suça iştirak eden kişinin bu şart bakımından kusuru aranmadığından şartı bilip bilmemesine bakılmaksızın şerik olarak sorumluluğu cihetine gidilir²¹⁸. Ancak şerikin suça hangi aşamada katıldığı önem arz etmektedir. Şerikin, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçuna iştirak etmesi suç tamamlanıncaya kadar mümkündür. Bu bakımdan şerik bu suça kanunda düzenlenen seçimlik hareketlerin gerçekleşmesinden önceki veya gerçekleşmesi anındaki ya da objektif cezalandırma şartı gerçekleşmeden (somut tehlike meydana gelmeden) önceki evrede katılması söz konusu olabilir. Bu evreden sonra bu suça iştirak mümkün değildir²¹⁹. Örneğin failin çocuk parkında yangın çıkarmak maksadı ile ufak çalılarını tutuşturarak alev almasına sebep olması halinde suç henüz icra hareketleri aşamasındadır ve kişilerin hayatı,

²¹⁸ EVİK, Vesile Sonay; Suça İştirakte Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu, XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2010, s. 264.

²¹⁹ AKBULUT, s. 206-207; (Krş.) ERSOY, Uğur; Ceza Hukukunda Objektif Cezalandırılabilme Şartları, Adalet Yayıncılık, Ankara 2015, s. 198.

sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlike olabilecek biçimde yangın çıkmamıştır. Bu aşamada kişiler alevin çapını benzin dökerek genişletmeleri suretiyle suça iştirakleri mümkündür. Ancak yangın çıkarma hareketi kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda gerçekleşmiş ise suç tamamlandığından bu aşamadan sonra suça iştirak mümkün değildir.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçuna ihmal suretiyle iştirak edilmesi mümkündür. Örneğin, yangını söndürmekle kanunen²²⁰ yükümlü olan itfaiye eri yangın haberini almasına rağmen gitmez ve başlangıçta fail tarafından çıkarılan yakma boyutunda olan yangın itfaiye erinin müdahale etmemesi ile büyüyüp yangın boyutuna ulaşır ve eğer objektif cezalandırılabilme şartı da gerçekleşirse, itfaiye eri genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçuna itfaiye erinin kastına göre ihmal suretiyle iştirak eden olarak sorumlu tutulur.

Suç işlenmesi esnasında veya suç işlendikten ya da objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleşmesinden önce, yardım eden olarak kişinin suça katılması mümkün olabilir. Suç işlenmeden önce failin suç işleme fikri yoksa ve başkası bu fikri ona veriyorsa bu kişi azmettiren olarak suça iştirak edebilir. Dolayısıyla azmettirmenin faildeki suç düşüncesinin meydana gelmesinden önceki aşamada başlamış olması gerekir²²¹. Suçun işlenmesi sırasında veya tehlike çıkarabilecek tarzda hareketin gerçekleşmesinden önce suça iştirak edilmiş olsa bile objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmemiş ise cezalandırılabilme mümkün olmayacağından suça iştirak edilip edilmediğinin bir önemi olmayacaktır²²². Bu aşamada mala zarar verme, kasten öldürme, kasten yaralama gibi zarar neticesi doğmuş ise, fail ve şerikler bu neticelerden dolayı sorumlu tutulur.

²²⁰ 5393 Sayılı Belediye Kanununa uygun düzenlenen Belediye İtfaiye Yönetmeliği 6 nci maddesi 1 inci fıkrası (a) bendine göre; “(1) İtfaiye teşkilatının görevleri şunlardır: a) Yangınlara müdahale etmek ve söndürmek”

²²¹ ÖZKAN, Halid; Ceza Hukukunda Azmettirme, Adalet Yayıncılık, Ankara 2013, s. 94.

²²² EVİK, s. 264; AKBULUT, s. 206.

C. İçtima

İçtima biriktirmek, toplanmak anlamına gelmektedir. Fikri içtima TCK'da aynı nevi'den ve farklı nevi'den olmak üzere iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi aynı nevi'den fikri içtima (TCK m. 43/2), işlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebep olunması ise farklı nevi'den fikri içtimadır (TCK m.44).

Fikri içtimanın hukukî esasını açıklayan suç teklifi ve suç çokluğu olmak üzere iki görüş bulunmaktadır²²³. Suç teklifi görüşüne göre, fikri içtimanın hukukî niteliğini suç teklifi belirler. Ortada tek eylem bulunduğu sadece bir suçun varlığı kabul edilmelidir. Bu görüş hareketi esas alır. Hareketin teklifi suçun teklifi ifade eder. Suçların çokluğu görüşüne göre ise fiilin teklifi veya hareketin sayısı önemli değildir. Fiil ya da hareketin tek olması suçların da tek olması anlamına gelmez. Önemli olan birden fazla kanun hükmünün ihlal edilmesidir²²⁴.

Fiil teklifi, fiil çokluğu ile suç teklifi suç çokluğu kavramları aynı anlama gelmemektedir²²⁵. Ancak fiil teklifi ve fiil çokluğu, suç teklifi ve suç çokluğunun şartını ve bağlantı noktasını oluşturmaktadır. Buna göre, eylemin tek olduğu her durumda suç tek değildir. Örneğin, tek silahla ateş etme eylemi neticesinde birden fazla suç meydana gelebilir.

Eylem teklifi ve eylem çokluğu ile suç teklifi ve suç çokluğu kavramlarının aynı anlama gelmemesi nedeniyle suç çokluğunun belirlenmesinde tek başına hareketin mi neticenin mi ya da bir başka kavramın mı esas alınması gerektiği belirlenmelidir. Kanaatimce eylemin tek olup olmadığının belirlenmesinde, hareket esas alınmalıdır. Bu nedenle hareketin teklifi ve çokluğu ayrımı kullanılmalıdır, çünkü haksızlığın esasını hareket oluşturmaktadır. Suçların birleşmesi konusunda eylem teklifi denilince bundan hareketin teklifi anlaşılmalıdır. Nitekim TCK'da eylem kavramının hareketi ifade etmek üzere kullanıldığı bazı maddelerin metni ve gerekçelerinden de açıkça anlaşılmaktadır. Örneğin TCK'nun 44 üncü maddesinin

²²³ KOCA, Mahmut; *"Fikri İçtima"*, CHD, Seçkin Yayıncılık, Y. 2, S. 4, Ankara Ağustos 2007, s. 199; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 490; GÖKTÜRK, Neslihan, *Fikri İçtima*, Adalet Yayıncılık, Ankara 2013, s. 53.

²²⁴ ÖZBEK, Veli Özer; *Türk Ceza Kanununun Anlamı, C. I Genel Hükümler (Madde 1-75)*, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 2010, s. 733-734.

²²⁵ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 489.

gerekçesinde verilen örneklerden anlaşılan eylemden maksadın hareket olduğudur²²⁶. Yine eylemin, neticeyi kapsamadığı TCK'nun 8 inci maddesinin 1 inci fıkrasında²²⁷ da açıkça ifade edilmektedir²²⁸.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçuna zincirleme suç²²⁹ ve farklı nevi'den fikri içtima hükümlerinin uygulanması mümkündür. Ancak aynı nevi'den fikri içtima hükümlerinin uygulanmasının suç tipi incelendiğinde mümkün olmadığı görülür. Kamuya karşı suçlardan olan genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun mağduru kamu olduğundan birden fazla kişinin tespit edilmesi mümkün değildir. Çünkü mağdur olan kişiler belirsizdir.

Mağduru belirsiz olan bu suçta zincirleme suç hükümleri uygulanacağı TCK'nun 43 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının son cümlesinde düzenlenmiştir. Bu maddenin son cümlesi şu şekildedir: “*Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.*” Örneğin, değişik zamanlarda birden fazla kanunda düzenlenen somu tehlikeyi meydana getirebilecek nitelikte silahla havaya ateş eden ya da hem ateş edip hem de bu suçta düzenlenen başka bir seçimlik hareketi gerçekleştiren kişiye zincirleme suç hükümleri uygulanır. Bir cezaya artırım yapılarak hükmedilir.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu ile başka suçların fikri içtimaı mümkündür. Burada farklı nev'iden fikri içtima hükümlerine başvurulur. Fikri içtima, birden fazla ortaya çıkan ve her biri ayrı birbirinden bağımsız suç teşkil

²²⁶ TCK m. 44'ün gerekçesi: “*Örneğin bir kişiyi yaralamak için fırlatılan sopa, mağduru yaraladıktan sonra veya mağdura isabet etmeden vitrin camına çarparak kırılmasına neden olabilir. Bu durumda, sopa fırlatma fiiliyle hem tamamlanmış veya teşebbüs aşamasında kalmış kasten yaralama suçu hem de başkasının malına zarar verme suçu işlenmiş olmaktadır. Aynı şekilde, bir kişiyi öldürmek için atışlanan silâhtan çıkan kurşun, mağdura isabet etmeden duvara çarpması nedeniyle sekerek bir başkasının ölümüne veya yaralanmasına neden olabilir. Bu durumda, hedeflenen kişi açısından kasten öldürme suçu teşebbüs aşamasında kalmıştır; ancak, sekme sonucunda ölümüne veya yaralanmasına neden olunan kişi açısından ise, taksirle öldürme veya taksirle yaralama suçu işlenmiş olmaktadır. Bu gibi durumlarda kişi işlediği bir fiille birden fazla farklı suçun oluşumuna neden olmaktadır ve bu suçlardan en ağır cezayı gerektireni ile cezalandırılmasıyla yetinilmelidir.*”

²²⁷ TCK m. 8/1: “*Türkiye'de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır. Fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde suç, Türkiye'de işlenmiş sayılır.*”

²²⁸ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 712-718.

²²⁹ TCK m. 43/1: “*Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.*”

eden neticelerden gerçek içtima kurallarının uygulanıp faile daha fazla cezanın verilmesini engelleyen bir kurumdur²³⁰.

Failin hareketi neticesinde hem zarar ihtimali hem de zarar neticesi çıkabilir. Sadece zarar neticesi çıkması durumunda fail sadece meydana gelen zarardan sorumlu olur²³¹. Eylemin neticesinde hiçbir zarar ortaya çıkmazsa hareketin yoğunluğuna göre objektif cezalandırılabilme şartı da gerçekleşmişse fail genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda sorumlu olur. Eylem ne zarar neticesi doğurmuş ne de zarar ihtimaline sebep olacak yoğunlukta ve tehlikelilikte değilse fail eylemi hiçbir suç tipine girmeyeceğinden ceza hukukunda suçta ve cezada kanunilik ilkesi gereğince sorumlu olmayacaktır. Eylem neticesinde hem zarar hem de zarar tehlikesi doğarsa fail hakkında içtima hükümlerine bakılıp karar verilmesi gerekmektedir. Öğretide ve uygulamada bu suçla diğer suçların içtimaı noktasında farklı görüşler bulunmaktadır.

Öğretide bir görüş, bir fiilin aynı zamanda hem tehlike hem de zarar suçuna neden olması halinde görünüşte içtima²³² kuralı uygulanarak, zarar suçuna ilişkin normun öncelikli olarak uygulanması gerektiğini söyler²³³. Bu görünüşü savunan yazarlar fiilin tekliğini neticenin tekliği olarak kabul ederek, genel güvenliği kasten tehlikeye sokma suçunda düzenlenen seçimlik hareketlerin yapılması sonucunda örneğin bir kişinin ölmesi neticesi meydana gelirse, her ne kadar hareket tek olsa da dış dünyada meydana gelen netice birden fazla olduğundan, fiilin tekliğinin kabul edilemeyeceği, bu sebeple fikri içtima hükümleri uygulanamayacağı görünüşte içtima hükümlerinin uygulanması gerektiğini söylerler²³⁴.

²³⁰ ÖNDER, C. II-III, s. 486, ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 710.

²³¹ "...Saniğin katılana ait evin çatısına benzin döküp yakma şeklinde iddia ve kabul edilen eyleminin TCK'nın 151/1, 152/2-a maddesi kapsamındaki yakarak mala zarar verme suçunu oluşturacağı, hukukî durumunun buna göre takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden suç vasfında yanılığa düşülerek genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulmasından hüküm kurulması..." Yarg. 9. CD. E. 2013/9353, K. 2014/87, KT: 02.01.2014. (Yayınlanmamış Karar)

²³² "İhlal edilen normlar arasındaki yapısal ilişkinin önem kazandığı görünüşte içtimada, ihlal edilen normların çokluğu sadece görünüşte olup; gerçekte tek bir norm ihlal edilmektedir. Dolayısıyla failin gerçekleştirdiği birden fazla hareket, gerçekte ihlal edilen norm karşısında hukuken değerlendirmeye tabi tutulmaktadır; ihlali görünüşte olan norm ise yapılacak olan değerlendirmede kriter olarak kullanılamaz." GÖKTÜRK, Neslihan; "Türk Hukuku'nda Suçların İçtimaı", CHKD, Adalet Yayıncılık, C. II, S. 1-2, 2014, s. 41.

²³³ DEMİREL, Muhammed, "Tehlike Suçları – Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İçtima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi", İÜHF, C. 71, S. 1, 2013, s. 1480.

²³⁴ AKSOY RETORNAZ, s. 12.

Başka bir görüş, hareketin tek olması durumunda bu tek olan hareket ile meydana gelen suçların “korudukları hukukî değer” ve “konuları” aynı ise tehlike suçu, zarar suçunun ön koşulu olduğundan ve tehlike olmaksızın zarardan bahsedilemeyeceğinden zarar suçu kapsamında verilen ceza, tehlike suçuna ilişkin haksızlığı da kapsayacağını savunur. Tüketen-tüketilen norm²³⁵ ilişkisinin uygulanması gerektiğini söyler. Ancak, hareket tek değilse ve suçların korudukları hukukî değer ve konu farklı ise, farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerektiğini söylerler²³⁶.

Diğer bir görüş ise, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun işlenmesi ile bir zarar neticesinin ortaya çıkması durumunda fikri içtima kuralları değil geçit suçunun²³⁷ bulunduğu ve failin bir kimseye ya da kimselere vermiş olduğu zarardan sorumlu tutulması gerektiği ifade edilmektedir²³⁸.

Yargıtay’ın da katıldığı öğretide savunulan başka bir görüşe göre ise, tek bir eylemle birden fazla farklı suçun oluşumuna sebebiyet verileceğinden madde gerekçesinde²³⁹ de düzenlendiği gibi TCK’nun 44 üncü maddesi uyarınca farklı nevi’den fikri içtima hükümleri uygulanacaktır²⁴⁰. Zira tehlike suçlarında, beklenen tehlikenin yani zararın gerçekleşmesinden sonra fail artık meydana gelen zararlı neticeden kast veya taksirine göre sorumlu tutulacaktır²⁴¹. Meydana gelen zararlı neticeden sorumluluğun tespitinde tasarlama, kast, olası kast, bilinçli taksir ve

²³⁵ “Bir normun, diğer bazı normların korudukları hukukî değerlerin tümünü ortak bir şekilde korumak ve dolayısıyla bu değerlere zarar veren eylemlere tek ceza öngörmek suretiyle, diğer normları tüketmesine tüketen-tüketilen norm ilişkisi denilmektedir.” İÇEL/EVİK, s. 322-323.

²³⁶ BİRTEK, s. 152.

²³⁷ İÇEL/EVİK, s. 327; Dönmezer/Erman geçitli suç terimini kullanmıştır: “Failin bir suçu işlenmek için aynı hukukî değeri koruyan daha hafif bir suçtan geçmek zorunda olduğu hallerde geçitli suç söz konusu olur.” DÖNMEZER/ERMAN, C. I, s. 403-404.

²³⁸ ÖZEN, s. 32.

²³⁹ TCK m. 44 gerekçesi: “Bu fiillerin işlenmesiyle bir zarar neticesinin meydana gelmesi hâlinde, meydana gelen zarara ve bu zararın meydana gelmesi açısından failin kast veya taksirine göre başka suçlar oluşacaktır. Örneğin, toplumda genel güvenliği tehlikeye sokan bir etki meydana getiren fiiller sonucunda bir veya birkaç kişi ölmüş veya yaralanmış ya da kişiler malvarlığı itibarıyla zarar görmüş olabilir. Bu gibi durumlarda, farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekir.”

²⁴⁰ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 540; ÖZGENÇ, s. 604; ÖZBEK/DOĞAN/BACAKSIZ/TEPE, s. 608; ZAFER, s. 513; GÖKTÜRK, s. 239-240; KAYMAZ, Seydi/GÖKCAN, Hasan Tahsin; 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Taksirle Adam Öldürme ve Yaralama Suçları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006, s. 402; APAYDIN, Cengiz; Taksirle Öldürme Suçu, Suç ve Ceza Hukuku Dergisi, S. 1, İstanbul 2011, s. 64; POLAT, Halil; 5237 Sayılı TCK’da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar, Adalet Yayıncılık, Ankara 2010, s. 672; TANERİ, Gökhan; Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar, Bilge Yayıncılık, Ankara 2014, s. 412-413.

²⁴¹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 536.

bilinçsiz taksir şeklindeki derecelendirme sistemi esas alınacaktır. Örneğin, binanın yıkılması sonucu kişi veya kişiler ölmüş, yaralanmış veya malları zarar uğramış ise, fail artık ortaya çıkan bu zararlı neticelerden kusuruna göre sorumlu olacaktır. Neticeye yol açan zararlı hareketler tek fiil ile yapılmış ise burada artık TCK'nun 44 üncü maddesinde²⁴² düzenlenen farklı nev'iden fikri içtimaya ilişkin hükümleri uygulanacaktır. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun meydana gelmesine yol açan hareketin neticesinde başka suçların da oluşması halinde farklı nev'iden fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerekir. Bu suçla başka suçlar içtima haline girebilir. Örneğin, öldürmek istediği kişinin evini ateşe vermesi neticesinde kişinin ölmesi durumunda fail TCK'nun 150 inci maddesinin 2 inci fıkrası (a) bendi uyarınca yakarak mala zarar verme suçundan, 82 inci maddenin 1 inci fıkrasının (c) bendi uyarınca nitelikli öldürme ve yakma neticesinde topluma karşı zarar verme ihtimaline yol açacak derecede tehlikeli eylem olduğundan 170 inci maddenin 1 inci fıkrası uyarınca genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan sorumlu olacaktır. Bu suçlardan fail en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılması gerekir. En ağır suç tespit ederken failin eyleminin yol açtığı ceza somut olay incelenerek tespit edilir. Cezanın belirlenmesinde TCK'nun 61 inci maddesi esas alınır. Yani, artırım ve indirim sebepleri, haksız tahrik, zincirleme suç, teşebbüs, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı gibi kusurluluğu artıran azaltan sebeplere uygulanmalı ve ceza bu şekilde belirlenmelidir. Sonuç ceza belirlendikten sonra hangi suçun cezası ağır ise faile o suçtan ceza verilir. Çünkü farklı nevi'den fikri içtimanın mantığı, faili ağır olan suçtan cezalandırmaktır. Örneğe bakıldığında en ağır ceza ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren nitelikli kasten adam öldürme suçunun cezası olduğundan fail bu suçtan cezalandırılır.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu ile TCK özel hükümler kısmındaki ve özel kanunlarda düzenlenen suçlarla arasında ilişki bulunmaktadır. Bu ilişkinin en somut hali ceza kanunu genel hükümler kısmında düzenlenen içtima hükümleridir.

²⁴² TCK m. 44: "İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır."

1. Hayata ve Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlarla Arasındaki İlişki

Hayata karşı suçlar TCK kişilere karşı suçlar kısmında birinci bölüm başlığı altında, vücut dokunulmazlığına karşı suçlar ise yine kişilere karşı suçlar kısmında ikinci bölümde düzenlenmiştir.

Hayata ve vücut dokunulmazlığına karşı suçlardan kasten, taksirle, ihmali davranışla öldürme ve kasten, taksirle, ihmali davranışla yaralama suçlarıyla netice sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçları genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu ile ilişkide olmaya müsait suçlardır. Bu suçlar kişilere karşı işlendiğinden mağduru insan olan gerçek kişilerdir. Suçların kanuni düzenlemesine bakıldığında hareket bakımından birçok özelliği barındırmaktadır. İcrai veya ihmali surette işlenebilen bu suçlar netice suçlarıdır. Aynı zamanda kanunda cezalandırılan netice için belli bir hareket öngörülmediğinden herhangi bir hareketin yapılması ile netice gerçekleşirse suçlar tamamlandığından serbest hareketlidir²⁴³. Yapılan hareketin ölüm veya yaralama neticesine yol açarsa kanun bu neticeden dolayı faili cezalandırmaktadır. Bu özellikleri incelendiğinde zarar suçu olduğu görülmektedir. Zira hareket suçun konusu olan kişinin yaşam hakkına veya vücut bütünlüğüne zarar vermektedir.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması ile bu suçların arasında içtima ilişkisi bulunmaktadır. TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen seçimlik hareketlerin neticesinde somut tehlike meydana geliyor ve aynı zamanda da zarar neticeleri de doğuyorsa farklı nevi'den fikri içtima kuralları uygulanmaktadır. Örneğin, hasmını öldürmek isteyen kişinin hasmına arkadan ateş etmesi ancak vuramaması halinde bir ateş etme fiilinden hem kasten öldürmeye teşebbüs hem de genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu işlenmiş olur. Kastan öldürmeye teşebbüsün cezası TCK 81 inci maddesinin 1 inci fıkrası gereğince müebbet hapis cezasının 35 inci maddesinin 2 inci fıkrası²⁴⁴ gereğince indirilmesi ile dokuz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun

²⁴³ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 126-265; CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem Yenerer; Kişilere Karşı İşlenen Suçlar C. I, Beta Yayıncılık, 3. Bası, Ankara 2016, s. 22-217; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 119-226.

²⁴⁴ TCK m. 35/2: "Suça teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir."

cezası ise TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası gereğince altı aydan üç yıla kadar hapis cezasıdır. Bir fiille birden fazla suç olduğundan TCK'nun 44 üncü maddesi uygulanarak fail bunlardan en ağır cezayı gerektiren kasten öldürmeye teşebbüs suçundan cezalandırılır.

Nitekim Yargıtay bir kararında²⁴⁵; “...Sanığın da içinde bulunduğu grubun 12.05.2007 tarihinde ateş etmesi suretiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye düşürülmesi, askeri binalarda zarar meydana gelmesi ve iki askerin yaralanması ile sonuçlanan olayda hukukî anlamda bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına neden olan sanığın TCK'nun 44. maddesi hükmü karşısında daha ağır cezayı gerektiren kasten insan öldürmeye teşebbüs suçundan sorumlu tutulması ile yetinilmesi gerektiği gözetilmeden ayrıca TCK'nun 170/1 ve 307/1. maddeleri uyarınca da cezalandırılmasına karar verilmesi...” Yargıtay başka bir kararında; “Davetli olarak bulunduğu düğünde ele geçirilemeyen silahla kesintisiz olarak 14 el havaya ateş ettiği sırada silahtan çıkan mermilerden birinin bacağına isabet etmesi sonrası mağdurun basit tıbbi müdahale ile giderilemez şekilde yaralanmasına neden olan sanığın eyleminin, TCK'nun 170/1-c maddesinde düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması ve TCK'nun 86/1, 21/2, 86/3 maddelerinde düzenlenen olası kastla yaralama suçlarını oluşturduğu ve 5237 sayılı TCK'nun 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralı uyarınca sanığın suçun işleniş şekli gözetilerek en ağır cezayı gerektiren olası kastla yaralama suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde hem yaralama hem de genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçlarından mahkûmiyetine hükmolunması²⁴⁶.” Yargıtay kararlarına bakıldığında ortaya hem zarar hem de tehlike suçu meydana geldiğinde farklı nevi'den fikri içtima kurallarını uygulandığı görülmektedir.

²⁴⁵ Yarg. 9. CD. E. 2011/6378 K. 2011/8651, KT: 06.07.2011 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.12.2016).

²⁴⁶ Yarg. 8. CD. E. 2014/37855, K. 2015/18015, KT: 01.06.2015 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.01.2017).

2. Tehdit Suçu ile Arasındaki İlişki

Tehdit suçu, TCK kişilere karşı suçlar kısmında yedinci bölümde hürriyete karşı suçlar başlığı altında 106 ıncı maddesinde²⁴⁷ düzenlenmiştir. Bu suç niteliği itibariyle soyut tehlike suçudur. Suçun ortaya çıkması için kişinin hayatına, sağlığına veya malvarlığına yönelik salt bir kötülüğün karşı tarafa bildirilmesi yeterlidir. Karşı tarafa yönelik ayrıca bir zarar veya zarara uğratılma tehlikesi neticesinin gerçekleşmesi aranmaz. Bu suç bu bakımdan sırf hareket suçudur. Tipe uygun olan hareketin yapılması ayrı bir neticenin varlığı aranmaksızın suçun gerçekleşmesi için yeterli sayılır²⁴⁸.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması ile tehdit suçu arasında içtima ilişkisi bulunmaktadır. TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen seçimlik hareketlerin neticesinde somut tehlike meydana geliyor ve aynı zamanda da soyut tehlike fiili içeren tehdit suçu meydana geliyorsa farklı nevi'den fikri içtima kuralları uygulanmaktadır. Örneğin, hasmını hayatı bakımından tehdit eden kişinin silahla havaya ateş ederek bunu yapması halinde hem tehdit hem de silahla ateş edildiği için genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu tamamlanmış olur. Silahla tehdit suçunda ceza TCK'nun 106 ıncı maddesinin 2 inci fıkrası (a) bendi gereğince iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasını, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda ceza TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası gereğince altı aydan üç yıla kadar hapis cezasını gerektirmektedir. Örnek, olayda fail işlediği bir silahla ateş etmek fiili ile hem tehdit hem de genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu işlediğinden farklı nevi'den fikri içtima kuralları gereğince faile en ağır olan tehdit suçundan ceza verilir.

Nitekim Yargıtay bir kararında²⁴⁹; “...Oluşa ve dosya içeriğine göre; olay günü sanık ile mağdur... arasında çıkan tartışma sonrasında sanığın eve gidip tüfeği alarak sanığın yanına gittiği, korkutmak amacıyla havaya doğru iki el ateş ettiği,

²⁴⁷ TCK m. 106: “Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikayeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.”

²⁴⁸ TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 437; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 347-348.

²⁴⁹ Yarg. 8. CD. E. 2016/1569 K. 2016/6584, KT: 23.05.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.12.2016).

olay yerine gelen mağdur... ..'in diğer mağdurun önüne geçmesi üzerine sanığın bu kez de mağdurların bulunduğu tarafa doğru korkutmak amacıyla 3-4 el ateş ettiğinin anlaşılması karşısında; sanığın eyleminin TCK'nun 106/2-a ve 170/1-c maddelerinde yer alan silahla tehdit ve genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçlarını oluşturduğu, TCK'nun 44. maddesi uyarınca en ağır cezayı gerektiren tehdit suçundan mahkûmiyet kararı verilmesi gerekirken, yerinde olmayan gerekçe ile yazılı şekilde hüküm tesisi..." Yargıtay başka bir kararında; "...TCK'nun fikri içtimayı düzenleyen 44. maddesinin, bir eylem ile birden fazla ve farklı suçun oluşmasına neden olan kişinin bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacağını öngören hükmü karşısında, sanığın işlemiş olduğu TCK'nun 106/2-a hükmünde yazılı tehdit, 170/1-c madde ve fıkrasında yazılı, kişilerde korku, kaygı ve panik meydana getirebilecek şekilde ateş etme suçlarında belirtilen cezaların en ağırları olan tehdit suçundan ceza verilmesiyle yetinilmesi gerekirken yazılı biçimde hükümler kurularak fazla ceza tayini yasaya aykırı..."²⁵⁰ Yargıtay kararlarına bakıldığında ortaya bir fiille hem tehdit hem de genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu çıktığında farklı nevi'den fikri içtima kurallarını uygulandığı görülmektedir.

3. Mala Zarar Verme Suçu ile Arasındaki İlişki

Mala zarar verme suçu, TCK kişilere karşı suçlar kısmında onuncu bölümde malvarlığına karşı suçlar başlığı altında 151 inci maddesinde²⁵¹ düzenlenmiştir. Suçun maddi unsurunu oluşturan hareketler; yıkma, tahrip etme, yok etme, bozma, kullanılmaz hale getirme veya kirletme biçiminde sayılmıştır. Hareketlerden biri ile suç gerçekleştirilebileceğinden seçimlik hareketlidir. Hareket neticesinde zarar arandığından neticeli bir suçtur²⁵².

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu ile mala zarar verme suçu bir fiille işlenebileceğinden içtima hükümleri bakımından irtibat halindedir. Zira

²⁵⁰ Yarg. 1. CD. E. 2012/1268, K. 2012/8856, KT: 29.11.2012 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.01.2017).

²⁵¹ TCK m. 151: "(1) Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılmaz hale getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (2) Haklı bir neden olmaksızın, sahipli hayvanı öldüren, işe yaramayacak hale getiren veya değerinin azalmasına neden olan kişi hakkında yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır."

²⁵² TEZCAN/ERDEM/ÖNOK, s. 709; CENTEL/ZAHER/ÇAKMUT, Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, s. 399.

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (a) ve (b) bentleri²⁵³ ile 152 inci maddesinin 2 inci fıkrasının (a) ve (b) bentleri²⁵⁴ birbiriyle ilişkilidir. Eşyayı yakmak suretiyle yakarak mala zarar veren failin ateşi söndürmeyip yangına sebep olması durumunda başlangıçtaki hareket suçun unsurları bakımından yalnızca yakarak mala zarar verme suçunu oluşturmaktadır. Yakma boyutunun büyüyerek yangın halini alması halinde ise genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun unsurları gerçekleşmiş olur. Unsurlar gerçekleştikten sonra failin bu suçtan cezalandırılabilmesi için yangının kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda olması gerekir. Bu şart sağlanmışsa ortada bir fiil ile hem mala zarar verme hem de genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu işlenmiş olur. TCK'nun 44 üncü maddesinde düzenlenen farklı nevi'den fikri içtima hükümleri uygulanarak faile ağır olan ceza verilmelidir. Ağır olan cezanın belirlenebilmesi için cezanın somutlaştırılması gerekir. Örneğe bakıldığında TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendi hükmünden verilecek netice ceza ile TCK'nun 152 inci maddesinin 2 inci fıkrasının (a) bendi hükmünden verilecek netice ceza kıyaslanarak ağır olan cezadan hüküm kurulmalıdır. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması ile mala zarar verme suçunun irtibat halinde olduğu hareketler mala zarar vermenin temel halinden daha ağır cezayı gerektiren nitelikli haini kapsadığından Yargıtay'ın kararlarında mala zarar verme suçunu daha ağır kabul ederek ceza verdiği görülmektedir.

Nitekim Yargıtay bir kararında²⁵⁵; “...Saniğin, katılanın ikamet ettiği evin giriş kapısına doğru av tüfeği ile 8 kez ateş ederek, kapıya ve duvara zarar vermesi şeklinde gerçekleşen eyleminin mala zarar verme ve korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda silahla ateş etme suçlarını oluşturacağı, 765 sayılı TCK'nın 264/7. maddesindeki ‘...eylem başka bir suçu oluştursa bile...’ şeklindeki düzenlemenin 5237 sayılı TCK'nın 170/1-c maddesinde yer almadığı göz önüne alındığında 5237 sayılı TCK'nın 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima kuralı gereğince en ağır

²⁵³ TCK m. 170/1(a) ve (b): “Yangın çıkaran, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olan”

²⁵⁴ TCK m. 152/2(a) ve (b): “Yakarak, yakıcı veya patlayıcı madde kullanarak, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak suretiyle”

²⁵⁵ Yarg. 9. CD. E. 2011/11667 K. 2012/7656, KT: 12.06.2012 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.12.2016).

cezayı gerektiren fiilden hüküm kurulması... gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde iki ayrı suçtan hüküm kurulması...” Yargıtay’ın başka bir kararında²⁵⁶; “...Oluşa ve dosya kapsamına göre; sokakta tabanca ile rastgele havaya ateş edilmesi sonucu müştekiye ait park halindeki aracın zarar görmesi şeklindeki eylemin, TCK.nun 44. maddesi yollamasıyla anulan yasanın 170/1-c madde ve fıkrasındaki suçu oluşturduğu gözetilmeksizin, ayrıca TCK.nun 151/1. madde ve fıkrasından da mahkumiyet hükmü kurulması...” Yargıtay kararlarına bakıldığında ortaya bir fiille hem mala zarar verme hem de genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu ortaya çıkması halinde farklı nevi’den fikri içtima kurallarını uygulandığı görülmektedir.

4. Görevi Yaptırmamak İçin Direnme Suçu ile Arasındaki İlişki

Görevi yaptırmamak için direnme suçu TCK’nun kişilere millete ve devlete karşı suçlar ve son hükümler kısmında birinci bölümde kamu idaresinin güvenilirliğine ve işleyişine karşı suçlar başlığı altında 265 inci maddesinin 1 inci fıkrasında²⁵⁷ düzenlenmiştir. Mağdur bakımından özellik arz etmektedir. Suçun mağdurunun kamu görevlisi olması gerekir. Madde metninde kastın dışında kanun koyucu ayrıca kamu görevlisinin görevini yapmasını engelleme amacı aramaktadır. Bu amaç suçun işlenmesine neden olan, kastan önce gelen ve kastı hazırlayan bir düşüncedir. Maddedeki saik (amaç) suçun temel şeklinin gerçekleşmesi açısından aranan bir unsurdur. Bu unsur dışında fiilin cebir ve tehditle işlenmiş olması gerekir. Bu şartları taşımayan eylem, unsurlar oluşmadığından cezalandırılmaz. Kamu görevlisinin görevini yapmasını engellenmesi amacıyla işlenmemiş, tehdit veya cebir kullanılmamışsa unsurlar gerçekleşmediğinden cezalandırma olmaz²⁵⁸.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu ile görevi yaptırmamak için direnme suçu bir fiille işlenebildiğinden içtima hükümleri bakımından irtibat halindedir. Örneğin caddede malını çalan hırsız yakalayan kişi bu hırsız teslim

²⁵⁶ Yarg. 9. CD. E. 2015/12044 K. 2016/5504, KT: 25.04.2016 (www.yargitay.gov.tr, ET: 05.12.2016).

²⁵⁷ TCK m. 265/1: “Kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

²⁵⁸ “...Sanık hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçundan kurulan hükme yönelik yapılan incelemede; TCK’nun 265/1. madde ve fıkrasında tanımlanan görevi yaptırmamak için direnme suçunun oluşabilmesi için, kamu görevlisinin görevini yapmasına engel olmak amacıyla, doğrudan bu görevliye karşı tehdit veya cebir içerikli hareketlerde bulunulması gerektiği, sanığın kendisine zarar vereceğini belirterek görevlilerin görevlerini yapmasına engel olması halinde suçun unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden beraati yerine yazılı şekilde hüküm kurulması...” Yarg.8. CD. E. 2015/1026, K. 2015/17630, KT: 25.05.2015 (www.yargitay.gov.tr, ET: 08.01.2017).

almaya gelen polis memurlarına “yaklaşmayın” deyip havaya ateş etmesi halinde hem tehdit suretiyle görevi yaptırmamak için direnme, hem de genel güvenliği kasten tehlikeye sokmak suçunu silahla ateş etme eylemiyle tek hareketle işlemiş olur. Tek hareketle birden fazla suç işlenmesi halinde TCK’nun 44 üncü maddesi gereğince en ağır cezayı gerektiren suçtan hüküm kurulmalıdır. Yargıtay kararlarına konu olan olayda görevi yaptırmamak için direnip havaya ateş eden kişi bir hareketle birden fazla suçu ihlal etmiştir. Burada fikri içtima hükümleri uygulanması gerekir. Ancak Yargıtay bir kararında fikri içtima kurallarını uygulamamıştır²⁵⁹.

5. Terör Suçları ile Arasındaki İlişki

Terörün tanımı TMK’nun 1 inci maddesinde düzenlenmiştir. İlgili madde metni şu şekildedir; “*Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir.*”

TMK’nun 3 üncü maddesine göre terör suçları TCK’nun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlardır.

Terör suçlusu ise TMK’nun 2 inci maddesinin 1 inci ve 2 inci fıkralarında düzenlenmiştir. İlgili madde metnine göre terör suçlusu; “*Birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur. Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır.*”

²⁵⁹ “Görevi yaptırmamak için direnme ve genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçlarından kurulan hükümlere yönelik temyiz incelemesinde; Tüm dosya kapsamına göre; sanığın olay esnasında kendisini yakalamak isteyen müşteki polis memuru ...'a doğru ateş etmesi şeklinde gerçekleşen eylemlerinin, kül halinde TCK'nun 265/1-4. madde ve fıkralarında tanımlanan suça uyduğu gözetilmeksizin, ayrıca genel güvenliği kasten tehlikeye sokma suçundan da hüküm kurulması” Yarg. 8. CD. E. 2007/2542, K. 2008/10614, KT: 08.10.2008 (www.kazanci.com.tr, ET: 10.01.2017).

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu ile terör suçları arasındaki ilişki TMK'nun 4 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (a) bendinde görülmektedir. Madde metni şu şekildedir; *“Aşağıdaki suçlar 1 inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır: a) Türk Ceza Kanununun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.”* Dolayısıyla, TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun terör amacıyla kurulmuş bir terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde TMK'nun 5 inci maddesi de gözetilerek cezalandırma yapılır. TMK 5 inci maddesi cezayı ağırlaştırıcı nitelikli haldir. Madde metni; *“3 ve 4 üncü maddelerde yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek hapis cezaları veya adli para cezaları yarı oranında artırılarak hükmolunur. Bu suretle tayin olunacak cezalarda, gerek o fiil için, gerek her nevi ceza için muayyen olan cezanın yukarı sınırı aşılabılır. Ancak, müebbet hapis cezası yerine, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur. Suçun, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması dolayısıyla ilgili maddesinde cezasının artırılması öngörülmüşse; sadece bu madde hükmüne göre cezada artırım yapılır. Ancak, yapılacak artırım, cezanın üçte ikisinden az olamaz.”* şeklinde düzenlenmiştir. Örneğin, terör amacıyla kurulmuş bir terör örgütüne mensup olan kişinin uzaktan kumandalı bombayı patlatması halinde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu terör eyleminde bulunmak amacıyla işlendiğinde terör suçu olarak değerlendirilir. Faile bu eyleminden dolayı TCK 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen ceza TMK'nun 5 inci maddesi uygulanarak artırım yapılarak verilir.

6. 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanunla Arasındaki İlişki

Ateşli silahların taşıma ruhsatını almaya yetkili kişiler 6136 sayılı kanunun 7 inci maddesinde düzenlenmiştir²⁶⁰. Ruhsatsız silahla ateş edilmesi halinde 6136 sayılı kanuna aykırı silahla ateş etme eylemi gerçekleşir. Bu kanuna aykırı olarak silah veya mermi bulundurulmasının cezası 13 üncü maddede²⁶¹ düzenlenmiştir. Ateşli silahların ne olduğu Ateşli Silahlar ve Bıçaklar İle Diğer Aletler Hakkında Yönetmelikte düzenlenmiştir.

²⁶⁰ Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun m. 7: “Ateşli silahları ancak; Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar, Yasama Organı Üyeleri ile bu görevlerde bulunmuş olanlar, 2. Özel kanunlarına göre silah taşıma yetkisine sahip bulunanlar, 3. Bakanlar Kurulu Kararı ile silah taşıyabileceklerine karar verilen Devlet, belediye, özel idare ve kamu iktisadi teşebbüsleri memur ve mensupları, 4. A) Mahkeme kararı ile ya da haklarında verilen mahkumiyet kararının sonucu olarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden tart ve ihraç edilenler, rütbesinin geri alınmasına hükmolunanlar ile 926 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin (c) bendi, 3269 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrası ve 3466 sayılı Kanunun 15 inci maddesi uyarınca disiplinsizlik veya ahlaki durumları sebebiyle ayırma işlemine tabi tutulanlar, 3269 sayılı Kanunun 12 nci maddesi uyarınca başarısız görülenler ile 3466 sayılı Kanunun 13 ve 16 ncı maddeleri uyarınca ilişkileri kesilenler veya 1402 sayılı Kanunun 2 nci maddesi uyarınca emekli edilenler hariç olmak üzere emekli subay, astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşlar ile mecburi hizmetini tamamlayarak istifa etmek suretiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılan subay, astsubay, ve uzman jandarmalar ve en az on yıl görev yapıp sözleşmelerinin uzatılmaması sonucu veya kendi isteğiyle Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayrılan uzman erbaşlar, B) Disiplin kurulları veya mahkeme kararıyla meslekten veya Devlet memurluğundan çıkarılanlar ya da haklarında verilen mahkumiyet kararı sonucu memuriyetle ilişkisi kesilenler veya sicillen ya da 1402 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince emekli edilenler hariç olmak üzere, a) Vali, vali muavini, kaymakam ve bucak müdürlüğünden veya mülki idare amirliği hizmetlerinden, b) Hakim, C. Savcısı ve C. Savcı yardımcısı ile bu meslekten sayılanlardan, c) Emniyet hizmetleri sınıfına dahil kadrolarda çalışan personelden, d) MİT hizmetleri mensuplarından, e) Çarşı ve mahalle beğçilerinden, Emekli olanlar. 5. Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikte belirlenecek esaslara göre valiler tarafından verilecek izin vesikasını alanlar, 6. 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesine göre görevlendirilen güvenlik korucularından hâlihazırda görevde bulunanlar ile aynı Kanunun ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrası ve 27/5/2007 tarihli ve 5673 sayılı Köy Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun geçici 1 inci maddesine göre görevleriyle ilişkileri kesilenler, Taşınabilirler veya mesken ya da işyerinde bulundurulabilirler.”

²⁶¹ 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkındaki Kanun m. 13: “(1) Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak ateşli silahlarla bunlara ait mermileri satın alan veya taşıyanlar veya bulunduranlar hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve otuz günden yüz güne kadar adli para cezasına hükmolunur. (2) Ateşli silahın, bu Kanunun 12 nci maddesinin dördüncü fıkrasında sayılanlardan olması ya da silâh veya mermilerin sayı veya nitelik bakımından vahim olması halinde beş yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beşyüz günden beşbin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. (3) Bu Kanunun 12 nci maddesinin dördüncü fıkrasında sayılanlar dışındaki ateşli silahın bir adet olması ve mutad sayıdaki mermilerinin ev veya işyerinde bulundurulması halinde verilecek ceza bir yıldan iki yıla kadar hapis ve yirmibeş günden yüz güne kadar adli para cezasıdır. (4) Ateşli silahlara ait mermilerin pek az sayıda bulundurulmasının veya taşınmasının mahkemece vahim olarak takdir edilmemesi durumunda hükmolunacak ceza altı aya kadar hapis ve yüz güne kadar adli para cezasıdır. (5) Kuru sıkı tabir edilen ses veya gaz fişegi ya da benzerlerini atabilen tabancayı, teknik özelliklerinde değişiklik yaparak öldürmeye elverişli silah haline dönüştüren kişi, bu maddenin birinci fıkrası hükümlerine göre cezalandırılır.”

Ruhsatsız silahla ateş edilmesi durumunda TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu işlenmiş olur. Silahla ateş etme ile ruhsatsız silah taşıma iki ayrı fiil olduğundan TCK'nun 44 üncü maddesinde düzenlenen farklı nevi'den fikri içtima hükümleri uygulanmaz. Ruhsatsız silah taşıma 6136 sayılı kanuna aykırı suç teşkil eder. Faile genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması dışında ayrıca 6136 sayılı kanuna aykırılıktan ceza verilir. Yargıtay kararlarında da iki ayrı hareket olduğu için içtima hükümleri uygulanmayarak iki ayrı suçtan değerlendirmeye alınarak karar verilmiştir²⁶².

V. OBJEKTİF CEZALANDIRILABİLME ŞARTI

Bir kimsenin eyleminin suç teşkil edebilmesi için “*tipiklik, maddi unsur, manevi unsur, hukuka aykırılık*²⁶³” unsurlarının somut olayda gerçekleşmesi gerekir. Ancak bazı suç tiplerinde fiilin cezalandırılabilmesi için unsurlar dışında fiilin haksızlık içeriğine etkili olmayan ve failin kusurluluğu kapsamı içinde bulunması aranmayan, objektif nitelikte bazı şartların gerçekleşmesi aranmaktadır. Bu şartlara objektif cezalandırılabilme şartları denilmektedir²⁶⁴.

Objektif cezalandırılabilme şartları TCK'da tanımlanmamış ancak kanunda genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu gibi bazı suçlar açısından failin cezalandırılabilmesi için objektif cezalandırılabilme şartları düzenlenmiştir²⁶⁵.

²⁶² “...Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğüne düzenlenen ekspertiz raporunda, olay yerinden ele geçen 2 adet 9 mm çapında kovan ile 16.12.2012 ve 30.07.2013 tarihlerinde meydana gelen başka olaylarda ele geçen toplam 7 adet kovanın aynı silahtan atıldığı belirtilmesi karşısında, 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçunun mütemadi suçlardan olduğu ve hukukî kesintiyi oluşturan iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar gerçekleştirilen eylemlerin tek suç, bu tarihten sonra gerçekleştirilen eylemlerin ise ayrı suç oluşturacağı gözetilerek, mükerrer cezalandırılmanın önlenmesi açısından sanık hakkında ekspertiz raporunda anılan olaylardan dolayı 6136 sayılı Yasaya aykırılık suçundan başka dava açılıp açılmadığı, açılmış ise iddianame tarihi saptanıp sonucuna göre hukukî durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik araştırmayla yazılı biçimde hüküm kurulması, 2- Sanığın katılan ...'a karşı yaralama suçunu işledikten sonra iki el havaya ateş etmesi şeklindeki eyleminin silahla tehdit suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan hüküm kurulması...”Yarg. 8. CD. E. 2016/1443, K. 2016/10609, KT: 21.11.2016, (www.yargitay.gov.tr, ET: 08.01.2017).

²⁶³ ALACAKAPTAN, s. 10.

²⁶⁴ ÖNDER, Ayhan; Ceza Hukuku Genel Hükümler C. II, Beta Yayıncılık, İstanbul 1989, s. 419; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 202; ÖZBEK/DOĞAN/BACAŞIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 368; AKBULUT, s. 205-206; BİRTEK, s. 251.

²⁶⁵ TCK 2001 Tasarısının 21 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında; “Kanununun, failin cezalandırılmasını bir koşulun gerçekleşmesine bağlı tuttuğu suçlarda, bu koşul istenmemiş olsa da fail cezalandırılır.” Objektif cezalandırılabilme şartından bahsedilmiştir.

Objektif cezalandırılabilme şartları suçun unsurları dışında kalan, failin cezalandırılabilmesi için kanun koyucu tarafından düzenlenen şartlardır²⁶⁶. Suçun manevi unsurlarından kastın veya taksirin dışında kabul edilmektedir²⁶⁷. Bu nedenle somut olayda objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleşip gerçekleşmediğinin fail tarafından bilinmesine veya öngörülmesine gerek yoktur²⁶⁸. Zira, failin bilmemesini gerekçe göstererek bu şartın varlığına ya da yokluğuna ilişkin olarak düştüğü hatadan faydalanması mümkün değildir²⁶⁹. Örneğin, failin mağduru kalabalık bir caddede kovalaması ve mağdurun arkasından silahla ateş etmesi durumunda failin silahla ateş etme eylemini kalabalık bir ortamda yaptığı için kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzdadır. Fail, silahla ateş etme eylemiyle genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu işlemiştir. Failin ateş ederken eylemin aynı zamanda halk arasında korku, kaygı, panik meydana getirebileceğini bilmemesini gerekçe göstererek hatadan yararlanması mümkün değildir. Somut olayda objektif cezalandırma şartı gerçekleştiğinden fail cezalandırılacaktır.

Bu şartların düzenlendiği suçlar, unsurların gerçekleşmesiyle tamamlanır. Suç şartın değil, unsurların tamamlandığı anda ve yerde işlenmiş sayılır. Ancak şart gerçekleşmediği sürece kişi eyleminden dolayı cezalandırılmaz²⁷⁰.

Objektif cezalandırılabilme şartları “gerçek” ve “görünüşte” olmak üzere doktrinde ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. Haksızlığın cezalandırılabilirliği bakımından kurucu bir özellik taşımayıp sırf cezalandırılabilirliği sınırlandıran bir fonksiyon icra eden, kusur ilkesiyle ilişkilendirilemeyen, şartlara “gerçek objektif cezalandırılabilme” şartları denilmektedir. Gerçek objektif cezalandırılabilme şartlarında kusur gerçekleşmesine rağmen ceza gereksinimi kabul edilmemektedir. Buna karşılık, haksızlığın cezayı gerektirmesi bakımından kurucu ve cezayı arttırıcı

²⁶⁶ EREM, Faruk; “Cezalandırılabilme Objektif Şartı (Şartlı Suçlar)”, AÜHFD, C. 27, S. 3-4, Ankara 1970, s. 9-14; ARTUK, Mehmet Emin/ALŞAHİN, Mehmet Emin; “Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanaşımı”, MÜHFHAD, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, Y: 2013, C: 19, S: 2, s. 18; ERSOY, s. 5; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 359.

²⁶⁷ ÖNDER, C. II-III, s. 382-383; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 573; ERSOY, s. 97- 98; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 359; ÖZEN, Mustafa; Ceza Hukukunda Taksir, Adalet Yayıncılık, Ankara 2011, s. 285.

²⁶⁸ ÖNDER, C. II-III, s. 384; ARTUK/ALŞAHİN, s. 41; ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, Genel Hükümler, s. 468; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 359; AKBULUT, s. 206; DEMİRBAŞ, s. 209; BİRTEK, s. 252.

²⁶⁹ DEMİRBAŞ, s. 209.

²⁷⁰ ÖNDER, C. II-III,,s. 422; DEMİRBAŞ, s. 210.

nitelikte olan şartlara “*görünüşte objektif cezalandırılabilme şartları*” olarak ifade edilmektedir²⁷¹. TCK’nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun objektif cezalandırılabilme şartları haksızlığın cezayı gerektirmesi bakımından kurucu ve cezayı artırıcı nitelikte olduğundan görünüşte objektif cezalandırılabilme şartı özelliği göstermektedir. Zira, objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmeksizin meydana gelen seçimlik hareketin cezası, gerçekleşmiş haline göre daha hafiftir ve aynı zamanda objektif cezalandırılabilme şartı 1 inci fıkranın cezalandırılabilmesi açısından kurucudur.

Somut tehlike suçlarında failin cezalandırılabilmesi için, suçun kanuni tanımındaki fiillerin gerçekleşmesinin yanında, somut tehlikenin de gerçekleşmiş olması gerekir²⁷². Örneğin, TCK’nun 170 inci maddesi 1 inci fıkrasında somut tehlike suçu olarak düzenlenen genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda hukukî değer ifade eden ve korunan konu üzerinde hayat, sağlık veya malvarlığı bakımından somut tehlike meydana gelmiş olması ve bu tehlikenin kişilerde korku, kaygı ve panik meydana getirebilecek tarzda olması objektif cezalandırılabilme şartı olarak kanun koyucu tarafından düzenlenmiştir.

Objektif cezalandırılabilme şartları, suçun bütün unsurları gerçekleştikten sonra söz konusu olabilen, haksızlığın gerçekleştiği ve kusurun bulunduğu somut olayda faili cezalandırabilmek için gerçekleşmesi gereken ve suç teşkil eden eylemden failin cezalandırılmasını engelleyen şartlardır²⁷³. Buna göre, objektif cezalandırılabilme şartı gerçekleşmedikçe, kişinin haksızlık ve suç teşkil eden eyleminden cezalandırılabilmesi mümkün değildir.

Objektif cezalandırılabilme şartları bakımından zaman sınırlaması yoktur. Suçun işlenmesi sırasında, suçun işlenmesinden önce veya sonra, suç bütün unsurlarıyla gerçekleştikten sonra söz konusu olması mümkündür. Önemli olan gerçekleştiği zaman değil gerçekleşmediği takdirde kişinin suç tipini ihlal eden eylemi sebebiyle cezalandırılmasının engellemesidir²⁷⁴. Objektif cezalandırılabilme

²⁷¹ ARTUK/ALŞAHİN, s. 23; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 361; AKBULUT, s. 207; KANGAL, Zeynep, “*Cezalandırılabilirliğin Objektif Koşulları*”, İÜHFİM, C. 68, S.1-2, İstanbul 2010, s. 158.

²⁷² ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 574.

²⁷³ TOROSLU, Nevzat; “*Objektif Cezalandırılabilirlik Şartları*”, Uğur Alacakaptan’a Armağan, C. I, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008, s. 707; ÖNDER, C. II-III, s. 419; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 535.

²⁷⁴ ARTUK/ALŞAHİN, s. 40.

şartını içeren suçlarda suçun işlendiği an şartın gerçekleştiği an değil, unsurların gerçekleştiği andır²⁷⁵. TCK'nun 170 inci maddesinde suçun unsurları gerçekleştikten sonra objektif cezalandırılabilme şartının gerçekleşmesi söz konusudur. Örnek vermek gerekirse; eşyayı yakmak suretiyle yakarak mala zarar veren failin ateşi söndürmeyip yangına sebep olması durumunda başlangıçtaki hareket suçun unsurları bakımından yalnızca yakarak mala zarar verme suçunu oluşturmaktadır. Yakma boyutunun büyüyerek yangın halini alması halinde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun unsurları gerçekleşmiş olur. Unsurlar gerçekleştikten sonra failin bu suçtan cezalandırılabilmesi için yangının kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda olması gerekmektedir. Örnekte de görüldüğü üzere suçun işlendikten sonra objektif cezalandırılabilme şartı ortaya çıkmaktadır.

Objektif cezalandırılabilme şartları cezayı sınırlayıcı işlevi bulunmaktadır²⁷⁶. Kanunda yazılı şartın gerçekleşmemesi halinde kişinin haksızlık ve suç teşkil eden eyleminden cezalandırılabilmesi mümkün değildir²⁷⁷. Ayrıca somut tehlike suçlarında korunan konu üzerinde objektif olarak gerçek bir tehlike meydana gelmesi arandığından, failin eylemi ile ortaya çıkan tehlike arasında nedensellik bağının kurulması suç tipinden dolayı cezalandırılabilme bakımından şarttır²⁷⁸.

Nedensellik bağının tespitinde objektif isnadiyet teorisi esas alınacaktır. Failin hakimiyeti altında onun bir eseri olarak gerçekleştirilen ve bir davranışın sebebiyet verdiği neticenin, faile ancak gerçekleştirmiş olduğu hareketinin suçun konusu üzerinde hukuken tasvip edilemeyen önemli bir tehlike ve rizikoya sebep olması ve kendisini suç tipinde düzenlenen neticeye yansıtması halinde objektif olarak isnat edilebilir. Tehlike ile netice arasında riziko bağlantısı bulunmalıdır ve bu bağlantı faile objektif olarak isnad edilebilmelidir²⁷⁹. Örneğin, failin hâkimiyeti altında gerçekleşen yangın çıkarma hareketi neticesinde hukuken tasvip edilmeyen önemli bir tehlike ve rizikoya sebep olması, bu tehlike ve rizikonun suç tipinde düzenlenmesi halinde faile objektif olarak isnad edilebilecektir.

²⁷⁵ ARTUK/ALŞAHİN, s. 38-39; ZAFER, s. 470.

²⁷⁶ ERSOY, s. 19.

²⁷⁷ ARTUK/ALŞAHİN, s. 20.

²⁷⁸ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 535; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 197.

²⁷⁹ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Genel Hükümler, s. 268; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 199; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 133.

VI. YAPTIRIM

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun cezası TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenmiştir. Maddede öngörülen yaptırım, altı aydan üç yıla kadar hapis cezasıdır. Hâkim altı ay ve üç yıl sınırları arasındaki temel cezayı TCK'nun 61 inci maddesi²⁸⁰ hükmündeki ölçütlerle birlikte somut olay dikkate alınarak belirleyecektir. Artırım ve indirimleri temel ceza üzerinden belirleyip cezayı tayin edecektir. Yapılacak artırım ve indirimler neticesinde kanunda belirlenen ceza sınırının artması veya inmesi mümkündür. Çünkü bu artırım ve indirimler kanunda düzenlenen cezanın temel hali alınarak yapılır.

Bu suça ilişkin dava zamanaşımını belirlemek için TCK genel hükümler kısmında 66 ıncı maddesinde düzenlenen hükümler uygulanır. İlgili maddenin (e) bendi²⁸¹ gereğince beş yılı aşmayan hapis gerektiren suçlara ilişkin dava zamanaşımı süresi sekiz yıldır. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu azami üç yıl hapis cezası gerektirdiğinden dava zamanaşımını sekiz yıldır.

²⁸⁰ TCK m. 61: “(1) Hâkim, somut olayda; a) Suçun işleniş biçimini, b) Suçun işlenmesinde kullanılan araçları, c) Suçun işlendiği zaman ve yeri, d) Suçun konusunun önem ve değerini, e) Meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığını, f) Failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığını, g) Failin güttüğü amaç ve saiki, Göz önünde bulundurarak, işlenen suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında temel cezayı belirler. (2) Suçun olası kastla ya da bilinçli taksirle işlenmesi nedeniyle indirim veya artırım, birinci fıkra hükmüne göre belirlenen ceza üzerinden yapılır. (3) Birinci fıkroda belirtilen hususların suçun unsurunu oluşturduğu hallerde, bunlar temel cezanın belirlenmesinde ayrıca göz önünde bulundurulmaz. (4) Bir suçun temel şekline nazaran daha ağır veya daha az cezayı gerektiren birden fazla nitelikli hallerin gerçekleşmesi durumunda; temel cezada önce artırma sonra indirme yapılır. (5) Yukarıdaki fıkralara göre belirlenen ceza üzerinden sırasıyla teşebbüs, iştirak, zincirleme suç, haksız tahrik, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplere ilişkin hükümler ile takdiri indirim nedenleri uygulanarak sonuç ceza belirlenir. (6) Hapis cezasının süresi gün, ay ve yıl hesabıyla belirlenir. Bir gün, yirmidört saat; bir ay, otuz gündür. Yıl, resmi takvime göre hesap edilir. Hapis cezası için bir günün, adli para cezası için bir Türk Lirasının artakalanı hesaba katılmaz ve bu cezalar infaz edilmez. (7) Süreli hapis cezasını gerektiren bir suçtan dolayı bu madde hükümlerine göre belirlenen sonuç ceza, otuz yıldan fazla olamaz. (8) Adli para cezası hesaplanırken, bu madde hükmüne göre cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine yönelik artırma ve indirimler, gün üzerinden yapılır. Adli para cezası, belirlenen sonuç gün ile kişinin bir gün karşılığı ödeyebileceği miktarın çarpılması suretiyle bulunur. (9) Adli para cezasının seçimlik ceza olarak öngörüldüğü suçlarda bu cezaya ilişkin gün biriminin alt sınırı, o suç tanımındaki hapis cezasının alt sınırından az; üst sınırı da, hapis cezasının üst sınırından fazla olamaz. (10) Kanunda açıkça yazılmış olmadıkça cezalar ne artırılabilir, ne eksiltilebilir, ne de değiştirilebilir.”

²⁸¹ 5235 sayılı Adliye Mahkemeleri Teşkilat Kanunu m. 12: “(1) Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası: e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl, geçmesiyle düşer.”

VII. KOVUŞTURMA USULÜ

TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında düzenlenen suç 5235 sayılı Adliye Mahkemeleri Teşkilat Kanunu 12 inci maddesinde²⁸² sayılan ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlardan olmadığı için kanunun 11 inci maddesi gereğince²⁸³ suçu kovuşturmayla görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu objektif cezalandırılabilme şartı taşımaktadır. Suç, şartın gerçekleştiği anda değil, unsurların tamamlandığı anda ve yerde işlenmiş sayılır²⁸⁴. Yetkili ve görevli mahkeme belirlenirken unsurların tamamlandığı an ve yer esas alınacaktır.

Bu suç, soruşturması ve kovuşturması şikâyete bağlı olmadığı için savcılık tarafından her hangi bir şart olmaksızın haber alınması ile beraber re'sen takip olunur²⁸⁵. Suç, neticesinde öngörülen ceza üst sınırı 3 yıl olduğu için şartları taşımadığından ön ödemeye CMK'nun 253 üncü maddesi 1 inci fıkrası a ve b bendindeki suçlar arasında yer almadığından uzlaşmaya tabi değildir²⁸⁶.

Yapılan yargılama neticesinde mahkeme iki yıl veya daha az hapis cezasına hükmederse TCK'nun 51 inci maddesinin 2 inci fıkrası²⁸⁷ uyarınca sanık hakkında verilen ceza ertelenebilir. Ancak erteleme kararı verilebilmesi için kanun aynı fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirli koşullar aramaktadır. Buna göre, erteleme kararı verilebilmesi için kişinin; daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkum edilmemiş olması ve suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir

²⁸² “Kanunların ayrıca görevli kaldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 inci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.”

²⁸³ 5235 sayılı Adliye Mahkemeleri Teşkilat Kanunu m. 11: “Kanunların ayrıca görevli kaldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır.”

²⁸⁴ DEMİRBAŞ, s. 210; ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 573.

²⁸⁵ ARTUK/GÖKCEN/YENİDÜNYA, Özel Hükümler, s. 538; AKSOY RETORNAZ, s. 14.

²⁸⁶ POLAT, TAAD, s. 149; AKSOY RETORNAZ, s. 14.

²⁸⁷ TCK m. 51/2: “(1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir.

kanaatin oluşması gerekir. Hükümden anlaşıldığı üzere kişinin hapis cezasının mahkemece ertelenebilmesi için 2 yıl veya daha az süreli hapis cezasına mahkum olması aranır. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada on sekiz yaşını doldurmamış veya altmış beş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Bu süreler kanunda düzenlenen ceza sınırına göre değil, yapılacak yargılama neticesinde TCK'nun 61 inci maddesi uyarınca değerlendirilip hükmolunan netice cezaya göre belirlenir. Dolayısıyla TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrası uyarınca yapılan yargılama neticesinde hükmolunan sonuç ceza 2 yıl veya altında kalıyor ve diğer koşullar da sağlanıyorsa kişinin cezası ertelenebilir²⁸⁸.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu ile yapılan yargılama neticesinde hükmedilen ceza iki yıl veya daha az süreli hapis cezası veya adli para cezası ise; mahkemece, CMK'nun 231 inci maddesinin 5 inci fıkrası uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, belli koşullar sağlanıyorsa sanık hakkında verilen hükmün belli bir süre açıklanmaması, sanık hakkında hüküm doğurmamasını ifade eder. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde, sanık hakkında kurulan hükmün bir hukukî sonuç doğurmaz²⁸⁹.

Yargılama (kovuşturma) evresinde ceza muhakemesi hukukuna hakim olan ilkelere şüpheden sanık yararlanır ilkesi hakim tarafından dikkate alınması gerekmektedir. Yargıtay, bu ilkeyi göz önüne alarak yaptığı incelemelerde ilk derece mahkemesinin kararını bozmaktadır²⁹⁰.

²⁸⁸ POLAT, TAAD, s. 150.

²⁸⁹ POLAT, TAAD, s. 150; AKSOY RETORNAZ, s. 14.

²⁹⁰ "...düğün merasiminde ele geçmeyen tabanca ile havaya ateş açılması sonucu katılanın basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralandığı olayda bizzat katılanın ve diğer tanıkların beyanlarına göre düğün sırasında içlerinde sanığında bulunduğu bir kaç kişinin havaya ateş açtığı katılanın hangi tabancadan çıkan kurşunla yaralandığının tespit edilemediği anlaşılmakla, sanığın üzerine atılı suçu işlediğine dair her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden, tebliğnamedeki bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir. Yapılan yargılamaya, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, incelenen dosya kapsamına göre, katılan vekili ile mahalli Cumhuriyet savcısının sair temyiz itirazlarının reddine; ancak, İddianame içeriğine ve tüm dosya kapsamına göre, sanığın, olay gecesi misafir olarak bulunduğu düğün yerinde havaya 4-5 el ateş etmek suretiyle bilerek ve isteyerek genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunu işlediği anlaşılmakla, sanığın genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundan TCK'nun 170/1-c maddesi uyarınca hukukî durumunun değerlendirilmesi gerektiği halde yazılı şekilde hüküm kurulması, Kanuna aykırı olup, katılan vekili ile mahalli Cumhuriyet savcısının temyiz itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, hükmün bu sebepten dolayı bozulmasına.." Yarg. 12. CD. E. 2013/11422 K. 2014/4644 KT: 25.02.2014 (Yayınlanmamış Karar).

SONUÇ

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci ve 2 inci fıkrasında düzenlenmiştir. Bu suçlar TCK'nun “*genel tehlike yaratan suçlar*” başlığı altında düzenlenen uygulaması en fazla görülen ve özellikle TCK'nda düzenlenen bir çok suç tipiyle içtima ilişkisine girebilen ve bu ilişkiye en fazla müsait olan suçlardandır.

Yangın çıkarmak, bina çökmesine, toprak kaymasına, çığ düşmesine, sel veya taşkına neden olmak, silahla ateş etmek ve patlayıcı madde kullanmak seçimlik hareketleri, failin TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasından cezalandırılabilmesi için yeterli değildir. Ayrıca bu seçimlik hareketlerin faillerinin cezalandırılabilmesi objektif cezalandırılabilme şartının varlığına bağlıdır. Buna göre, hem seçimlik hareketlerden biri veya birkaçı gerçekleşecek, hem de bu hareketler neticesinde kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olacak biçimde ya da kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda olması gerekecektir. TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasındaki suç somut tehlike suçudur. Diğer bir deyişle, maddenin 2 inci fıkrasında ise, suçun oluşabilmesi yangın, bina çökmesi, toprak kayması, çığ düşmesi, sel veya taşkın tehlikesine neden olmasına bağlıdır. Fıkradaki suç soyut tehlike suçudur. Diğer bir deyişle, bu seçimlik hareketlerden biri veya birkaçı kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olabilecek biçimde ya da kişilerde korku kaygı veya panik meydana getirebilecek tarzda somut zarar tehlikesi ortaya koyabilecek nitelikte gerçekleşirse 1 inci fıkra hükmü uygulanır.

İhmal suretiyle de işlenebilen bu suç cezalandırılabilme bakımından icra suretiyle işlenmesinden farklılık göstermektedir. Her ne kadar bu suç ihmal suretiyle işlenebilme özelliği gösterse de, eylemin ihmal suretiyle işlenebilmesi kanunda sadece kasten adam öldürme (TCK m. 88) ve adam yaralama (TCK m. 83) suçlarına ilişkin olduğundan TCK'nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasını ihmal suretiyle işleyen failin bu hareketinden cezalandırılabilmesi mümkün değildir. Bu yüzden, cezalandırılabilme bakımından ya TCK özel hükümlerde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun icraya eşdeğer ihmal suretiyle işlenebileceğine ilişkin

bir madde düzenlenmeli, ya da ACK’nda olduğu gibi TCK’nun genel hükümler kısmında buna ilişkin genel bir düzenleme yapılmalıdır.

Kurusıki tabancaların TCK’nun 170 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sayılan seçimlik hareketlerden silahla ateş etme eylemine dâhil edip edilemeyeceği meselesinde kanaatimce yukarıda da belirtildiği gibi Yargıtay’ın uygulaması yerindedir. Kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeye uğratmayacak bu tür tabancaların suç değil kabahat olarak cezalandırılması daha makuldür. Cezalar ağır ve hürriyeti bağlayıcı olduğundan hukuka aykırı durum başka bir şekilde çözülebiliyorsa, kişiyi cezalandırmadan önce bu yöntem uygulanmalıdır. Sadece insanları rahatsız edici derecede ses çıkaran kurusıki tabancaları genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçundaki seçimlik hareketlerden silahla ateş etmeye hareketinin içine dâhil edersek başka şekilde çözüme ulaşacak bir meseleyi ceza hukuku alanına sokmuş oluruz. Bu bakımdan kurusıki tabancaların kabahat olarak düzenlenip idari para cezası öngörülmesi yerindedir.

Bina çökmesi seçimlik hareketi somut tehlikenin kasten meydana gelmesi neticesinde genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu meydana gelmektedir. Kanun koyucu TCK’nun 170 inci maddesinde seçimlik hareketleri düzenlerken bina çökmesi seçimlik hareketinin gerçekleşmesi neticesinde kişilerin hayatı, sağlığı veya malvarlığı bakımından tehlikeli olabilecek biçimde kişilerde korku, kaygı veya panik meydana getirebilecek ölçüde olduğunu kabul ederken eklentiyi bu kapsama sokmamıştır. Kanaatimce, eklentinin çökmesi de somut tehlike meydana getirebileceğinden kanun koyucunun “*bina çökmesine neden olma*” seçimlik hareketini “*bina veya eklentinin çökmesine neden olma*” şeklinde değişiklik yapması daha yerinde olacaktır.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunda icra hareketleri kısımlara bölünemediğinden ve objektif cezalandırılabilme şartı taşıdığından suç TCK’nun 35 inci maddesinde düzenlenen teşebbüse elverişli değildir, yani bu suç bakımından teşebbüs hükümlerinin uygulanabilmesi mümkün değildir.

Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçu kişilerin hayatını, sağlığını, malvarlığını korumak ve kişilerin toplum içinde korku, kaygı veya panik içinde yaşamamalarını huzur içinde yaşamını sürdürebilmelerini sağlamak için düzenlen-

miştir. Ancak buna rağmen uygulamada sıkça kişilerin bu suçlara özensiz ve dikkatsiz bir şekilde karıştıkları görülmektedir. Yargıtay kararlarına bakıldığında failin başka bir suç işlerken bu suçu da meydana getirdiği görülmektedir. Bu suçun diğer suçlarla içtimanda tehdit, mala zarar verme, adam öldürme ve yaralama suçlarına rastlanılmaktadır. Ancak somut olarak başka suçlarla beraber işlenmemiş olması işlenmeyeceği anlamına gelmemektedir. Diğer suçlarla içtimanda da farklı nevi'den fikri içtima hükümleri geçerli olacaktır. Zincirleme suç hükümleri her ne kadar mağdur belirsiz olsa da TCK'nun 43 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının son cümlesinde düzenlendiğinden mümkündür.

Fikri içtima kuralları uygulanıp ağır cezayı gerektiren suç belirlenirken somut olayda gerçekleşen tüm suç tiplerindeki netice soyut cezalara bakılmamalı, suç tiplerinin hepsi yargılamadan geçmeli ve hepsi bakımından netice ceza öngörülerek ağır cezayı içeren hükme karar verilmelidir. Ağır ceza belirlenirken TCK'nun 61 inci maddesindeki cezanın belirlenmesi hükümleri her suçta uygulanmalı ve ona göre belirlenecek somut cezalar karşılaştırmaya tabi tutulmalıdır. Kamuya karşı suçlardan olan genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması suçunun mağduru belirsiz kişiler olduğundan birden fazla kişinin tespit edilmesi mümkün değildir. Çünkü mağdur olan kişiler belirsizdir. Bu yüzden aynı nevi'den fikri içtima hükümlerinin uygulanabilmesi mümkün değildir.

KAYNAKÇA

AKBULUT, Berrin; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2016.

AKGÜNDÜZ Ahmed; Osmanlı Kanunnameleri ve Hukukî Tahlilleri 1. Kitap Osmanlı Hukukuna Giriş ve Fatih Devri Kanunnameleri, Fey Vakfı Yayınları, İstanbul 1990.

AKSOY RETORNAZ; Emine Eylem; “Genel Güvenliğin Kasten Tehlikeye Sokulması Suçu”, GÜHFD, Yayın No: 75, Şubat 2014, s. 3-16.

ALCAKAPTAN, Uğur; Suçun Unsurları, Sevinç Matbaacılık, Ankara 1975.

APAYDIN, Cengiz; “Taksirle Öldürme Suçu”, Suç ve Ceza Hukuku Dergisi, S. 1, Temmuz 2011, s. 1-83.

ARAL, Vecdi; Toplum ve Adaletli Yaşam, Filiz Yayıncılık, İstanbul 1988.

ARSLAN, Çetin/AZİZAĞAOĞLU, Bahattin; Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi, Asil Yayıncılık, Ankara 2004.

ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayıncılık, 10. Baskı, Ankara 2016.

ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayıncılık, 15. Baskı, Ankara 2015.

ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; Gerekçeli Ceza Kanunları, Alkım Yayıncılık, İstanbul 1997.

ARTUK, Mehmet Emin/GÖKCEN, Ahmet/YENİDÜNYA, A. Caner; Türk Ceza Kanunu Şerhi, Adalet Yayıncılık, 2. Baskı, C. IV, Ankara 2014.

ARTUK, Mehmet Emin/ALŞAHİN, Mehmet Emin; “Objektif Cezalandırılabilme Şartı ve Zamanaşımı”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, MÜHFHAD, Y: 2013, C: 19, S: 2, s. 17-44.

AYDIN, Mehmet Akif, Türk Hukuk Tarihi, Beta Yayıncılık, 13 Baskı, İstanbul 2015.

BECCARĪA, Cesare; Suçlar ve Cezalar, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 3. Baskı, çev. Muhiddin Göklü, İstanbul 1964.

BERKĪ, Ali Himmet; Açıklamalı Mecelle (Mecelle-i Ahkam-ı Adliyye), Hikmet Yayınları, İstanbul 1990.

BİRTEK, Fatih; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Adalet Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 2016.

CENTEL, Nur; “*Cezanın Amacı ve Belirlenmesi*”, Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce’ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2001, s. 337-372.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem; Kişilere Karşı İşlenen Suçlar C. I, Beta Yayıncılık, 3. Bası, Ankara 2016.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem; Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayıncılık, 9. Bası, İstanbul 2016.

DANIŞMEND, İsmail Hâmi; İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, C. III, Türkiye Yayınevi, Ankara 1975.

DARAGENLİ, Vesile Sonay; Tehlike Suçları, (T.C. İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1998.

DARAGENLİ, Vesile Sonay; “*Tehlike Suçları*”, Prof. Dr. Sahir Erman’a Armağan, Alfa Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 163-188.

DEMİRBAŞ, Timur; Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı, Ankara 2016.

DEMİRBAŞ, Timur; İşkence Suçu, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2016.

DEMİREL, Muhammed; “*Tehlike Suçları – Zarar Suçları Arasındaki İlişkinin İçtima Kuralları Kapsamında Değerlendirilmesi*”, İÜHFİM, C. 71, S. 1, 2013, s. 1479-1488.

DOĞAN, Koray; “*Tehlike Suçu ile Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtima Sorunu*”, TAAD, Y. 5, S. 16, Ocak 2014, s. 179-208.

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. I, Beta Yayıncılık, 11. Bası, İstanbul 1994.

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. II, Beta Yayıncılık, 10. Bası, İstanbul 1994.

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir; Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku C. I, Der Yayıncılık, 14. Bası, İstanbul 2016.

EBU ZEHRA, Muhammed; İslam Hukuku Metodolojisi Fıkıh Usulü, çev. Doç. Dr. Abdulkadir Şener, Fon Matbaası, Ankara 1979.

EKİNCİ, Ekrem Buğra; Osmanlı Hukuku, Arı Sanat Yayıncılık, İstanbul 2008.

EKİCİ Şahin, Meral; Ceza Hukukunda Rıza, XII Levha Yayıncılık İstanbul 2012.

EREM, Faruk; “Cezalandırılabilme Objektif Şartı (Şartlı Suçlar)”, AÜHFD, C. 27, S. 3-4, Ankara 1970, s. 9-14.

EREM, Faruk/DANIŞMAN Ahmet/ARTUK, Mehmet Emin; Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1997.

EREM, Faruk/TOROSLU, Nevzat; Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Savaş Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 1983.

ERMAN, Sahir/ÖZEK, Çetin; Ceza Hukuku Özel Bölüm, Kamu Selametine Karşı Suçlar, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1995.

ERSOY, Uğur; Ceza Hukukunda Objektif Cezalandırılabilme Şartları, Adalet Yayıncılık, Ankara 2015.

EVİK, Vesile Sonay; Suça İştirakte Yardım Edenin Ceza Sorumluluğu, XII Levha Yayıncılık, İstanbul 2010.

GERÇEKER, Hasan; Yorumlu&Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, C. II, Adalet Yayıncılık, Ankara 2011.

GÖZÜBÜYÜK, Abdullah Pulat; Türk Ceza Kanunu Şerhi, Kazancı Yayıncılık, 5. Bası, C. III, İstanbul 1988.

GÖKTÜRK, Neslihan; Fikri İçtima, Adalet Yayıncılık, Ankara 2013.

GÖKTÜRK, Neslihan; “Türk Hukuku’nda Suçların İçtimaı”, CHKD, Adalet Yayıncılık, C. II, S. 1-2, 2014.

HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN; Muharrem, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, US-A Yayıncılık, 8. Bası, Ankara 2015.

HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN; Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplum Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara 2012.

HEINDRICH, Bernd; Ceza Hukuku Genel Kısım – I, çev. Hakan Hakeri, Yener Ünver, Veli Özer Özbek, Özlem Yenerer Çakmut, Barış Erman, Koray Doğan, Ramazan Barış Atladı, Pınar Bacaksız, İlker Tepe, ed. Yener Ünver, Adalet Yayıncılık, Ankara 2014.

İÇEL, Kayıhan/EVİK, A. Hakan; Ceza Hukuku Genel Hükümler 2. Kitap, Beta Yayıncılık, 4. Bası, İstanbul 2008.

KANGAL, Zeynep; “Cezalandırılabilirliğin Objektif Koşulları”, İÜHFİM, C. 68, S.1-2, İstanbul 2010, s. 151- 168.

KARATAŞ, Halil/SEVİNDİK, Aytekin; Polis Terimleri Sözlüğü, Nüans Yayıncılık, İstanbul 2008.

KATOĞLU, Tuğrul; Ceza Hukukunda Hukuka Aykırılık, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.

KAYMAZ, Seydi/GÖKCAN, Hasan Tahsin; 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Taksirle Adam Öldürme ve Yaralama Suçları, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.

KOCA, Mahmut; “Fikri İctima”, CHD, Seçkin Yayıncılık, Y. 2, S. 4, Ankara Ağustos 2007, s. 197-221.

KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

KUNTER, Nurullah; Suçun Kanuni Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Yayıncılık, İstanbul 1949.

KUNTER, Nurullah; Suçun Maddi Unsurları Nazariyesi, İsmail Akgün Yayıncılık, İstanbul 1954.

MAJNO; Türk Ceza Kanunu Şerhi, Sevinç Matbaacılık, C. III, Ankara 1980.

MALKOÇ, İsmail/GÜLER, Mahmut; Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler Açıklamaları, Adil Yayıncılık, Ankara 1999.

ÖNDER, Ayhan; Ceza Hukuku Genel Hükümler C. II-III, Beta Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 1992.

ÖNDER, Ayhan; Ceza Hukuku Genel Hükümler C. II, Beta Yayıncılık, İstanbul 1989.

ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/BACAKSIZ, Pınar/TEPE, İlker; Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara 2016.

ÖZBEK, Veli Özer; Türk Ceza Kanununun Anlamı, C. I Genel Hükümler (Madde 1-75), Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 2010.

ÖZEN, Muharrem; Genel Tehlike Yaratan Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara 2012.

ÖZEN, Mustafa; Ceza Hukukunda Taksir, Adalet Yayıncılık, Ankara 2011.

ÖZGENÇ, İzzet; Ceza Genel Hükümler, 12. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.

ÖZKAN, Halid; Ceza Hukukunda Azmettirme, Adalet Yayıncılık, Ankara 2013.

ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan; Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 16. Baskı, Ankara 2016.

PARLAR, Ali; Türk Ceza Kanunu Şerhi, C. II, Bilge Yayıncılık, Ankara 2015.

PARLAR, Ali/HATİPOĞLU, Muzaffer; Türk Ceza Kanunu Yorumu, C. III, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010.

POLAT, Halil; 5237 Sayılı TCK'da Yer Alıp Uygulamada En Çok Karşılaşılan Suçlar, Adalet Yayıncılık, Ankara 2010.

POLAT, Halil; *“Genel Güvenliğin Tehlikeye Sokulması Suçu ile Bu Suçun Diğer Suçlarla İctimai”*, TAAD, Ankara, Nisan 2010, S. 1, s. 135-166.

ŞİMŞİRGİL, Ahmet/EKİNCİ, Ekrem Buğra; Ahmed Cevdet Paşa ve Mecelle, KTB Yayıncılık, İstanbul 2008.

TANER, Tahir; Ceza Hukuku Umumi Kısım, Ahmet Sait Matbaacılık, İstanbul 1949.

TAŞKIN, Ozan Ercan; “*Genel Tehlike Yaratan Suçlara İki Örnek: İnşaat veya Yıkımla İlgili Emniyet Kurallarına Uymama ve Hayvanın Tehlike Yaratabilecek Şekilde Serbest Bırakılması Suçları*”, CHD, Seçkin Yayıncılık, S. 32, Ankara, Aralık 2016, 63-86.

TEZCAN, Durmuş/ERDEM, Mustafa Ruhan/ÖNOK, R. Murat; Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 13. Baskı, Ankara 2016.

TOROSLU, Nevzat; “*Objektif Cezalandırılabilirlik Şartları*”, *Uğur Alacakaptan’a Armağan*, C. I, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008, s. 705-709.

TOZMAN, Önder; Suça Teşebbüs, Adalet Yayıncılık, Ankara 2015.

YAŞAR, Osman/GÖKCAN, Hasan Tahsin/ARTUÇ, Mustafa; Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 2. Baskı, Adalet Yayıncılık, Ankara 2015.

YENİSEY, Feridun/PLAGEMANN, Gottfried; Alman Ceza Kanunu Türkçe Çeviri, Beta Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 2015.

YURTCAN, Erdener; Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu, Kazancı Yayıncılık, 2. Bası, İstanbul 2006.

MAGNOL, Vidal; Ceza Hukuku, çev. Şinasi Z. Devrin, Yeni Cezaevi Matbaası, Ankara 1946.

ZAFER, Hamide, Ceza Hukuku Genel Hükümler TCK m. 1-75 Ders Kitabı, 6. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2016.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

www.kubbealtiligati.com

www.kazanci.com.tr

www.tdk.gov.tr

www.yargitay.gov.tr

